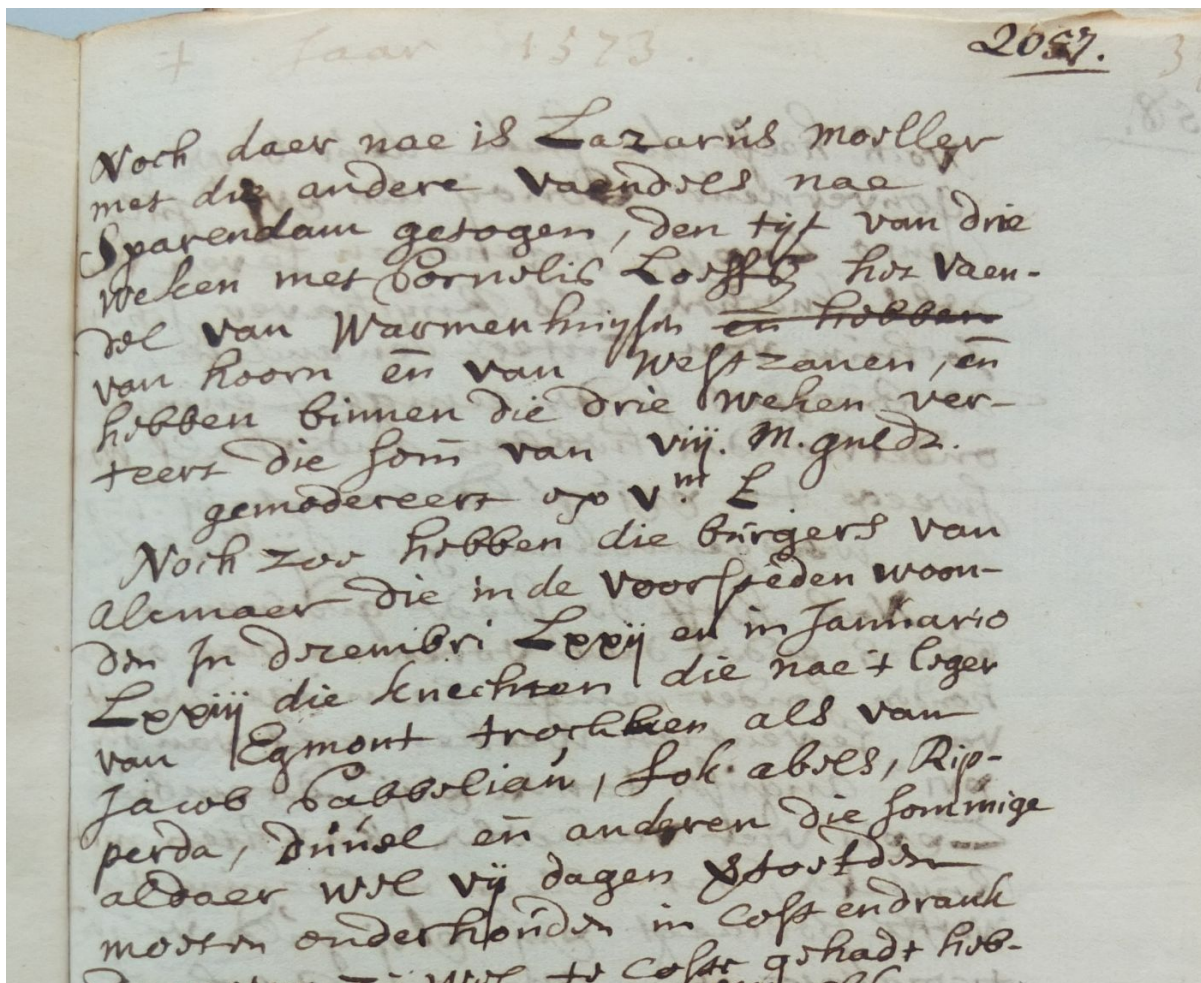

Transcriptie van gedeelten van de historische aantekeningen van Simon Eikelenberg, deel K, verzameld in de jaren 1700-1738.

RAA, Collectie Aanwinsten, inv.nr. 14.

Inleiding

Simon Eikelenberg (1663-1738) was een Alkmaarse geschiedschrijver. Hij is vooral bekend geworden door zijn boek *Alkmaar en zyne geschiedenissen*, waarin hij de vroegste geschiedenis van Alkmaar behandelde tot ongeveer het jaar 1400. Het boek verscheen in 1739, een jaar na het overlijden van Eikelenberg. Op basis van aantekeningen verzameld door Eikelenberg gaf Gijsbert Boomkamp in 1747 het boek *Alkmaar en deszelfs geschiedenissen* (...) uit. Lang niet alle door Eikelenberg verzamelde gegevens zijn in dit boek verwerkt. Een deel van de historische aantekeningen van Eikelenberg is samen met tal van andere manuscripten van zijn hand bewaard gebleven en bevindt zich vandaag de dag in het Regionaal Archief. De verzameling aantekeningen bestond oorspronkelijk uit vele delen, die elk een mengeling vormden van aantekeningen en verzamelde originele stukken. Eikelenberg had zijn verzameling voorzien van een doorlopende bladzijdennummering. In de loop der jaren werden er nieuwe documenten en aantekeningen aan de verzameling toegevoegd. Die werden niet altijd achteraan geplaatst, maar ook wel tussengevoegd in de bestaande nummering, die daardoor opschoof. Dat verklaart dat er vaak twee nummeringen aanwezig zijn. Archivarissen hebben in de loop der jaren de originele archivalia uit de verzameling van Eikelenberg weer ingevoegd in de archieven waar ze oorspronkelijk uit afkomstig waren. Van de aantekeningen zijn nu slechts 3 originele delen overgebleven. Wel zijn veel aantekeningen in kopie bewaard gebleven in een collectie van de Oudorpse notaris Jan Croll, vervaardigd in de jaren 1747-1756, nu aanwezig in het Regionaal Archief.

De waarde van Eikelenbergs historische aantekeningen ligt in het feit, dat hij vaak archiefstukken heeft geraadpleegd die later verloren zijn gegaan. Door de transcriptiegroep zijn in het algemeen alleen aantekeningen getranscribeerd die Eikelenberg optekende aan de hand van inmiddels verloren gegane archiefstukken. Soms zijn ook van bewaard gebleven bronnen de aantekeningen getranscribeerd, omdat Eikelenberg niet alleen bronnen overnam, maar ook interpreteerde. Zie hieronder een lijst van de getranscribeerde bron-aantekeningen. Eikelenberg vermeldde veelal bovenaan iedere blz. zijn bron. Op de linkerbladzijde staat het begin van de bronnotitie en op de rechterbladzijde vaak de rest van de omschrijving. Deze bronomschrijvingen zijn in de transcriptie cursief gemaakt.

Waar in onderstaande transcriptie een ellipsis (...) staat, betreft het een stippellijn – die overigens meer dan 3 punten kan bevatten – die Eikelenberg zélf in zijn manuscript heeft geplaatst. Het betreft dus niet teksten die voor de transcribeur onleesbaar zijn.

Op sommige bladzijden schrijft Eikelenberg volgens de conventie van die tijd rechtsonderaan het eerste woord van het volgende bladzijde. Deze ‘opmaten’ worden in deze transcriptie niet meegenomen.

Lijst van de bronaantekeningen in voorliggend deel K die getranscribeerd zijn, met verwijzing naar de paginanummering van Eikelenberg

N.B. Bij bladzijden met 2 nummeringen, is steeds gekozen voor het laagste nummer

Uit rekeningen van Alkmaars Beleg in 1573 (2057)

Uit 16de-eeuwse rekeningen van de landerijen onder de Oosterdijk van de Langedijk (2061)
Smeekschrift van de Langedijk over schade aan watermolens als gevolg van Alkmaars Beleg in 1573 (2066)

Processen betreffende de Brantgen Heiniszmolens en de Quakelsluis en -brug, 16de eeuw (2069)

Snipveer van Schagen met recht van voorschutting door de Zeswielensluis, 1689 (2086)

Sluis te Schardam, 1593 en 1633 (2087)

Veemarkt in Schoorl, 1623 (2088)

Aanstellen bewindhebber VOC door Alkmaar (2088)

Het maken van een weg in de Schermer, 1636 (2089)

Uit het memoriaal van landmeter Heymenberch, stadslandmeter, 1654-1680 (2091)

Request van de erven van Dirk van Teylingen, rentmeester van de abdij Egmond, betreffende onder meer diens werkzaamheden bij de droogmaking van de Berger- en Egmondermeer, 16de eeuw (2105, zie ook 2319)

Uit oude akten berustende in het Mannengasthuis, 14de-16de eeuw (2113) (2151)

Uit oude aanbestedingen betreffende de Alkmaarder Hout (2125)

Uit de memoriën van Claes Barentsz. Hauwert betreffende de waterstaat van West-Friesland en de twisten in Alkmaar tussen de remonstranten en contra-remonstranten, 17de eeuw (2131)

Uit het bestek tot verwijdering van een gedeelte Middensingel van de Alkmaarse vestinggracht, 1689 (2144)

Aantekeningen betreffende Maarten Pietersz van der Mey of Ameide, 16de en 17de eeuw (2153; zie ook 2284)

Uit stadspapieren betreffende de trekvaart naar Hoorn, 17de eeuw (2177)

Idem betreffende twisten rond de mogelijke aanleg van een sluis bij Avenhorn, 17de eeuw (2220)

Uit notulen van A. Schagen betreffende de snelheid van het uitmalen door molens, 1643 (2237)

Uit rekeningen van mr. Gerard (Gerrit) van der Nijenburg betreffende het beleg van Alkmaar in 1573 (2238)

Uit een gildebrieff van het schoenmakersgilde, 1518 (2243)

Akkoord betreffende de aanleg van de Steesloot, 16de eeuw (2248)

Oude akte betreffende een huis 'over die Geest', 1412 (2249)

Overeenkomst over onderhoud van de dijk tussen de Friese Poort en de Gravendijk, 1529, en verdere aantekeningen over de namen van deze dijken (2250)

Overeenkomst tussen Alkmaar, de polder Heerhugowaard en Oudorp betreffende de bepaling van de lasten van de landerijen die vergraven werden ten behoeve van de aanleg van de Hoornse Vaart, 1634 (2253)

Overeenkomst tussen Alkmaar en Castricum betreffende de weg 'de Voort', 1712 (2257)

Overeenkomst betreffende het betimmeren en verkopen van percelen grond aan de noordzijde van de Lange Nieuwesloot, inclusief aanleg van straten en bruggen en marktveld op terreinen behoord hebbende tot het aangekochte huis van de heer Bardesius (Hof van Sonoy), 1644 (2259)

Overeenkomst met Arondaux, stempelsnijder te Amsterdam, voor de levering van vroedschapspenningen volgens de daarvan gemaakte tekening door Romeyn de Hooghe, 1693 (2262)

Verdere stukken over vroedschapspenningen, 1692, 1693, 1699, 1704, 1706, 1712, 1714 (2263, 2264)

Uittreksel uit Van Loon, *Beschrijving der Nederlandsche Historiepenningen (...)*, over de noodmunten ten tijde van Alkmaars Beleg in 1573 (2267)

Straat- en veldnamen uit oude transportakten, 15de-17de eeuw (2268)

Notariële akte uit 1576 over de door IJsbrand Lourisz. Wildeman, adelborst van de Jonge Schutterij, betoonde moed tijdens het Beleg van 1573 (2273)

Overeenkomst met Oudorp over het onderhoud van de voetweg over de Oudorper landerijen nu de houten brug bij de Roothoorn vervangen wordt door een waterpoort met stenen brug, 1594 (2277)

Contract tussen Amsterdam en Alkmaar met de dorpen Wormer en Jisp over de sluis in de Beemsterdijk te Knollendam, met aftekening van de tekst op het oude zegel van Wormer, 1530 (2279)

Aantekening over de betrokkenheid van Maarten Pietersz van der Mey bij het herstellen van de Munnikebrug in het Geestmerambacht, 1580 (2284)

Overeenkomst tussen Alkmaar en de gebroeders Van der Heiden voor het leveren en onderhouden van brandspuiten, 1690, 1699, 1711 (2285)

Aantekeningen over de inhoud van de notariële protocollen van Frans van Teylingen, 16de eeuw, onder meer over het St. Eloys altaar in de Grote Kerk (2289)

Aantekeningen 'uit de schriften' van het klooster het Middelhof betreffende het intrekken van belastingvrijheid voor de kloosters, 1531 (2290)

Verdere aantekeningen over het Middelhof, 1452, 1538 (2294)

Uit de gildebrief van het Sint Nicolaas- of Coomansgilde, 1505, 1613 (2301)

Aantekeningen over de rijmkroniek van Melis Stoke, 13de eeuw (2302)

Dagvaarding door Alva's 'bloedraad' van een groot aantal Alkmaarders en sententies van verbanning en confiscatie, 1568 (2303)

Aantekeningen betreffende de oorsprong van de naam van de Barndebrug in de Bergermeer (verband houdende met een brand), 1590, 1621 (2314)

Aantekeningen uit een memoriaal van Yzak Haringhuijsen, landmeter, betreffende de grens van de jurisdictie Alkmaar in de Berger- en Egmondermeer (2315) en openbare werken, vooral m.b.t. de Alkmaarder Hout en diverse bruggen (2317)

Bouwvoorschriften voor huizen op het Veneetse Eiland, 1623 (2318)

Losse opmerking over loon van Tomas Pietersz Baart voor het drukken van de Kronijk van Egmont, 1631 (2319)

Verdere aantekeningen betreffende het request van de erfgenamen van Dirck van Teylingen over zijn beheer als rentmeester van de graven van Egmond, 1589 (2319 - vervolg van 2105)

Aantekening over de publicatie in Alkmaar in juli 1570 van de akte van pardon van Filips II uit november 1569 (2320)

Aantekening over de vicarie op het Sint Nicolaas- ofwel het Schippersaltaar in de Grote Kerk, 15de en 16de eeuw (3018)

Gildebrief van de schutters te Sint Pancras, 1527, met aantekening over 'drinkhuijsen' in Kalverdijk en het 'gildehuijs' van de schutters te Noord-Scharwoude (na 3019)

Aantekening over Drebbel: het halen van zout uit de lucht en het maken van verrekijkers
(ongenummerd blad)

Jaardicht op Ter Coulster, 'Coulstria', rond 1646 (voor 3060)

Verkoop van landerijen en terreinen van het Sint Annaklooster ofwel het Witte Hof in
Alkmaar, 1554 (3060)

Aantekeningen dragende op het eerste blad de naam Gerard van Vladeracken, overgenomen
voor wat betreft de periode na 1630, meest handelende over openbare werken in de stad,
1665-1692 (2373)

Transcriptie

2057/3768

Uit een rekening van 't jaer 1573

Noch daernae is Lazarus Moeller
met die andere vaendels nae
Sparendam getogen, den tijt van drie
weken met Cornelis Loeffsz, het vaen-
del van Warmenhuijsen, ~~en hebben~~
van Hoorn ende van Westzaenen, ende
hebben binnen die drie weken ver-
teert die somme van viii^m. gulden,
gemodereert op v^m. l.

Noch zoo hebben die burgers van
Alcmaer die in de voorsteden woon-
den in decembri LXXII en in Januario
LXXIII die knechten die nae 't leger
van Egmont trockken, als van
Jakob Cabbeliau, Sok Abels, Rip-
perda, Duvel ende anderen die sommige
aldaer wel vii dagen vertoefden
moeten onderhouden in cost en drank
daer van zij wel te cost gehadt heb-
ben die somme van viii^m. gulden,
wert gemodereert op v^m. l.

Noch heeft hopman Ruychaver met
meer dan iii^c. soldaten den tijt van
vijf weken binnen Alcmaer op bur-
gers costen gelegen die gedurende
die selve tijt den burgers offgeteert
hebben de som van vi^m. gulden,
genomen volgens resolutie op iii^m. vi^c. lxxv l.

2058/3469

Uit een rekening van 't jaer 1573

Noch heeft die stede deur bevel van den
Gouverneur Sonoij den xvi^{en} july
anno LXXIII ingenomen seven vaen-
dels knechten, als Ruijchaver, Schetters,
Jochum van Zittert en andere, die
de burgers sonder eenige leninge
onderhouden hebben anderhalf weeck,
sweecx tot xxi^c gulden, compt iii^m. i^c gulden,
werd gemodereert op ii^m. v^c l.
Noch heeft de stede geduerende 't
belech ende daer voren en nae onder-
houden sonder eenige leeninge den tijt
van seventien weeken als van den
xvi^{en} augusti totten xiii^{en} decembris
LXXIII vier vaendelen knechten mitte
ruyteren, dat alleen in leeninge ter
weeck bedraegt xiii^c xlvi gulden volgende
't registry van Maerten Ruijchaver
tresorier compt samen ter som van
xix^m. vi^c xxxv l.,
werd genomen op v^c hoofden tot vi st.
daegs volgens resolutie beloopende xix^m. vi^c xxxv
als boven.
De somma van alle de uijtgabe
in de rekening waeruit dit getrokken
is gemelt, beliep cxlvii^m. vi^c xciii l. i st. ii d.
en was meer

2059/3470

Uit een rekening van 't jaer 1573

uytgegeven als ontfangen ende
't land de ... stede alhier schuldig
... die somme van
cxviii^m. iii^c xc l. xviii st. ix d.

In minderinge van dit slot heeft de
stede van Alcmaer aen landen,
thienden, pachten ende andere goederen,
eertijts den abdye van Egmont, Re-
guliers in Blocker ende monnicken
van St. Pietersdal ontfangen vol-

gende de lootcedulle in date xvi^{en}
en xvii^{en} meije XV^c LXXXIII beloopende
ter somme van cxxxv^m v^c iii l. ix st. ix p.
Het overige wierd allengs in
geld betaald, het laatste op den
xvii februarij 1596.
De bovenstaande rekening wierd ge-
sloten den lesten juni XV^c LXXXIII.

3471/2060

blanco pagina

3472/2061

Uit de copien van rekeningen landen onder den Oisterendijk

Copien van
reekeningen van de oncosten omme-
geslagen over de landen onder den
Oisterendijk gelegen, binnen jaere XV^c.
zeven ende tsestich (ende eenige vol-
gende jaeren) gehouden tot Alckmaar
op 't stadthuijs aldaer, den xxix^{en} septembris
anno XV^cLXXII enz. ... letter D
folio L, werd gemeld
dye visscherye genaempt 's Graevensluyse,
gelegen omtrent den huysse van Middelburgh,
die in pachte had Meynert Jansz. van Outdoorp
vijff jaren lang gedurende 's jaers voor
xxxviii stuijvers.

[in marge: zie ook bladz. 3473]

En werd daer de sluys ook gemeld,
folio 4, daar gezegt werd dat betaald
was aan de rentmeester van Kennemerlant
Cornelis Stalpert van der Wyele van-
wegen de voornoemde ingelanden de somme
van xxxix libra van xl grooten vlaems
't pont, te wetene x libra over een jaer
erfpacht van de sluyse gelegen omtrent
den huysse van Middelburch, genaemt
's Gravensluyse, verschenen Bamisse
XV^c zeven ende tsestich.

Nog over een jaer erfpachts van de
visscherije van de Nyeuwe Vaert, gaende

uuyte Vroonremeer in de Zuyderwaert
...noch x libra...

3473/2062

Uit copien van rekeningen landen onder den Oisterendijk

[in marge: Spoeytgen.]

Folio 5. letter B. werd onder de visscheryen
gemeld dat spoytgen dat in de zeedijck
plach te leggen in erfpacht...om xx stuijvers
's jaers. Dit werd ook gemeld letter F.5.
B. folio 2. blijkt dat voor 't jaar 1567
de Kerkmeer al bedijkt was en folio 3.
insgelycx van de Grebbe.

Anno 1570

letter E. folio 22. werd gemeld de betaling
van arbeytsloon van een gat te stoppen
in den dijk daer 't overtoom plach te leggen
bij de noorderste steenplaats bij Huyswaart.
Folio 23. werd gemeld dat die Scaerdammer
dyck deurgebroocken was van 't hooge water
volgens quitantie in date xiii^{en} octobris 1571.

[in marge: Sweemsmeer bedijkt.]

F. folio 1. op anno 1571
werd ontvangen van de bedijkers van 't
Sweemsmeerken over een jaer pachts van de
visscherije genaempt 's Graeven sluyse voors. ....

.....

Op 't jaar 1575

werd ten opsigte der voors. bedijkers van
't Sweemsmeerken gezegt alzo die water-
molen van 't zelve meerken anno LXXIII ver-
brant worde, overmits 't beleg van de vijanden
voor Alcmaer ende 't meerken noch
desolaet lag, dat het jaar pagts verschenen
1575 niet was ontvangen.

3474/2063

Uit copien van rekeningen landen onder den Oisterendijk

Letter L. folio 4 werd gezegt
van die van Sinte Panraes die

contribueren met iii^c iii gheersen
vi ½ snees... in't jaar 1583 met
381 gheersen 2 ½ snees
letter T folio 5 en
van die van Oudorp die contri-
bueren met iii^c xxii gheersen ii snees (in marge: 524 geersen een snees).

Letter F. folio 2.
werd gemeld zekere visscherije diewelk
bij wijlen die grave van Egmont deur
't bedijken van de Derrichmeer grootelicken
beschadicht was geweest.
en wat lager werden gemeld
Floris ende Dierick van Teylingen
gebroeders t'Alcmaer, met Heyn Jansz.
ende Aelbert Cornelisz. van Coedijk als
bedykers van de Grebbe., te weten de
Noordergrebbe. L. 3.

Letter I. folio xx.
Die vier molenaers van Geestmer-
ambachts watermolens van 't jaer
XV^c LXXVIII zijn toegevonden bij den
volgers voor 't water uyt te malen
dat om 't beleg van Alcmaer daer-
inne gelaeten wordde elx vijf gulden.
Folio 24.
klaagden Floris en Dirk van Tey-
lingen, gebroeders t'Alcmaer als
tesaemen wesende van de meeste inge-
landen van de bedijkte Kerkmeer

3475/2064

Uit copien van rekeningen landen onder den Oisterendijk

gelegen in de banne van Outkarspel,
dat ze van zekere visscherijen die
zij van de ingelanden van 't Geest-
merambacht in erfpacht hadden,
niets hadden ontvangen naedemael
de gedeputeerden van denselven
Oisterendijks ingelanden deselve visse-
rijen metterdaat tot huerluiden gerijff
gestopt en overgegaen hadden in
augusto XV^c LXXVIII in 't beleg der
stede van Alcmaer ende verzogten
derhalven vergoeding.

Letter L. folio 4.

't Geestmerambagt begreep in 't jaar 1575 veertienduysend vier honderd en zeventien en een halve geersen die tot den Oisterendijk contribueerden, uitgesonderd dat van desen getale 210 geersen vrij waren volgens zeker octroij. Folio 6. anno 1575

contribueerden de ingelanden van de Daelmeer mette Maerewaerdermeer ende 't Oudye tesaemen by provisie met iiiii^C geersen...

Ende ingelanden van de Vroonremeer... mede bij provisie met iii^C geersen.

3476/2065

Uit copien van rekeningen landen onder de Oisterdyk

Letter L.

Op den 24^{en} majj 1576 werd bij de gedeputeerde van de dorpen ende molenmeesters van Geestmerambacht geaccorderd een omslach van een stoeter op elck gars omme daermede te vervallen die oncosten van hout daermede die twee gecofte wupwatermolens gecoft van de ingelanden van de bedijckte Bergermeer gerepereert sullen worden. Deze waren gekoft in maart 1576 voor 900 gulden en werden, letter P. folio 10, genoemd Vijaense watermolens.

Is voorts geaccordeert dat men van dezen jaere voort sullen gaen mitte heermetinge van de landen die bij mr. Adriaen Antonisz. noch niet gemeten zijn, waertoe mede gecommitteert is mr. Louris Pietersz., lantmeeter.

Letter P. folio 15.

Louris Pietersz., lantmeeter, over zijn salaris van de Vroondermeer gemeten te hebben, groot zijnde honderdnegen

morgen, een gars, seven snees ende xvii roeden...

Letter T. folio 4. anno 1583.

Die graefflicheyt contribuurt van de Vroonlanden bij noorden Alcmaer met ii^m xxi geersen.

3477/2066

Uit de copien van rekeningen en de landen onder de Oisterdyk smeekschriften

Dye vercofte Vroonlanden, vercoft in junio en novembrij XV^c tachtig.... contribuieren met iiiii^c xcv geersen een snees...

De laetst vercofte Vroonen, vercoft in octobri LXXXII, contribuieren met ii^c lxxxix geersen vii snees.

Dye coopers van de vroonen onder den Huygendyk ende Oisterendijck contribuieren met lv geersen.

Uit de smeekschriften

Alkmaar in den jare 1573 streng belegerd zijnde, zoo deed Sonoij, bevelhebber over 't Noorderquartier, tot Broek op Langedijk maaken een schantze. Even buijten de schans stonden twee agtkante watermolens. Deze deed men afbranden opdat de viand die tot Sint Pancras lag daarin niet zoude nestelen.

Hij deed ook omtrent in die maand augusti open zetten die sluyse van den ouden zeedyck, die sluyt tot Eerts-woudt,... en nog van gelijken den Huygendijk en die Oosterdijk, zulx dat

3478/2067

Uit de copien van rekeningen en de landen onder de Oisterdyk smeekschriften

het water daardoor 't geheele Geestmerambagt overstroomde. Naa 't beleg wierden wel de sluyzen en gaten gestopt, maar bij gebrek der verbrande molens bleeff 't Geestmerambacht met

water beladen en konde niet genoegzaam droog worden gemaakt; overzulx keerden die van 't zelve ambagt als Warmenhuysen, Haringkarspel, Eenigenburch, Outkarspel, Noortskerwoude, Suytskerwoude, Broek op Langedijk, Sinte Pancras, Coedijk, Oudorp en andere zig tot Sonoij en gaven denzelven over een smeekschrift, verzoekende vergoeding der schade, 't zij bij omslag over de landen van al degeenen die daerbij bevoordeelt en beschermt waren geweest of anders zoo hij best zoude vinden. Sonnoij tot Alkmaar doertijt zijnde, gaf voor apostil gedagtekent den 10 januarij 1574: de supplianten moesten een weijnich

3479/2068

Uit de smeekschriften.

patientie nemen tot een bequamer tijt, alsoe de noot nu groot was. Doe begaven die van Geestmerambagt zig nae de Staten van Noordhollant tot Hoorn vergaderd, met gelijk verzoek begrootende geweldig hunne schade en 't missen der landrenten en vrugten teffens met het nut dengeenen, die bij de bescherming van Alkmaar en de Broekerschans, met welks verlies 't geheele noorderdeel had verloren geweest en van 't onderzetten van 't land en 't afbranden der molens gekomen [***], maar zij kregen den xxii decembris anno LXXIII bijna 't 't zelfde antwoord. Zij hun verzoek in 't jaar 1577 hervattende, kregen van dezelve Staten den ~~xxii decembris~~ xii junij LXXIII geen ander bescheijt. Maar toen op den eersten julij deszelven jaars de prins van Oranje tot Alkmaer was, beter uijtslag hopende, vernieuden zij bij hen hun verzoek. Hij wees hen na die Staten

van Noordhollant en deze gelasten
hen op te houden met hun verzoek,
ter tijt en wijlen op zulke en diergelijke
versoeken bij de Staten ordre gestelt zoude
wesen. Actum tot Alkmaar den viii julij LXXVIII.

3480/2069

[in marge: Zie den uitslag van dit geding in mijn verzameling bladz. 2634]

Uit de stukken van zeekere
regtvorderingen tusschen
Ysbrant Heijnesz. cum sociis,
waarschappen van zeekere water-
molens gesteld op de Egmonder-
en Bergermeeren ende den
prelaat van Egmondt gevoegt
met die van Heiloo, Wimmenom,
Bergen, enz.

[in marge: Aanmerking van den uitschrijver.]

Staat aan te merken, dat in 't
stuk van regtvorderingen veele
dingen worden gezegt, die niet
waar zijn en van de tegen-
strevers worden ontkent; en dat ook
wel eenige onwaar kunnen zijn,
schoon die niet wierden tegenge-
sproken wanneer slegs de tegen-
dingers gelooven, dat de waarheid
of onwaarheid derzelve hen niet
aangaat of hinder kan doen.
Overzulx zoo zoude men kunnen
ageren, dat geene staat te maken
is op 't geene uit zoodanige
stukken als daarin werden gebruykt
word voortgebracht, maar 't is
egter waar, dat men voor waar

3481/2070

Uit de stukken van regtvorderingen

behoord aan te zien 't geene van
beijde de twistenden gelijkelijk word
toegestaan, 't zij regtdraats of bij
omweg, of 't geene bij een van beiden

met egte stucken word bewezen of
bij den regter voor zulx verklaart.
In deze dingen aldus aan te mer-
ken hebbe ik de volgende aanteke-
ningen opgesteld en zorge gedragen,
dat de vereijste blijken van waarheit,
of tenminsten waarschijnlijkheit
daarin zouden werden gevonden.

[in marge: Uit den eysch.]

Art. 6 en...

...Van de watertogt ofte vaart
van Brandjen Heijnes molens pleeg
een sloot te strekken, langs de
hooge landen tusschen dezelve sloot
en den weg strekkende voor de
huyzen staande over de Geest, tot
aan de Zanddijk toe.

Art. 40, 41.

...Die landen in den ban van Limmen
geleegen leggen gemeen met die meeren
in questie, te weten de Egmonder-en
Bergermeiren.

3482/2071

Uit de stukken van regtvorderingen.

Art 50.

't geheele noordeijnde van Bakkum
waterde op de meeren en lag eens-
deels daarmede gemeen.

Art. 52.

Den ban van Egmont Binnen,
groot elfhonderd vijf ende vijftig
morgen, loosde zijn duynval
en water op de meeren.

De hooge landen door zekere
zijlkens en sluijskens gelegen
in den Oosterweg hueren duynval
en de lage, leggende met de
meeren gemeen, hun water ver-
volgens door middel der molens.

Art. 67.

Den ban van Wimmenom, groot

tweehonderd morgens ende zeven-
thien, is 't meestal eenparig
laag weijdlant ende hoijland, leggende
gemeen mette meeren.

Art. 70.

Den ban van Bergen...heeft
al eenparig weid- en hoijlandt
leggende gemeen met de Egmon-
der en Bergermeer.

3483/2072

Uit de stukken van regtvorderingen.

Art. 81

Die Oesterwech loepende besuyden
die kerk van Bergen strekt omtrent
het huys van Jacob Compostel zuyd-
waerts ende omtrent honderd roeden
loept dieselfde wederomme oestwaerts
naer 't veer.

Ende alsdan loept die noert-
waerdt ende verheeldt inde Berger-
dijk ende sterft aldaer.

Replicq. Artic. 3, 9, 5.

Alle de landen leggende op de
meeren waren gebaat bij de gemelde
molens, als wordende geconstringeert
deur hoichte van de Schermer dair zij
heur water moeten op lozen deur de
sluyse genaemt de Quakelbrugge
ander afganck van water te maiken,
want de Schermer hoe langer
hoe hoger wordt deur dat dieselve
Schermer gemeen leydt mit die Beem-
ster, mit die Purmer ende oick mit
die Suyder Zee.

3484/2073

Uit de stukken van regtvorderingen.

Duplicq. Artic. 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13.

De lage landen in de gemelde
meeren gelegen hebben altijd vol-
gens 't regt bij der nature geintrodu-
ceert, ontfangen al 't hemel-

water afzakkende van de hooge
landen.

Immers wetende gehouden te
zijn den last van 't voors. hemel-
water te dragen ende te loosen,
hebben tot groote costen gecost
ende bekostigt een seeckere sluijse
gelegen binnen der stede van
Alcmaer, geheeten die Quaeckel-
brugge, omme doer die selfde 't wa-
ter te loosen in de Schermer
ende hebben hoer voors. water
doer die voors. sluyse na hoeren
appetijte.....geloost gehad inde
Schermer, ende dat den tijt meer
dan drie hondert jaeren, zulx
dat ter contrarie menschen memo-
rie niet en gedenkt.
Ende nog daar boven hebben
toegelaten dat daar door zouden

3485/2074

Uit de stukken van regtvorderingen.

loosen hun hemel- ende du[i]nval...uijt
andere dorpen als Petten, Camp, Groet,
Hargum, Schoerl ende tweedeel van
Bergen.

Gelijk nog dezelve voor ~~dien~~
~~tijden deeden~~ twintig jaren deeden, te
weten anno 1518, zie hierover bladz. 3486.

En gevoelden de meeste inge-
landen en dorpen geen last van 't
water, maar waren in tegendeel bij
't stellen van de molens beswaart
als die de hooge landen hun water
en voetsel onttrokken, en
insonderheit die geestlanden die al
waert dat 't Hontsbosch inbraeck
souden... droog blijven.

Artic. ...

...d'Achtermeer...groot wesende
omtrent vijftig morgen, hebbende geen
duynval dan alleenlijk hemelwater
mit continueel malen van twee molens
d'eygenaars zoo veel nijet doen en kunnen
dat zij 't zelfde droech houden moegen
alleenlick van 't hemelvall,

hoe zoude dan twee moelens prouffijt
mogen doen op een meer groot drie
mijlen, hebbende veel en diversche groote
beecken.

3486/2075

Uit de stukken van regtvorderingen.

Artic.

De Schermer was noyt zoo hoog
geweest of Bergermeer had zig
jaarlix door de Quaekelbrugge
mogen lossen.

Zulx deswegen noijt geklaagt
was.¹

Immers was op sommige tijden
nog onlanx die Schermer zoe laech
geweest dat doer den ... vehemente
stroom van Bergermeer zeekere
poorte van Alcaer offgespoelt
es.

Ende was 't water ten anderen
tijden zoo laag afgeloopen dat
men genootsaakt was geweest den
pagters der Quaekelbrugge te
versoeken de sluyse te openen en
't water uit de Schermer in te
laten.

3487/2076

Uit de stukken van regtvorderingen.

Uit het verbaal
artikel 1, 2, 3, 4 en 8.

De Quakelbrugge en sluijs lag noort-
waarts van Alkmaars stede vest
en was een visscherye.

Bij dezelve Quakelsluijs lag
nog na de oostkant van de vaart
zoo de oude kaarten doen zien) een
kleijner ~~xxx~~ verlaatken respon-
derende op de stedegrachten en strekken-
de met eene kromte in de Korte-

---

¹ Nota: zie mijne verzameling 2634 daar blijkt dat dit geding gevoerd is tusschen 't jaar 1536 en 1538.

vaert daer deur die schuijten voeren.

Uit de vraagstukken
en verklaringen van
Sebastiaan Craenhals balliu van
Bergen.
Klaes Bouwensz. schout van
Koedijk en dijkmeester van de Egmonder-
en Bergermeer.
Mr. Jan van der Laen, dijkmeester ut supra
Pieter de Vlaming, hueren clerk
ende mr. Loijs de landmeter.
Door de mond van S. Craenhals
gelijkelijk gedaan bleek

3488/2077

Uit de stukken van regtvorderingen.

dat in den ... zoomer van 't jaer
1564 omtrent Sint Jansmisse, den
grave van Egmont ende den heere
van Brederoede toe hebben doen
dammen die Cortevaert wesende
die eenige togte van de visserije
van de Quakelbrugge.
Dat corts daerna die voors.
heeren die bedijkinge van de voors.
meeren angeslagen hebben, laetende
't waeter van dezelfde meeren
loopen op Geestmerambagt, duer
zekere gaten opgeschoten in den
Reekerdijck en daerenboven 't
resterende water nog mit
twee rosmolens uijtmalende,
ende eijntelijcken nog in 't zelve
jaer voorts die voors. meeren
rondsomme bedijckt gehadt.
Maar alzoo doe maar twee
molens gestelt waren in de voorleden
winter en dattet een zeer natte
jaerschaer was, zoo was den dijk

3489/2078

Uit de stukken van regtvorderingen.

in den volgenden winter op zekere
plaatsen doorgebroken, dog wiert

in den jaar 1569 weder gestopt
en omtrent Pinxter weder veel
waters op 't Geestmerambagt af
laten loopen en
daar werden ook twee molens
boven de voorgaande gestelt.
Dan op dat de geenen, die
hun sooj van de eylandekens in
de meeren gelegen moesten hebben,
daarbij zouden kunnen komen, wier-
den op mans ten haren behoefte
gaten gemaakt.
Dog in de maand august weder
aftapping op Geestmerambagt gedaen
ende den dijk geheel geslooten.

Den landmeter verklaarde
dat bij gissing binnen de ring der voor-
gemelde meren wel bedijkt waren omtrent
duysend morgen waters, behalven de
eylanden en riedbossen daarin leggende
hebbende hij nog maar de helft der
ingeslooten bosem gemeten en na zijn
inthout was den omving lang omtrent
7000 Hontsbosse roeden.

3490/2079

Uit de stukken van regtvorderingen.

Uit een debat den Hove
van Holland overgegeven
vanwegen die waarschap-
pen van Alkmaar, Bergen,
enz., eijschers in reconventie,
verweerers in conventie
etc. ...jegens den gemeen
erfgenamen van mr. Jacob
Pijnsz. en Gerarda Claes
Korfs dogter.

Artic. 1, 2 tot ingesloten
Klaas Korf had wel van
Carel ende Maximiliaen in erfpagt
gekregen de visscherije van de
Quakelsluys, maar niet den
zelven in eigendom.
Maar deselve sluis ingebro-
ken zijnde ende groote reparatie

behoevende, zoo is den voors.
Claas Corf ... eeuwelick ende
erffelick gegunt deselve sluijs
te mogen houden ende gebruyken
mits daervoore eeuwelick
ende erfelick jaerlick uyt-
reijkende en betalende bij forme
van pagt tot heurlieden Ma^{ten}
proffijt de somme van zes
ponden van xl grooten 't pond

3489/2080

Uit de stukken van de regtvorderingen.

ende dat boven ende onvermin-
dert den principalen erfpagt van de
voors. sluyse, gedaen bij hertoch
Albert van Sassen stathouder inder-
tijt van dese Nederlanden.

Bij waerschappen van Brandges molen en
art. 65. Dirk van Teylingen als daar-
toe wegen de graafelykheit van
Egmont als rentmeester met mr. Gerrit Boot
rentmeester der abdije werden verkogt bij
openbaare veylinge 't houtwerk
van de Quakelbrugge.

Inden jaare 1545 hebben
die van de uitwaterende sluyzen
van den heere van Assendelft
in erfpagt genomen de vischerije
van de sluys in den Nieuwendam.

Uit het contra debath
Artic. 4
't Regt dat Claas Corf had
op de Quakelsluys had hij al voor
't kaazenbroots spel,
maar den hartog van Saxen
den muytelingen geen quijtschelding
gunnende dan op beding dat

3490/2081

Uit de stukken van de regtvorderingen.

alle domeynen verpant ende

verset in handen van de inge-
setenen van West-Vriesland enz.
... 't zij sluysen, visscherijen, erf-
pagten ... waer die gelegen mogten
zijn ... sonder vrij sijn aende
K. Ma^t ... ende die geenene die
daer brieven of hadden soudene ge-
levert worden aen de hartoch
om gescheurt te worden.
Zoo dorst Claes korf 't regt
dat hij aan gemelde sluyze had
niet gebruyken.
Maar in den jaere 1492
de sluyt ingebroken zijnde en
dat niemand dien aantaste of
herstelde.
Zoo vond hij goed aen de
luyden van reekeninge te ver-
zoeken dat men hem wilde
toelaten 't optimmeren van den
sluyt mits octroy voor
eenendartig jaren.
Hem wierd zulx toegestaan

3491/2082

Uit de stukken der regtvorderingen.

mits dat hij vast zoude staen voor
de jaerlijxe ende eeuwige erfpagt
gedaen van de voors. sluyt
bij wijlen Hartoch Albregt van
Beyeren Grave van Holland
inden jaere XIII^c LXXXVIII,
blyvende egter aen Zyne Ma^t den
eigendom van deze visserije
maar het vrugtgebruyk aen Korfs.
Toen deed hij de sluyt her-
maken.
Na xviii jaren die weder inge-
broken zijnde en de erfgenamen van
Korf niet geraden vindende de her-
making te doen tenzij men hen
't gebruyk daarvan gunde voor
langer tijdt dan hen nog overschoot,
verkregen van Keyzer Maxi-
miliaan en Kaarl zijn zoon
dat zij de sluyt van de Quakelbrugge

mit ... alle dat regt ... dat Hare
Ma^{ten} daaraan hadden, uit kragte
van de sententie gegeven ende
confiscatie daervan gedaen tot
haren proffijte bij wijlen Hartoch
Aelbrecht van Sassen inden jare
XIII^c XCII eeuwelyk ... zouden

3492/2083

Uit de stukken der regtvorderingen.

gebruiken, mits jaarlijx betalende
zes ponden van xl gr. boven
de voorgaande principale erf-
pagt.

Op den ii^{en} mey anno XV^c LXXII werd
bij de ingelanden van Brandgen Heinis
molens doe op't stadhuis te Alk-
maar vergadert, besloten dat men
de gemelde molens zoude af-
breeken, gelijk ook gedaan
wierd.

Op den 28 may 1565 verzogten
de afgezondenen van den Grave
van Egmond en van den Heere van
Bergen aan den gemeene ingelan-
den van de bovenstaende molens
dat ten gemeene kosten van de-
zelve ingelanden een verlaet
in de vaert bij die van Alkmaar
geschoten, gemaect mogt worden,
biedende zij uijt, neffens andere
daartoe te betalen.

En 't schijnt dat hun verzoek
is toegestaan, nadien zij ten zelven
dage ondertekenden een contract in
welke zij 't zelfde beloofden.

3495/2086

Uit stukken rustende ter kamer van burgemeesteren.

Lade 14

²Den 8 maart 1689 werd dien van

---

² Nota: hoewel dit hier volgende neffens de rode linien met swarte inkt is geschreven, egter is het niet van
woord tot woort met de egte stukken gelyk, maar alleen een uittreksel bij gebrek van rode inkt, aldus gedaan.

Schagen, ter kamer van burgemeesteren toegestaan, 't opregten van een snipveer, met regt van voorschuttinge door de sluys van de 6 wielen, als andere snippen, mits, te leggen bij de Schapenbrug en dat de regenten van Schagen overgeven dat de schipper door haar aan te stellen, gehouden zal zijn de agreatie bij de heren burgemeesteren te versoeken.

En is ook bij die van Schagen ten zelven dage overgift gedaan.

Den 30 october 1628 is tusschen Oudorp en Alkmaar gemaakt een accoort, volgens 't welke de stad, ter zake van't graven der Hoornschevaart door Oudorper ban zekere zaken toestaat en bedingt.

3496/2087

Uit lade 14

[in marge: Copie extract resolutie.]

Den 6. Maart 1633 is bij de hooftingelanden van't Hontsbosch geresolveert en verklaart, dat als in de sluys van Sardam by nachte ten tyde van de vistyt werd geschut by opkoo핑e of andersints van de voors. sluys dat alsdan de schippers van Alkmaer by de sluys wesende meede voor de geaccordeerde twee stuyvers in de vistyt sullen mogen schutten.

[in marge: Uit de acte van overgift.]

Den x augusti 1593 deeden die burgemeesteren, schepenen en regeerders van Oostzanen, Wormer en Jisp overgift aan die van Alkmaar.

Dat die inwoonderen dier stede in't varen door't sluysgen, 't welk

---

doe gelijck wierd in de Sanerdammerdijk tusschen de groote sluys en Sanerdammer capel, sulke vryheijd als haar eigen ingesetenen soudent genieten, en dan om sekere somme van penningen bij die van Alkmaar tot het maken van dat sluysje verstrekt.

3497/2088

Uit lade 14

[in marge: Copie octroij.]

Op den xi december 1623 kregen die van Schoorl vernieuwinge van octroij wegens 't houden en regt hunner beestenmarkten, mits dat de burgers en ingesetenen der stadt Alkmaar en die van de Egmonden, Heyloo enz. tot allen tyden hare beesten, soowel die zy ter markt brengen, als op de markt coopen, sullen mogen afdrijven en aan, sonder aan de gedsigneerde tijt, daar anderen volgens 't octroy aan waren verbonden, gebonden te syn.

[in marge: Uit de acte.]

Volgens acte van overeenkomst tusschen de steden Hoorn, Enkhuyzen en Alkmaar, hebben burgemeesteren en regeerders der stadt Alkmaar 't regt en gebruyck van 't stellen van een bewindhebber in de Oostindische Compagnie ind camer van Hoorn en Enkhuyzen per vices.

3498/2089

Den xv september 1636 is by de vroetschap goedgevonden dat men van de brug af die men op de Schermer legt, tot aan de stadt de weg zoude maken, volgens overgegeven concept, volgens 't welk eenige gebouwen enz. moesten werden weg

genomen.

3499/2090

blanco pagina

3500/2091

Uit een memoriaal van
Jan Heymenberch
stads landmeeter
beginnende in de jare 1654
loopende tot in 1680

Volgens dit memoriaal zijn er
nieuwe steenen platingen gemaakt op de
volgende plaatsen; daar, zoo ik
meene, tot die tijd toe maar houte
platingen hadden geweest als:

- 1650 aan de zuidzijde van de Oudegracht
by de Nieulander Poort en
- 1669 bij de huysarme schuur
- 1655 op de Varkemarkt
- 1656 op de Limmerhoek
- 1668 op de Heul voor de graaf van
Egmont, bij Malalenbrug
- 1669 op de Spiringbuurt over de brouwe-
rij van 't Swaardt
- 1671 te wederzijen de Baangraft
- 1677 bezijden de brouwerij de Lelij bij de
Bruynvis
- 1678 in de Ramen
- 1679 op de Zandhoek, de westzijde
- 1679 als boven, de oostzijde
- 1666 op de Quakelgraft te wederzijen.

3501/2092

Uit een memoriaal van J. Heijmenberg.

bladz. 78, 79

De hoogte van de brug bij de Holland[se]
Tuyn buyten de Vriesche Poort was in den
Jare 1666 boven de somersdijk 6 voet
11½ duym.
De brug aan 't westeijnde van den
dijk bij de brouwerije de Boom wierd doe

vermaakt en gelegd negen duim hooger dan de bovenstaande brug en van een hoogte als de kruyn van den dijk. En de straat werd dalende gemaakt van de brug af na 't huijs van den burgemeester van Vladdevakken, op yder voet dalens 1¼ duym af dragens.

bladz. 6 en 13

De middelcingel door den mandenmakers gebruykt wordende aan de noortzijde van stadt, beginnende bij Jaap Magers sluysgen bij de Holl.Tuin tot bewesten het Munnikke bolwerk, sijnde lanck 176 Zijpze dijkroeden werd in den jare 1657 besloot uyt te graven en teffens de gracht diep te maken beneden 't zomerpeijl 7 voeten Zijpze d.m.³ en moest de vesten beneden aangeleijd worden 2 roeden .. 6 voeten zouden blyven leggen voor de barmte, welk 3 voet bovent somerpeijl moest verhoogt worden, en zegt de aantekening, de andere 18 voet sullen opgetrokken worden tot

3502/2093

Uit een memoriaal van J. Heijmenberg

boven toe op de hoogte van de bregge in de vesten over de Quakelgracht leggende en aldaar een breete behoudende van xii voet. En het Munnikke bolwerk sal de punt daer de molen staat 3 roeden uitgesteld worden, en de zyden van de punt 2 roeden, alsmede zullen de halve manen, in de buytencingel leggende, met spijs gevuldt worden. Dan zoude de graft nog wijd blyven 10 roeden, bladz.13.

De spijs van't boven[beschreven?] werk te wesen van't verhoogen en verbreden van't Munnikke bolwerk ter lengte van 71 roeden en van de vesten, stont over te schieten, werd goedgevonden dat men soude brengen op de cingel, de halve manen en op

---

³ [moderne noot: Zijpze d.m. = Zijpse dijkmaet.]

't Munnikke erf enz.

Op dat concept wert het werk
bested en aangegrepen in de zomer.
Den schout van Veen had, als dijk-
graaf 't, opsigt op dat werk, bladz. 9.
Toen de verdieping in de maand
october wierd gepeyl, bevond men het
werk doorgaans 16 duym z.d.m. te
ondiep. Invoegen men de xii februari
1658 weder overleg maakte wat de
vorder voltrekking soude kosten, bl. 20.

3503/2094

Uit een memoriaal van J. Heijmenberg.

[in marge: Malgat.]

Den 7 october 1656 werd gepeijlt het ge-
graven gat benevens de Munnikkemolen
welk aent noordent 4 roeden en aent
zuijdens 3 roeden in den bodem moest
zijn, diep benedent zomerpeyl 7 voet
zijps dijkmaet.

folio [4?]9 op den 20 juny 1661 was
de hoogte van de Schermerringdijk
over Boekel boven de somerpeyl
6½ voet zijpse dijkmaet.

Den dijk lag boven 't binnen leg-
gend land des polders 14 voeten
diepte van den bodem van de Schermeer
't land van de polder lag
daar beneden de somerpeyl van
de Ringsloot 9½ voeten z.d.m.

folio 39 tot 50. In den jare 1661
tusschen den xxx meiy en den 20 juny
waren van wegen Alkmaar de heeren
burgerm[eeste]ren als Nieuburg Gerritsz., Vrij-
burch, Nieustat, en Steenhuijs met de
pensionaris Cornelis Schagen, met de heeren
van Purmereijndt als Roodhooft, Rex
en den secretaris Schot, met land-
meters, na Schermerhorn en elders

3504/2095

Uit een memoriaal van] J. Heijmenberg

[in marge: Concep[t] trekvaart op Purmerend.]

tusschen Purmerend en Alkmaar
om af te zien en 't overleggen
waar en hoe men best een trekvaart
van de eene der gemelde steden
tot den ander zoude kunnen maken.

[in marge: zie 2279.]

bladz. 74 in 't jaar 1666 den 8 februari
wierden in de Zuyderhouten afgerooit de boomen
daar te planten 17 voet van elkander
de paden wijt xii voeten Alkmaars.

[in marge: mei 2279.]

den 12 maart deed men afmeting
ter verbreding van de Zuyderhouten
ter breete van 2 roeden Hontbosser m.
te weten van de Vriescheweg af oost
aan tot aan de eerste wageweg.

bladz. 98. 1667 den xiv november is doen
beplanten het bosge bij de Varnebroek
de paden wijd 12 en de zuijt en noort-
gaande boomen 17 voeten Alkmaar
maat van malkander.

198. Anno 1675 den 12 december gemeten
de straat buyten de Schermerpoort lang
166 roeden Alkmaars, yder roed aengenomen
bij ... straatmakers voor 22 st. comt
182-12-8

3505/2096

Uit J. Heimenbergs memoriaal

204. De Zandsloot van Statscingel
over de Baanmolen, deur de Nieuwepoort
tot voorbij Aris Boetgens tot aen 't endt
toe is lang 738 roeden Zijpse dijkmaet.

[in marge: Zie 2279.]

82. Den x november 1666 ... de Zuyderhouten
altemaal ... beplant met boomen
17 voet van malkander, ende paden
wijt xii voet.

bladz. 83. In 't voorjaar 1666 wierd den
houten, tussen Ropjeskuyl en de Varnebroek
met zand verhoogt.

103. den 18 januari 1668 afgeroyd de boomen
te planten in de Westerhouten, van
Ropjeskuyl af, zoo verre 't omgehaakt
was, 6 regels in de breete, 18 voet van
malkander.

105. Den 30 januari 1668 werden ver-
kogt de ypen staande tusschen 't bosch
en de Nieuwepoort, en de abeelen langs
de Vrieseweg en besteed het delven van
grippels en gaten tot het planten van
een wilgenheining wederzijts de Zuyder-
houten, en aan de oostzijde van de
Westerhout.

3506/2097

Uit J. Heimenbergs memoriaal

109. Den 8 april 1668 werd besteed het
opzanden en verhoogen van 't padt
achter de strats enterij en was in december voltrokken. Zie A.

118. De lengte van den Houten van 't
Voorhout af, tot aan de Zuyderhouten
was in den jaare 1668 174 roeden.

A. Den 31 december werden aldaar
de boomen geplant. bladz. 120.

120. Den 7 januari 1669 bestede men
't maken van 1100 gaten, tot het planten
van pooten langs de Vriescheweg.

184 en 217. Men heete voor dezen dat ge-
deelte van den Houten, dat van
de Kayzer Otto noordwest aan gaat,
zoo 't schijnt, den Loyen Houten.

87. den x mey 1667 werden peylen gesteld tot het verhoogen der Westerhouten en in dat jaar de verhooginge gedaen bladz. 97, blad. 99 't bosje en de Varnebroek aen 't end van Ropjeskuyl, omgesteld en.. bladz. 98 in november beplant en vervolgens.

107. De Westerhouten beplant van Ropjeskuyl af tot de bogt. In maart 1668.

224 en 225. dat deel van de Houten tusschen de bovenvoors. Loyen houten en de bogt in de Westerhout, een weinig daar bezuyden pleegen te heeten den Verlorenhouten en is in den herfst 1680 verlaagt en weder beplant 227.

3507/2098

Uit J. Heimenbergs memoriaal

blad. 89, 90, 91, 92, 94, 96, 97, 100. In den jare 1667 zijn er verscheijde geestlanden aan de westzijde van de Westerhout afgezand en alzoo verlaagt. Alsmede bladz. 1851 insgelijx in 't jaar 1674. En werd de spijze gebruyckt tot het verhoogen van den Houten of 't maken van aarde wallen om dezelve.

165. Den Houten bewesten de oude enterije heete de Menistehouten. zie ook 169.

166. Den 29 november 1673 geteld de boomen in 't bosch want het selfste volgens resolutie van de vroetschap uytgeroeid en verkoft zal werden, en stonden in 't bosch ... 674 boomen daaronder 18 linden de overige ypen in den Oudenhouten stonden 759 boomen.

169, 170. In 't jaar 1673 in de voortijd zijn gemaakt de slooten neffens 't bosch die aan de zuydwestzijde wijd 18 voeten en lang 22½ roede Zijpse d.m. en de sloot aan de noordzijde lang 45 r. en werd dan Ouden Houten neffens 't land van J^r. Thomas en bij de Kolvers-

weijd verbreedt; blijven de halve Wage-
weg en heele sloot voor J^r. Thomas
eijgen (langs welke de essche boomen
zijn geplant. 1675 zoo schijnt 188).

3508/2099

Uit J. Heimenbergs memoriaal

en bladz. 173, 174 werden in de somer 1674
gemaait de slooten tusschen de Kolverswerd
en Wageweg, en tusschen den Ouden Houten
en de Warmoestuynen aan des zelfs oost-
zijde gelegen. Meest alle 13 voet wijd,
met ook de sloot tusschen de Wageweg
en 't land van J^r. Tomas.

Insgelijx werd den Houten bij 't eshebosje
dat bij de Zuyderhouten aan de westzijde van
de Wageweg pleeg te leggen verbreed. bladz. 178.
en gelast het zelve bosje met eshe en
elst te beplanten 189.

187. Het bosch was in 't jaar 1675
groot 1127 Hontsbosser roeden of 900 Zijpse
dijkroeden.

192. De linden staande buyten de Ker-
merpoort, van 't huys daar nu de heer
van Wijk woond tot aan de weyden
zijn gelast te stellen 1675 den 16 april.

197. Den 18 november 1675 werd door
commissarissen van den Houten beslooten
en gelast, hoe men 't bosch zoude
planten en met welke boomen.
En was het zelve al beplant den
29 november, uitgesonderd de esshen
daar men der order op gaf.

3509/2100

Uit J. Heijmenbergs memoriaal

99. In den jaare 1667 den 21 november
bevindende Heijmenberg dat de maat
die men tot die tijd toe gebruykt had
om 't werk der stads straatmakers
mede te meeten, drie duymen korter
was dan de stadsmaat hangende

op 't stadhuis, na welke men de maten pleeg te ijken, vertoonde zulx aan burgermeesteren met dat gevolg dat hij den 24 december 1667 last kreeg de stadsmaat te volgen, en de kleyne te verwerpen.

115. In 't jaar 1668 in wijnmaant door Heijmenberg gemeten de lengte van stadsgraft af tot aan de harberg bij Jan Boyes ... en is effen 600 Hontsbosser roeden lang en de bakkershuys staat effen 10 roeden binnen overzulx tot daartoe maar 590 roeden en deze 600 Hontsb. tusschen de stadsgraft en Jan Boyes doen

524 Drechterlantze

595 $\frac{1}{2}$ Rijnlandse

536 $\frac{1}{12}$ Zijpse dijken

612 Alkmaar maat

Maar buytenom van de Vrieschepoort tot de bakkershuys, langs het Jaagpad gemeten is lang 867 Alkmaars ofte 760 $\frac{1}{2}$ Zijps d.m.

3510/2101

Uit Heimenbergs memoriaal

124. Anno 1669 gemeten de wijte van 't Zeggelis en bevonden, bij de scheepstimmerwerf van de weduwe van Maarse Jansz. aan 't oost end 13 roed 8 voet, aan 't west end 12 roed 8 voet Hontsbos.

112, 113, 114. In den jaare 1668 in den herfst, is de zandkolk bij de Halve-maansbrugge gemaakt, bij die van Geestmerambagt en de stad Alkmaar, ter lengte van 15 roeden en vier voeten in de lengte, 4 roeden in de breedte. De besteding wierd gedaan op den 10 augusti. Zie van de kolk wijder in de geschiedenis van 't gebouwheerschap der stad Alkmaar.

107. Het sluysje tot Akersloot vernieuwing behoevende zoo zonden burgemeesteren van Alkmaar derwaarts den landmeeter Heimenberg en stadstimmerman

om 't zelve en zijne deelen te meten op den xii juny 1670. Zelf begaven zig den 2 july derwaarts twee burgemeesteren, die den aangelegenen toestonden enige zaken door hen begeert, en door die van Limmen en Bakkum toezeg kregen dat de sluys niet langer wijder nog dieper zoude gemaakt worden dan de oude sluys. (bladz. 130). Vervolgens wierd de nieuwe sluys gemaakt en was gedaan voor den 26 september 1670 doen ze weder

3511/2102

Uit J. Heijmenbergs memoriaal

werd gemeten gelijk ook nog eens den 6 van wijnmaand doe ze ten naasten bij gevonden wierd na den eijsch. Zie breeder de geschiedenis van 't bouheerschap.

159. In den jare 1671 den 29 october waren burgemeesteren van Alkmaar neffens anderen in de Bergermeer ende Huijswaerpolder om aanwijzinge te hebben van de banscheiding tusschen Alkmaar en Bergen.

Den 29 dito waren Heijmenberg, burgemeester Vladderak, den officier van Veen, den pensionaris Denijn, Jacob Brederoe, benevens eenige boeren en stadswerkers in de Egmondermeer en heeft men 2 banpalen opgerecht op de oude plaats daer de voorgaende ... gestaen hadden volgens de verklaringe van xii boeren, alle buurluijden daaromtrent wonende.

157. Werd gemeld uit een oudt schrift de buurt van de klarissen tusschen de Bordeelesteeg en 't Minnebroerserf bij de Vesten.

[in de marge: Mosters erf waar]

158. Vind men dit uit hetzelfde N.B. van de Minnebroers meelmolen tot de Papestraat toe is de stad belent met lijnbanen en van de voors. straat tot het oosteiijnde van Mosterden erf heeft de wal geen bermt.

3512/2103

Uit J. Heijmenbergs memoriaal

162. Op den 9 Julij 1672 met de 4 capi-
teijns, fabriekmeesteren en schout geweest op 't
Friesebolwerk. Is alsdoen gearresteert
de casematten te stoppen.

Op den 12 dito dit werk ... afgeroijt
en met sparren afgestoken.

Op 13 dito haer werk in de gracht
gepeijld ende vaste peijlen gesteldt
daer de werkluijden naer werken soude
om 5 voeten beneden 't somerpeijl te
verdiepen.

163. Den 1 november werd order gesteld
op 't effen en waterpas maken der binnen-
vlakte op 't Vries bolwerk.

Den 4. dito vastgesteld hoedanig
men de borstwering aldaer
zoude maken.

Bladz. 163,164. En werd den 5, 8 en 12^{den}
van slagtmaand 1672 afgebakent
het werk der bovenstaende borstwering.

Den 19^{en} de wal tusschen 't zelve
bolwerk en de vulliskuijl.

Den 29 de borstwering van de
Vriesepoort tot de Quakelgracht.

166. En in april 1673 bezig geweest
met de versterking der stede te vervolgen.

177. Den 13 julij 1674 werd besteed het ver-
hoogen der Schermerweg volgens keure
van Geestmerambagt ter lengte van
100 roeden 5 voet boven Geestmerambagtspeijl
op de kruijn 15 voeten tonrond gloyende.

3513/2104

blanco pagina

3514/2105

Copie van de remonstrantie

Van diversche punten en articulen in
regardt van dewelke de weduw ende
erffgenamen van Dirick van Teijlingen, in
zijn leven rentmeester van 't graafschap
van Egmont aan de heeren Staten van
Hollant ... versoecken quijtscheldinge ende
alterminatie van 't gundt zijluiden op't

leste slot van des voornoemden van Teijlingens
rekeningen sculdig zijn gebleven,
verhaald in de requeste hierbij gevoecht.

[in marge: nota 't request of den inhoud daarvan zie hier agter 3724,
aantek. Bruinvis: nu 2319, de beschikking op bl. 2320.]

Inden eersten staat te letten dat de
voors. rentmeester Teijlingen 't voors. rent-
meesterschap bediend heeft van den jare XV^cXXXI
tot XLVII inclus, makende xvii jaren
allen opte zobere wedde van cl pond
't sjaers daer zijn predicesseurs in't
officie 's jaars genoten hadden iii^c pond,
waarvan hij hem van aenbeginne altijts
gedoleert heeft gehad bij requesten, re-
monstrien en anders, soe an mijn g[enadige] oude
vrouwe van Egmont, hare zonen Charles
ende Lamorael, graven van Egmont,
als aan mijn ge[nadige] leste overleden
vrouwe in den jare XV^cLXXVII bij
staat van alle zijn rekeningen

3515/2106

mede overgeleverd is, die hem tot diversche
stonden belooft hebben gehad voir alsnoch
om redenen pacientie te nemen ende dat
zij namaels van als versien zouden 't zijnder
consentement ende gelijke weddens te
laten volgen ende overmits haerluijder
overlijden altijts op hope bediendt hebbende
daar niet nagevolgt en is.

Dat voorts de voors. Teijlingen bij den
grave van Egmont ende heere van
Brederode gecommitteert is geweest
penninckmeester tegens zijner wille ende van
hem gediendt wilden zijn om de Egmonder-
en Bergermeeren te doen bedijken, waer-
inne hij grooten arbeijdt ende labeur bij de
twee jaeren lang selfs in persone gedaen
heeft. Van alle bestedinghen en die op te
nemen, strekkende oick een secretaris, doende
betalinge in't particulier an veel duijsent
personen en anders waarvan hij rekening
ende bewijs an de gecommitteerde van de heeren
gedaan heeft, hebbende gesloten rekeningen
beloopende de uijtgaben ter somme van
omtrent xix^m v^c ponden van xl grooten

3516/2107

daer voer hem maer voir alle travail gepasseert eens de somme van ii^c pond, mits royerende cxxvii pond iiii schellinge die hem deugdelicken quamen bij declaratie van dachgelden met noch xxx pond hem bij dijkgraven gepasseert voor de costen t'zijner huysse gedaan, daer wel ii^c pond verteert was al blijkende bij de rekeningen daarvan zijnde, waervan hij geensins hem geconsenteert zoude hebben ten ware op hope ende mondelinge belofte van de heeren alzoo zijn commissie vermeldde hem zijn gangen ende daggelden te taxeren naer behoiren ende dat zoe wanneer 't werk bij hemluyden gesien zoude zijn daer hij alsnu gediendt zoude hebben voer nijet ende meerder t'zijnder schade. Ende waervan hij hem altijts mede gedoleirt heeft overmits 't overlijden van de heeren, soe tot Bruesele als an de rekenkamer van Hollant remonstreerende aldaer oick dat een toesiender van dijkagie gepasseert zijn de somme van v^c pond alleen van dachgelden, wiens arbeid bij Teijlingens geensins te compareren staat.

3517/2108

Dezelve heeft nog daernaer deur laste van de grave van Egmont doen scheijden alle de oude en oick nijuwe bedijkte landen an percelen na de rastauratie gedurende bij de twee jaren beloipende den uytgeven van de rekeningen daarvan appart gedaan ende gesloten ter somme van xi^m vii^c pond, in 't welk doende hij zulken arbeit gedaan heeft dat hij zijn gezondheid daerdoor verloren heeft dragende 't zelve t'eijnden zijns levens tot groote pijn ende verdriet zijns persoons ende waervoeren in de zelve rekeningen nijet gepasseert worden, dan gestelt voor apostille dat mijn g[enadige] heere differeerde daerop te disponeren t'zijner comste t'Egmont

daer hij overmits zijn overlijden niet geweest
is. Is den rentmeester nog mondelinge ter
presentie van veel personen beloofd geweest
't werk geffectueert zijnde ses morgens lands
uyte zelve bedijkte meeren daervan hij
alsnog niet geconsequenceert heeft. Ende voir
welke beijde partijen den rentmeester al bij sijn
leven gesteld hadde voir gaigen xii^c pond. Ende
voir ses morgen vi^c pond [***] t'zamen xviii^c pond,

3518/2109

altijt op believe van mijne g. vrouwe
etc. Ende waarop de voors. gecommiteerde
opte rekeningen alsnu maar voir beijde
partijen gesteld hebben de somme van vii^c pond
altijts onder proteste van de rendant,
't welk ymmers onder correctie te weijnich
schijnt voir zulken dienste ende beloften

[in marge: Zie hier tegen in mijn verzameling 1833 en 1869, 2317.]

De voors. rentmeester heeft nog geleden
groote ende insupportable costen door
zekere proceduren geresen jegens Hans
Colterman alsdoen ontfangen generael
van den Noorderquartiere van Hollant
hem afeijschende den staet van alle de
incomsten ende uijtgeven van't graafschap
van Egmont van den jare xv^c lviii
tot lxxv incluiz, diewelke den rentmeester
nijet wilde overleveren om zijne heere
ende meesters staet ende incomsten te ontdekken
dan bij believe van zijn F.G. daar hij
selfs om heeft doen solliciteren ofte mijn
g. vrouwe van Egmont ofte de superin-
terdenden ende raiden van dien die hem
't zelve oick voorgestaen hebben, om alsoe
in tijt en wijle 't zelve jegens zijnen
heere te verantwoorden ende hem selven

3519/2110

te ontlasten waeruijt gesproten zijn
diverse proceduren, gijselingen, opleggingen
van soldaten, ende sulx ten uijtersten daertoe
gedwongen is geweest daerinne te obedieren

dan heeft 't zelve gedaen bij consente van de voirschreven superintendentes. Al 't welk hem wel gecost heeft de somme van xxiiii^c pond ende daer voeren gepasseert is de somme van omtrent xiii^c pond, sulx dat hij wel xi^c pond schade heeft moeten lijden om mijns g. heeren gerechtigheid voer te staen. Deselve weduwe ende erfgenamen geven nog te kennen dat zij zedert den troublen tijt zoo groote en enorme costen geleden hebben t'heuren huijse van beginne aff van de hopluijden ende crijgsluijden tot sesmaal meer als anderen van den principalen inwoonders die op duijssenden nijet en zijn te estimeren, oick veel gewelds bijnnen den huijse in't beginsel bedreven, oic mede van zijn lange gevancenisse tot Enckuijssen ende dit meest al spruitende uijt oirsake hij rentmeester van

3520/2111

den grave van Egmont was, estimerende de goederen voir verbeurt ende vrij eijgen, ende doende den voorn. rentmeester altemet eene merkelijke somme van penningen uit sijn comtoire furneren ten behouue van de zoldaten ende anders, 't welk den voorn. rentmeester zijn welvaren heeft gecost, welce rentmeester nochtans daer continuelicken gebleven is met zijn huysvrou ende kinderen, nyet willende 't comtoir van zijn heer ende meester verlaten om in tijt en wijlen 't zelve deugdelyc te verantwoorden, verhopende altijts daer van gerecompenseert te worden naer behooren.

Heeft nog de voors. van Teijlingen boven ... binnen tijde zijnder officie zeekere extraordinair diensten en besoigne gedaan in 't augmenteren van de domeinen van 't graefschap van Egmont daerbij 't zelfde duijssenden geproufiteert is, als eerst in 't scheyden vande groote weijde te Crabbedamme dit maer plag te gelden cxl pond 't jaers ende nae bij de ii^m pond nog 't bedijken van de Reekere eertijts geldende lx pond 's jaers end nae over de x^c pond, nog de oisterendijx landen geldende xxx pond ende nae ii^c pond 's jaers, nog de wadtweren die van cleijne valuere waren nu wel vi^c pond 's jaers gelden; nog van 't bedijken van de Kerkmeer bij den rentmeester cum sociis buijten

costen van den grave bedijkt opte helft prouffijste van de landen
welke helft zijn g. verkofte om $iiii^m v^c$ pond, daer te voeren nijet een stuver af

3521/2012

genoten worden, nog van 't bedijcken van de Grebbe buijten
's heeren costen op alleen liii^e procent prouffijte ende bijden heere de
twee deelen verkofte om $ii^m iiiii^c$ pond ende andere extraordinaire
diensten.

Van gelijken heeft deselve Teylingen met assistentie van anderen
mijnen heere Charles grave van Egmont opgebracht $iii^m ii^c$ pond
gelicht op heurluijden prive naem als waerborge ende als noch tot
heurluijden laste staen indien de jaerlyxe renten nijet betaeldt
en worden, waeromme de rentmeester grote proceduren, costen,
gevankennisse ende anders heeft moeten supporteren jegens de
oude gravinne van Egmont daer hij inne triumpherde.

Daernaer heeft desen rentmeester noch gedaen Lamorael grave van
Egmont op zijn eijgen goeden gelicht als waerborge de somme van
 $ii^m lxiiii$ pond, alsnoch in der qualite voors. verobligeert zijnde,
waervan hem altijts bij beyde heeren beloofte is geweest recom-
pense ende nijet nagevolgt is. Ende alsoe deselve weduwe
ende erfgenamen van gelijken van den huijse ende ontfange van
Egmont scheidt, bij Teijlingen en zijn vader bijde xc jaren
gedient, versoeken ende begeren van de selve borchtochten
gehelicken ontlast te zijn, ofte bij weijgeringe van dien,
dat de voors. hooftpenningen mogen comen tot verminderinge
van 't gene denselven sterfhuyse sculdig blijft bij slote
van rekeningen, mits bij de weduwe en erfgenamen betalende
de jaerlijxe renten ende den heeren daervan te bevrijden,
oft dat deselve de voors. renten sullen mogen aflossen
mette penningen die zij bij slote van rekeningen sculdig
blijven daer zij alreede op betaalt hebben in mindering
van heurluijden ontfange een weijnig voor 't slot van dien
 iii pond.

[in marge in handschrift Bruinvis: de apostille op bl. 2320.]

3522/2113

Uit schepen kennissen
enz. berustende in 't manne-
gasthuijs

[in marge in handschrift Croll: zie meer extracten en copien van stukken uit het
mannegasthuis
verzameling Eikelenberg pagina's 2854 tot 2855 D, item 4998 tot 5002]

Afschrift

Wi Jan van der Beerse¹ ende Jan Allaerstsoen²,
scepenenen³ in Alcmaer⁴ orconden mit dezen brieve
 bezeghelt mit onsen zeghelen⁵ dat voer
 ons quamen⁶ Pieter Louwe, Dirc Nyesen zoen²,
 Dirc Ghisebrechtssoen² en Martijn⁷ Martijns-
soen² also bedrivers van den⁸ heilighen
 Gheesthuse in der Houtillen⁹ ende¹⁰ ghe-
lide dat zi also bedriversⁱⁱ voers.
overghegheven¹² ende quithghescouden¹³ hebben
Heinric¹⁴ Janssoen te orboren opteboren
 ende te regieren¹⁵ die tweedeel van der
renten¹⁶ van¹⁷ een derdendeel¹⁸ van der
 weide die gheleghen¹⁹ is over²⁰ die
 ghemeen mit Hughen Gherijts soen²
 voert. Die tweedeel van der rente¹⁶
 van drie vierendeel²¹ want²² lants A in des
pape tienden²² tien jaer lanc. ⁽¹⁾ En
die tweedeel van der rente van drie
virendeel want [*] lants B after die Hoel
na den datum des briefs. Ende nae ^
den tien jaeren dat voerseide lant²³
 weder te comen²⁴ vri an dat heilighe²⁵ -

[in marge: nota: B moet A volgen, en dan]

[in marge in handschrift Croll: ^ in plaetse van het door Jan Croll den text onderhaelde stond
 in 't origineel als hier op de kant volgt: 1 Beetse, 2 soen, 3 scepenen, 4 Alcmaer orconden
 mit desen brieve,
 5 zeghelen, 6 quamen, 7 Martijn Martuns, 8 vanden, 9 Houtillen, 10 ende ghelieden,
 ii [11] bedriuers, 12. overghegheven, 13 quithghescouden hebben, 14 Heynric Jans soen te
 orbaren upteboren, 15 regieren, 16 renten, 17 vande, 18 derdendeel vander, 19 ghelegen,
 20 over die, 21 drie virendeel, 22 wat lants after die Hoel Ende die tweedeel vander renten
 van drevirendeel wat lants in des papen tienden tien jaerlanc na de datum des briefs. Ende na
 den tien jaren, 23 lant, 24 comen, 25 Heilich Gheesthuus]

[in marge: NB ten zelve jaren en dage en voor de zelfde schepenen werd nog den bedrivers
 van H. Geesthuijs quijtgescholden twee stukken lants een Overdie ten .... totter armer luiden
 behoef die men daer in herberghen zal of tot hulpe totter tymmerringe des H. Geesthuse
 voers. Zie copie van deze quitscheldingen rekeningen 4753 nu 3185.]

3523/2114

Uit de brieven van 't mannegasthuijs

gheesthuus in allen manieren²⁶ also die
scepenbrief²⁷ begrijpt die daerof is.

Ende²⁸ waert dat Nanne²⁹ Allers soen
ende Heijnric voers. cost of scade
leden bi desen lande voers. dat
zullen³⁰ zi verhalen an dat lant³¹
voers. ghegheven³² in ' t jaer ons henluyden
dusent³³ drie hondert ende tneghentich op
Sente Jansdach ante³⁴porta latinam. [6 mei]

[in marge in handschrift Croll: vervolg van in marge vorige pagina: 26 manieren, 27
scepenbrief, 28 *ende*, 29. Nanne Allerts soen *ende*, 30 *zullen ze verhalen*, 31 *lant*, 32
ghegheven, 33 *dusent driehondert ende tneghentich up*, 34 *ante portam latinam*.
(onder aen de originele pargamente brief hingen aen twee dito enkeldt staerten twee zegels
der schepenen van Alcaer in groen wasse gedrukt nog gaef tot zeer weinig geschonden.
Aldus ~~gehijk~~ letterlijk gelijk gemaect en bevonden bij mij Jan Croll notaris op den 26^e januari
1759 binnen Alcaer).]

Uit de brieven door mij gesien, bleek dat bij 't Heilig Geesthuijs aangekocht wierden
huijzingen als in 't jaer 1428, een met een schuur in de Houtil.

Uit een s.[chepen] kennis
Op 't jaar 1433 vinde ik gemeld die
oude Beghinen van Alcaer en insgelijke
't gasthuijs.
In een brief bezegelt bij Claes van
Thorenburgh, scout van Urssem, vinde
ik dat zekere lanthuur moest gebracht
worden tot Alcaer in dat Heilich Geests-
huijs opten outaer den Heilighe Geesthuijs-
meesters voirs. te weten die in den tijt zouden
zijn

3524/2115

Uit de brieven van 't mannegasthuijs

In een s.[chepen] kennis van den veertienden junij
1458 vind ik gemeld een huijs mitten
erve staende en legghende binnen
die vriede van Alcaer op
Fnidsen in Sinte Jans strate.
Sch.[epen] kennis van 't jaer 1483, den 28 augusti,
meld een stuk lants gelegen bynen dye
vryheyt van Alcaer an ghene zijde
Huiswaerde in den Reecker streckende an
den dijcksloot.

[in marge in handschrift Croll: In een schepen kennis uit het zelve gasthuijs gepasseert opten
16 februario 1476, vinde ik J.C. gemeld een huijs ende erf staende en leggende binnen die

vrijheijt in Alcmaer op die Middeldam. Zie het afschrift van deze voornoemde schepen kennis verzameling Eikelenberg pagina 4755 nu 3184].

Op 't jaer 1461 werd gemeld dat siekhuijs buten Alcmaer en die arme huysitten.

Afschrift #

Wij Jan Ayriaen ende Jan Pieters soen scepene en in Alcmaer oircunden¹ mit desen brieve besegelt² mit onsen³ segelen, dat voir ons quam Wouter Baertszoon⁴ voir hem ende sinen⁵, ende Teet Heijnricxdochter mit Steven⁶ vander Hoeve haren gecoren voecht voir recht voir haer en haren erven⁷ ende Jan Claessoen voir hem ende⁸ sinen erven⁷ ende gelieden dat sij mit

[in marge in handschrift Croll: # zie een ander afschrift door mij J. C. na 't origineel gesien bij de authenticque copien van Oudorper stukken.

1 orcunden, 2 besegeelt, 3 onssen, 4 Baerts zoon, 5 Sinen ende Teet, 6 Steven vander Hoeve, 7 erven, 8 ende]

3525/2116

Uit de brieven van 't mannegasthuijs

[(vervolg van in marge vorige pagina in handschrift Croll): uit dit copie blijkt dat er anno 1462 al zijn geweest gasthuusmeesters van Alcmaer, doch op heden d'5^e november 1757 in het mannegasthuis alhier zijnde, bevinde ik dat de oudste aldaer hangende naemlijsten der regenten en regentinnen van 't mannegasthuis beginnen met het jaer 1600 terwijl mij de vier regenten betuigen van geen ouder naemlijsten of lijst te weeten].

mit gesamender⁹ hant ende mit vryen wille over¹⁰ gegeyen¹¹ hebben ende quijt-gescouden die gasthuusmeesters¹² van Alcmaer als # Pieter Dirck Reijnierszoon¹³ Jan Lambrechtszoon¹³ ende Otte Rembrantszoon¹³ Die Heijlige Geesthuusmeesters¹² als Claes Willemszoon¹³ Claes IJsbrantszoon¹³ Coman¹⁴ Lou ende Dirck Reynierszoon¹⁵, die siekmeesters¹⁶ Huug Heijnricxszoon, die brouwer [in marge: NB. Huyg brouwer] Wybrant Nanneszoon¹⁷ ende Comen¹⁴ Aernt, ende oeck mede die kerckmeesters¹² van Outrup¹⁸ als Jan Claeszoon¹³ ende Dirck Janszoon¹³ elc¹⁹ van deze²⁰ vier godshusen voirnoemd een regt vierendeel van de scout-ambocht van Outrup¹⁸ ende van Oterlic mit syn²¹ toebehoren dat hele scout-

ambocht voors. an vieren gedeelt
alle rechten ende²² toesegeen, die wij daer²³-
toe hebben of vercrijgen mogen of
enich van onser²⁴ wegen nimmermeer²⁵
tot ewigen dagen dairna te staen
of te talen. Ende wij Wouter²⁶ Bairtszoon
Teet Heinricx dogter²⁷ mit Steven²⁸ hair
voecht voirs. ende Jan Claeszoon¹³ voirnoemd
waren³⁰

[in marge in handschrift Croll: In een renteboek of blaffert van't mannengasthuis binnen Alkmaar van de jaren 1560 tot 1579 word op folio 50 verso gezegt: Hiernaevolghen die renten dat gasthuijs angecommen van die witte susteren binnen Alckmaer. Eerst tot ~~Alck~~ Alckmaer op Jacop Claesz. lakencooper bij die craen op den hoeck van Huych die Brouwerssteech xvi gulden xv stuivers 't sjaers ende verschijnt upden xvii^{en} junij solvit anno LX al (op de kant daer benevens staende) afgelost ergo duer ghedaen].

[in marge in handschrift Croll: 9 gesamender, 10 over. 11 u, 12 meesters, 13 s zoon, 14 coman, 15 Reyners zoon die, 16 meesters als Huug Heynricx zoon, 17 Nannes zoon, 18 Outrup. 19 elc, 20 dese, 21 sun, 22 ende, 23 dair, 24 onsser, 25 nymmermeer. 26 Wouter Baerts zoon, 27 dochter. 28 Steven 29 ende, 30 waren,

3526/2117

Uit de brieven van't mannegasthuijs

[(vervolg van in marge vorige pagina in handschrift Croll): 31 weel, 32 penninc mitten, 33 nu sun, 34 namels, 35 hynder, 36 dese personen, 37 sunre. 38 op. 39 weduwe. 40 personen. 41 costen, 42 je]

waren³⁰ ons wel³¹ voldaeen ende al betaelt den lesten penninc³² met den eersten ende wij geloyen¹¹ voir ons ende onssen eryl¹¹ of enich van onsser wegen alle die godshuusmeesters¹² voirnoemd die nu³³ sijn of hiernamols³⁴ wesen sullen of hem enige letsel hynder³⁵ of moyenisse van dese scoutambocht voirs. gedaen woirde elc van desen³⁶ personen voirs. voir hem selyenⁱⁱ ende sinen eryl¹¹ of enig van synre³⁷ wegen ende nyement anders dat die gheen alle costen ende scade op³⁸ rechten ende²⁹ weder³⁹ gevenⁱⁱ sal tot allen plaatsen ende steden dair desen brief getoent sal werden bij hair selfs simpel woirden. Ende voirt

meer sullen deze voirs. personen⁴⁰
vrij wesen van alle die costen⁴¹ die
desen godshuusmeesters¹² voirs. op³⁸
hem te seggen mogen hebben. Ende
om die meerre sekerheyt so heb
ik⁴² Wouter Bairtsoen Teet Heijnrix
dochter mit Steyenⁱⁱ hair voicht
voorn.

3527/2118

Uit de brieven van 't mannegasthuijs

voirn. en de Jan Claeszoen selven⁴³ geen⁴⁴
segel en hebben so hebben wij gebeden
Jacob Gherijtzoen Dwanck en de Jan
Lambrechts soen⁴⁵ als mannen⁴⁶ der
grafelicheijt van Hollant, dat sij
desen brief oyer⁴³ ons besegelen willen
dat wij Jacob en de Jan voirnoemd gherne
gedaen hebben ter bede van dese goede
personen⁴⁷ voirnoemd en de onssen segelen
hier an gehangen mitten scepenen
voirs. gedaen in't jair ons Heren⁴⁸
dusent vierhondert tweensestich⁴⁹
tien dagen in meije.

[(vervolg van in marge vorige pagina in handschrift Croll: 43 u, 44 geheen, 45. Lambrecht
soen, 46. mannen, 4 personen, 48 Heren , 49 tweenstestich,
of (alzo ik J. Croll niet recht zien konde of de zevende letter van dit
woord een e of t was, hoewel meest na een t gelijkende) tween seestich.]

afschrift

Op^a huijden den derden martij anno
XV^c sesenveertich stilo communis, soe hebben
die capelmeesteren¹ van't heijlige
geheesthuijs, besteedt Harck Almersz.
smit een uuyrwerck² te maken³ mit
twee wijsers, te leeden d'een after
aen den ghevel⁴ van't voorsz. capel,
ende⁵ d'ander wijser boven⁶ choer in't
oosten⁷ mit een slaende werck daer in,
van syn yser, by den pont gerekent
elke⁸

[in marge in handschrift Croll: de ~~woorden~~ zin en spelling van't oorspronkelijke is door S.
Eijkelenberg niet accurat gevolgt [~~xxx~~]want in plaets van't geen hier door mij J.C.
onderhaeld en gelettert is, stond in't

echte als hier op de rand:

a U, 1 Capelmeesteren, 2 vuyrweck, 3 maecken, 4 gheuel, 5 ende, 6 bouen, 7 oesten, 8 elcke].

3528/2119

[Uit de brieven van] 't mannegasthuijs

elke⁸ pont voor twee stuivers ende een oertgen, ...² mit voorwaerden ..... dat hij dit voirs. werck sal setten in een stal ofte raem, daer dat spelende werck in 't voors. Capel staet, ende die twee noorderste stilen van't voors. spelende werck, die sal Harck voors. soo¹⁰ veel bijnoorden uyt¹¹ setten, dat daer dat nijeuwe gaende ende slaende werk after malcanderen in staen mach, ende als hij deze oude stal of't raem van't spelende werck gesloopt heeft, soe¹² sal hij alsdan die ton van 't spelende werck bedragen¹³ in't ront soe dat behoort, en de Harck voors. sal dat wiel van't nyeuwe gaende ende slaende werck soo groot ende dick maecken, als¹⁴ dat wiel van't spelende werck is¹⁸, ende mit hondert ende twaelff karven, ende dat scabelvat¹⁶ nae proportie, ende dat wiel van't slaende werck mede soe groot en dick, als dat voors. wiel van 't spelende werck is, ende dat slot rat nae sijn proportie soo dat behoort
ende¹⁷

[vervolg van in marge vorige pagina in handschrift Croll: 8. elcke, 9 ende dat te maecken goet van gaen ende van slaen mit alsulker condicien ende voorwaerden nae verclaert, als, 10 soe veer, 11 vuyt, 12 soe, 13 bedragen in't ront, 14 als't **bewuste** wiel, 15 is, ende, 16 scakel rat, 17 ende]

3529/2120

Uit de brieven van 't mannegasthuijs

ende¹⁷ met een windtwiel an 't voors. slaende werck ende an't gaende werck ende¹⁷ 't groote slotrat van binnen¹⁸ van negenendartich karven, ende is mede bedongen dat Hark dat oude uyrwerck²¹

slopen sal, ende brengen dat tot Ursem²²
ende daer gaende ende slaende te
maecken, ende indien Harck²³ dat
voorsz. werck nijet en levert voor
pinxteren naestcommende volmaeckt
te wesen, ofte binnen²⁴ veertien dagen
daernaer onbegrepen, opten pene
van vijfentwintig²⁵ karolus gulden te
verbeuren, ...²⁶ ende des soe sollen²⁷
die Capelmeesteren²⁸ vyfentwintig carolus
gulden ghereet gheven²⁹, en noch vijf en
twintig gulden³⁰ als hy dat voorsz. werck
opgelevert heeft, ende die andere reste
binnen 't sjaers, ...³¹ des 't oorconde
sijn hier of gemaect twee cedullen
..... en byde die³² cedullen sijn met die
Capelmeesteren als bij naemen meester Melis
Jacobsz., Pieter Jacobsz., Enghel Engelsz.,
en Michiel Taemsz., en met Harc
Almersz., smit voorsz. haer alderhanden
ondegeteykent. Actum den dach ende jaers
als boven.
Onder stonden de namen geschreven [en op den ruggen.]

[vervolg van in marge vorige pagina in handschrift Croll: 17 *ende*, 18. *binnen*, 19 *negen ende*
dartialich karven, 20 *bedongen*, 21 *vuyrwerck*,
22. *Vrsem, ende*, 23 *de voorschreven Harck*, 24 *binnen vierthien daegen*, 25 *vijff ende*
twintich, 26 *ende dat voorschreven vuyrwerck ses jaer lanck te hachten op synen costen*, off
daer eenige faute in't voorn. werck quaem het sij van gaen, ofte van slaen, ofte dat stellende
werck van hem selffs veranderde (ongevaer vuytgeseyt) Ende, 27 *sullen*, 28 *meesteren vijff*
ende twintich karolus gulden, 29 *gheven ende*, 30 *vyff ende twintich gulden*, 31 *Ende 't*
voorschreven werck up te leveren bij meesters prijsse off aen, (enzovoort als op pagina: 3560
nu 2151 vervolgt dewijl 't al het zelve hier niet staen konde.
zie verder bl. 2151.)

3530/2121

Uit de brieven van 't mannegasthuijs

en op den ruggen.

Het uurwerck is swaer

xii^c lvi pont, het pont voor ii st. en oort

somme an gelt i^c xli gulden vi st. x.

en lager

solvit al betaelt Harck op den xxix

dach julius anno XLVIII.

Dat er een gasthuijs gestaen heeft

ter plaetse daer nu de Lombartsteeg
is konnen afnemen uit de volgende
quijtschelding.

Wij burgermeesteren ter stede van Alcmaer
bekennen mits desen vanwegen der voors.
stede verkoft te hebben ende vercopen
mit desen brieve Jan Vergau die
reste van't gasthuijs staende binnen
deser stede an de noortsijde vande
Nieuwesloot daernaest an belent
zijn Jonkheer Diedrick Sonoij an de
oostzijde die oude Doelen an de noort-
zijde Jaep Jannen camer en de west-
zijde ende die Nieuwesloot an de zuijt-
zijde, van welcke vercopinge wij ons
bekennnen vanwegen der voors. stede
van de voors. Jan Vergou al voldael
en wel betaelt te wesen...

... In kennisse van desen hebben
wij burgermeesteren voorn. 't zegel ten zaeken
der voors. stede hier beneden angehangen
opten xx^{en} junij anno XV^c sevenentseventich.

[marge in handschrift Croll: Zie hierop breeder het losse papier mit de aentekeningen doe mij
daerop gemaect leggende in de voors. D van mij J. Croll, pagina 1259.]

3531/2122

Uit de brieven van [’t mannegasthuijs]

[Onderstaande vertaling in handschrift Bruinvis]

Vertaling

Florentius, door Gods genade Bisschop van U-
trecht, onzen zeer geliefden in Christus den bouw-
meesteren van het nieuwe gasthuis te Alkmaer,
aan de straat gemeenlijk de Houutil genaamd
gelegen, de groetenisse in den Heere. Om den
dienst des Heeren altijd te vermeerderen ver-
zoekende of gij een klokje, waermede de geloovi-
gen tot den dienst des Heeren, aldaar te doen
kunnen samengeroepen worden, verkrijgen mocht
boven 't gezegde gasthuis, dat gij dat kunt zetten
of doen zetten behoudens nogtans het recht der
Sint Matthijskerk aldaar, staan wij toe den in-
houd van de tegenwoordige; ter bekrachting
van deze verleent en gegeven in't jaar 1386,

15 maart.

S. Sluen Signabat
(zegelde het)

3532/2123

Uit de brieven van 't mannegasthuijs

[in potlood: Schrift van C. van Herk.]

Florentius Dei gratia Episcopus Trajectensis dilectis nobis in Christo magistris fabricae, sive provisoribus novi hospitalis in Alcmaria, nostra dicecesios, in plateâ, quae vulgariter nuncupatur Hautille, situaticis, salutem in Dominô. Cultum divinum semper augere cupientibus ut campanulam, quâ mediante Christi per fideles ad divinum officium, inibi peragendum, vocari valeant, accipere possint, super dictum hospitale apponere, seu apponi facere possitis, salvô tamen jure Matthiae ecclesiae ibidem, tenore præsentium concedimus, in dictam facultatem barum cessione literarum. Datarum Anno Domini 1386 mensis Martii die quartâ decimâ.

S. Sluen Signabat.

[in marge in handschrift Croll: Zie dit met desselfs vertaling ook op pag. 4391 B. Verzameling Eikelenberg K., en een andere vertaling van C. Croll legt hier nevens tusschen. p. 3531 en 3532 nu 2122 en 2123].

3533/2124

blanco pagina

3534/2125

Uit de bestekken voorwaarden en reekeningen.

Fabrijkmeesteren volgens last van
burgemeesteren meenende op den 19 maart
1695 te verkoopen een regel boomen

staende bujten de ..... Kennemerpoort
langs de waterkant van de Lij- of
Buurewech loopende na de Keijzer
Otto ende beginnende van't oostent
van seker stuk landt voor dezen ge-
weest zijnde een bleekerij ~~en~~....
en eijndigende ..... bij 't bruggetje
bij de Keijzer Otto; zoo deed
Boudewijn Kroone als bestierder
van de goederen van wijlen eene
Pieter Pijl tot Uijtrecht overleden
protesteren, zeggende dat den
weg was geen Heerewech maer
alleenlijk een lijweg ..... toebehoorende
aan de ..... belendens te wederzijde
die daarvan de verpondingen
moesten betalen, sulx, zoo hij zeijde
de boomen niet de stadt, maar
de belendens, yder aan zijn zijde
toebehoorden.

[in marge: Van dit stuk landt wierdt egter ten behoeve der verbreeding der gemelde Lijweg,
door de stadt overgenomen, 32 roeden gronts.]

3535/2126

Uit de bestekken en rekeningen

Op den 20^{en} october 1695 hielden
burgermeesteren door fabriekmeesteren
besteding op Ropjeskuijl beoosten
de Westerhouten van zeeker sloot-
werk, kar- en speetwerk, dienende
tot het maken van een nieuwe
plantarij.

't Greppelwerk wierd besteedt
weerzijts de landen, op een wijdte
van vijf voeten Sijpse dijkmaat
diep beneden 't meijveld 3 voet
in den boden 1½ voet.

De spijs wierd gesmeten op de landen
de roede lengte wierd aangenomen
voor 4 en 4½ stuijver,

De lanen moesten omgespit
worden ter diepte van 27 duijmen
S.D.M. ter breete van 27 voeten
latende ten wederzijde ½ voet voor
de vasticheijt der greppels.

Dit werk werd besteedt bij de snees

van 36 in 't morgen voor 4 gulden

3536/2127

Uit de bestekken en rekeningen

Den 29 november der zelven jaars 1695 wierd insgelijx besteding gehouden van omtrent 6 morgen kroftlands op Ropjeskuijl en nog eenige ander werken, alles ten dienste van de planterij die men voorhad te maken.

't Speetwerk ter diepte van 27 duijmen als voren werd besteed bij de snees voor 3 gulden 15 stuivers en moest opgelevert werden voor den 30 december 1695, enz. en werdt ter zelve tijd verkoft de opstal van twee tuijnen tot de planterij te gebruiken.

Vervolgens schijnt men ook kort daaraan besteed te hebben 't omsteeken van den Houten, van de Hoevervaart af tot aan de Westershouten, ter diepte van drieëndertig duijm of drie speten elk van 11 duijm bij de snees van 20 Zijpse dijk roeden voor omtrent 5½ gulden de snees.

't Werk moest gedaan zijn voor den 25 maart, en werd gemeten den 6 april 1696.

3537/2128

Uit de bestekken en rekeningen

[in marge: 1695]

Den gront tot een plantagie te maken aan bijzonderen toebehoorenden werd door burgemeesteren gekoft: en beliep den koop van den gront wel ter somme van omtrent 4000 gulden.

't Arbeijtsloon van 't omsteeken en bereijden bij de 500 guldens.

De sloot bezuijden de Lindelaan geschoten ter wijte van 12 voeten, 't moest volgens beding betaald worden voor ¾ deelen bij de stadt en

voor ¹/₉ bij de heer Boning als
mede bij de heer Boning .....
en bij de heeren burgemeesteren nog 6
voeten van de oude sloot leggende
beoosten en besuiden 't voors. ge-
deelte.

[De pagina's 3538/2129 en 3539/2130 ontbreken in het boek]

3540/2131

Uit de
memoriën of 't kort verhaal der
gedenkwaardigste gheschiedenissen van
West-Vrieslant: gedaen duer
Claes Baerentsz. Hauwert,
in zijn leven vredemaker tot Hauwert
en, volgens zijne eigen aantekeningen
in verscheide wigtige commissies
des dorps gebruikt geweest.
1636
met de hand geschreven.

Folio 1 en 2 redeneert de schrijver
over de oude gestalte enz. van West-
Vrieslandt, en stelt dat het al
zeer vroeg is bewoondt geweest,
zelf voor de boomstorting, 't
welk hij meend dat men besluiten
kan omdat, zoo hij meend, geene
boomen in die landstreek zouden
hebben konnen groeien indien er geen
dijken tegen 't zeewater hadden
geweest, nog geene dijken zonder
dat er menschen woonden.
De genen die stellen dat de zee-
kusten oulix door de duinen waren ge-
slooten, en dat oversulx zijn gevoelen
niet doorgaat, beandwoord hij met
te zeggen dat zulx niet waar kan

3541/2132

Uit de memoriën van Klaas Hauwert

hebben geweest, dewijl 't land door
zijn eigen water bedekt, en geen ont-

lasting aan de zee kant hebbende nootzakelijk, onvrugtbaar zoude hebben moeten zijn en blijven.

In 't algemeen kan men op dit zijn zeggen aanmerken dat dit landt na zijn eigen gedaante, zoo als hij ook aanmerkt, voor de bedijkingen, gemeen met de zee heeft gelegen.

2. Dat waarschijnlijk, al ten tijde doe de gevelde bosschen nog stonden, al bedijking en bewoning heeft plaats gehad; dog

3. dat gelijk uit de oude gedenkschriften af te nemen is, de dijken slegs lage zomerdijken zijn geweest.

folio 16: tekent Hauwert aan op 't jaar 1272 dat doe de benden van Floris de V. weken tot aan de Heiloo'er Hoger akkeren, volgens de Vriese kronijk, zij door de Vriese omtrent Oldorp verhoudende uit het velt verjaagd en verdreven werden zie hier bij 236.

3542/2133

Uit de memoriën van Klaas Hauwert

folio 193.

Tot land zijn gemaakt als volgt bij Hauwert een braak. 1631 ook bij Eerswout een braak.

Bij Spanbroek 1 braak anno 1634.

Bij Abbekerk de Bennemeer 1630 door de 4 noorder koggen.

folio 37. anno 1460, 't land van Burghorn bedijkt.

folio 129. De Spierdijkermeer bedijkt 1608.

157. De Wormmermeer bedijkt 1622.

158. De Woggenummermeer bedijkt in de ban van Berkhout anno 1624.

folio 160. In 't jaar 1631 zijn door die van Medenblik, volgens octroij bedijkt, de Braek, Poel en 't Ligte-water

Purmer bedijkt anno 1620. Folio 24.

Folio 25. Waterlandt is een polder van omtrent x duijsend morgens, contribueert niet aan 't Hontsbosch, en pleeg zijn water, zonder hulp van molens, door sluijsen in de Purmer en elders te lossen. Door de bedijking der Purmer

en door 't bedijken van 4 meerkens bij Broek, Holisloot en Buiksloot gelegen, en omtrent het jaar 1625 tot land gemaakt, het water niet konnende

3543/

Uit de memoriën van Klaas Hauwert

lossen als te voren, zoo stelden men in 't jaar 1632, op den Ringsloot van de Purmer vier molens, die zij daarna aan de zeedijk hebben moeten brengen, omdat ze geen kosten wilden dragen tot de uijtwaterende sluijsen.

26. Hauwert pleeg Ouboxwoude te heeten. Hande van Philips van Borgonje van 't jaar 1436.

folio 27. Tekent den schrijver aan dat verscheide dorpen in Dregterland, als Grootebroek, Bovenkarspel enz., ouder handvesten hebben als de steden.

folio 30. In 't jaar 1388 zoude de Zijp bedijkt zijn, maar eerlang weer ingebroken.

Anno 1516 werd den Nieuwendam over Amsterdam gemaakt, of digt gemaakt, leggende 't voor dien tijt daar open, en vloeiende 't zeewater op en af tot in Waterlandt.

Bladz. 68 vind men een vermaanlied gedigt door den Alkmaarsen mandemaker en leeraar der Hervorming Jan Aerentsz. Beginnende:

Broeders en susters in dit krijt, die uit den Geest herboren zijt.

Al na een beter aert:

Siet dat gij wel neemt waer uw tijdt, soo de schriftuur verklaart, etc.

3544/2135

Uit de memoriën van Klaas Hauwert

folio 122. Omtrent het jaar 1594 werden ~~volgens uitvinding van eenen~~ Jelle Ariaensz. Wijnes dijkgraaf der vier Noorder Koggen, zijnde onder zijn bestier,

ter bescherming der zeedijk, de eerste paalwerken, die men krebblingen noemde gemaakt en de eerste krebblinge worde geslagen voor Spanbroeker dijk, bij westen Twisscher brugge. folio 141. Daar is zegt den schrijver den xxvi februari 1619, eenen grooten⁴ oploop binnen Alkmaar gecauseert door eenige Remonstranten. Eenige gedeputeerden der Noordhollandse kerken, met de kerkenraad der Alkmaarse gemeente, in de kerkenkamer ter verhandeling van zaken tot stigting der gemeente aldaar dienende, bezig zijnde zoo maakten zig eenige moetwillige Remonstranten op de been en na de kerke: bonsende voorts op de duere der vergaderkamer, en zelf die verweldigende toen men die niet strax wilde openen. De predikanten ontvlugtent door een andere deure, den geweldenaars onbekent. Toen moestent de boeken

3545/2136

Uit de memoriën van Klaas Hauwert

en papieren der kerke ontgelden. Zij wierden vertrappt ende verscheurt, en eenen aansienlijken burger hen tot zedigheit vermanende, door hen op een cordewagen geset en omher gevoerd, bespot en met vuilnis beworpen. Den viii maart regten ze weder eenen oploop aan; daarop volgde dat de prins Maurits drie compagiën soldaten in de stad schikte, en eenigen bij de kop deed vatten. 't Hof schikte ook commissarissen derwaarts om de zaken t' onderzoeken, maar korts daarna werden de gevangens ontslagen ende de ontvlugte kwamen allengs weer binnen, blijvende, op voorspraak van vrienden en belofte van zig na behooren te dragen, ongestraft. folio 164. Dregterland begrijpt in sijn omrinck, soo die landen noutertijt in dijk

---

⁴ in marge: zie hier bij 791

en schot contribuieren, 't land tusschen de
zeedijk ende de stadt Hoorn, Keeren,
Swaagdijk, het Sijdwerck tot aen den drie-
spronck ofte Kaegedijk toe. Ofte Dregter-
landt... al eer den Swagedijk was gemaakt
hem heeft gestrekt tot aen de Leek
toe, 't welke eenige oude handvesten

3546/2137

Uit de memoriën van Klaas Hauwert

schijnen mede te brengen en dat uit
dier oorsaake den landen tusschen den
Leek ende Swagedijk gelegen, mede
bennens andere landen in Dregterland
gelegen van den grave van Hollant,
op dien tijt van die van Dregterland
in erfpagt soudent vrijgekogt sijn,
gelijk de eigenaars van de voors.
landen willen staende houden,...
laten wij in 't oordeel van degene
die dese zaken wel verstaan.
Dregterlandt begrijpt in sijn
omloop twee bewalde steden, als
Hoorn ende Enkhuisen, met xv dorpen
met namen:

1 Bovenkarspel	8 Bennewijsent
2 Grootebroek	9 Swaach
3 Lutgebroek	10 Schellinkhout
4 Hoogkarspel	11 Hem
5 Westwoude	12 Wijdenes
6 Oosterblokker	13 Leek
7 Westerblokker	14 Venhuysen
	15 Wervertshove

Heeft ook verscheide innigwegen daar
veel huysen staan, als Swagedijk, de Houte,
den Blokdijk, Bangert, als mede eenige
buurten als Broekerhaven, Broekoort, West-
end en andere meer, soude wel begrijpen
12.000 tweehonderd xiii morgens. 't Grootste
deel is een uitermaten schoon landt.

2138/3547

Uit de memoriën van Klaas Hauwert

folio 173 Groote der morgentalen van
Drechterlandt, alsoo ik die
in een oudt privilegieboek
hebbe gevonden

	morgens	#
De steede van Enkhuysen	842 of	v ^c cccxlīi
Bovenkarspel	974	ixlxxiiii
Grootebroek en Lutgebroek	1943	mv ^c ccccxlīi
Hoogkarspel	1274	mccclxxiiii
Westwoude	733	v ^c ccxxxiiii
Bennewijsent	342	cccxxxxii
Oosterblokker	610	v ^c c ende x
Westerblokker	698	v ^c clxxxxviii
Hem	802	v ^c cccii
Venhuysen	1017	mxvii
Wijdenes en Oosterleek	694	v ^c lxxxxiiii
de stadt Hoorn	206	ccvi
Schellinkhout	637	v ^c ixxxvii ⁵
Swaach	724	v ^c ccxxiiii
Wervershooff	347	cccxxxxvii

[in marge: nota. # 't geene met rood staat geschreven stond in 't egte]

in 't geheel
na de dijkmeetinge gedaan 1539
bedraagt na de tellinge des schrijvers
xii duysend ii honderdt en xiii morgens lands.
Drechterlandt heeft drie coggen ende
die vierde cog is den Veenhoop met de
Damten en haar zeedijk is lang .... ten
tijde van keyser Carolus 1534 gemeeten

3548/2139

Uit de memoriën van Klaas Hauwert

beginnende van die driespronck bij Wervershooff
tot aen die Noorderpoort van Enchuysen
4.099 roeden 8 voeten.
Ende daarvandaen tot die drumpel
van Hoornere oude Oosterpoort 6.171 roeden
en daernaech noch die langte van 2.081
roeden, somma 12.351 roeden, bijhalven
haer dijck bij Winkel die lanck is
840 roeden en met die Veenhoop 1.100

---

⁵ [moderne noot: er is hier een c vergeten.]

roeden.

Haer binnendijken zijn lanck 3.329

roeden.

folio 174: zegt den schrijver.

Die vier noordercoggendijken sijn lanck
xlv honderd en xlv roeden - en nog op 't jaar 1645 -

De vier noordercoggen zijn groot
in coggerekeninge x duysend cccli morgen
lants. In molenrekening contribuieren
zij met ix duysend ix honderd lvii morgens.

Begrijpen onder hem xvi dorpen met die
stadt Medenblick, die op alle gemeene
cogge- ende molenrekeningen benefens
de stadt Haarlem, Amsterdam, Alkmer
en Hoorn beschreven worden welke
dag. - op den 1 maand oulings, heden op
Beloken Paaschen werd genomen -

2140/3549

Uit de memoriën van Klaas Hauwert

In't Jaar 1572 werd Medenblik alder
eerst bewalt.

1577 wordt de stadswal van 't
slot af tot den Suyderwaterpoort toe
zooveel verstijft en uitgeleydt, datter
een ruime haven wordt binnen gemaakt.
Die haven heet men den Nieuwen haven.

Op de kant stont
de Suiderwaterpoort is door 't maken van
den 2 nuwe haven 1631 gemaakt, gedemt.
bladz. 110: In 't jaar 1633 den xxx
junii, begong 't te regenen en regende
in minder dan driemaal xxiiii uren
dat het water in de noordercoggen
meer dan xiii duymen rees en de lage
landen omtrent Hauwert en Oostwoudt
onder water raakten.

bladz. 243 van 't Geestmerambacht.

In 't Geestmerambacht leggen dese
navolgende dorpen Coedijk, Outdorp ende
Sint Pancras, Broek, Suydscherwoude,
Noordscherwoude, Outcarspel, Calverdijk,
Warmenhuysen, Sinte Maarten, Enigenburg.
Dese dorpen hebben jaarlyx ses waerschappen
ende daar en sijn ook niet meer in
Geestmerambocht; ende heeft dese
nabeschreven langte van dijken

3550/2141

Uit de memoriën van Klaas Hauwert

In den eersten die Zeedijk tot Schoorlerpael ofte Crabbedam tot aen Valkogerpael tot op die nieuwe dijk van Burchorn bij Sinte Maertens kerck, is bevonden lanck xviii^c ende xix roeden.

Ende de honderd roeden neemt xvi roeden ende een voet ende Geestmerambacht stoel op xv^c roeden ende xxiii½ roeden.

Die Coningeswech is lanck honderdt ende xliii roeden ende dat hondert neemt xvii voeten ende in 't midden van den driespronck sal men meeten uiten noorden aen.

Item van den driespronck tot Toornburch aen des Gravendijk toe, bij die wint-overtoom is lanck hondert roeden en het hondert neemt ii roedt viii voet.⁶

Item van den wint-overtoom tot Allertshorn toe is lanck ii^c roeden ende dat hondert neemt 15 roedt ende ii voeten.

Item Steenvack is lanck ii½^c ende iii roeden ende 't hondert neemt xxix voeten ende uyten westen begint men 't graes een hantbreet.

3551/2142

Uit Klaas Hauwaarts memoriën

Item dat steenvack tot aen die leetwael tot aen die driespronck bij die Nieuwelantssluyts toe is lanck hondert roeden ende het hondert neemt iii roeden min 1S⁷ [½] voeten.

---

⁶ [in marge: zie wat 's Gravendijk is 3661.]

⁷ [in marge: nota: het teken S betekent veeltijt in de oude handschriften zoveel als een halve, zulk men hier lesen moet een en

Nu begint die stoeling van
den Huigedijk, die sal men stoelen
uitten oesten.

Item die Huigedijk is lanck cccclxxiiii
roeden uitten oosten tot aan des Graven-
dijk toe - zie wat 's Gravendijk is 3661 -
ende Jonckvrou Katrinen-
dijk tusschen des Gravendijck ende dat
lant een roedt ende dat hondert neemt
vijf roeden ende 1S [$\frac{1}{2}$] voet.

Item van den driespronck tot aen
die Geest toe ende hiet de Breede-
laen ende is lanck clxxxv roeden
het hondert neemt ii roeden uiten oosten
te stoelen.

Den ouden Zeedijck ofte Schoorelsen-
dijk van den Hasendijk tot aan Crabbendam
is lanck xvii^c ende xv roeden.

Volgt de maniere van waer-
schappen in Geestmerambocht.

Die van Koedijk hebben twee jaar aen
een een waerschap ende dat derde jaer
hebben Outdorp en Sinte Pancras een
waerschap.

3552/2143

Uit Klaas Hauwaarts memoriën

Broek en Suytscherwoude jaer om
jaer een waerschap.

2 Outkarspel ende Kalverdijk jaer

1 om jaer een waerschap

Noortscherwoude alle jaren een
waerschap.

Warmerhuysen alle jaren een
waerschap.

Sinte Maerten ende Enigenburch
hebben jaer om jaer een waerschap.

Sij hebben ook ses molenmeesters
in Geestmerambocht.

bladz. 243

tot drooghouden van 't nieuwe Zijpse
land sijn daer in 't jaer ... sekere
nouve watermolens gepraktiseert door
een Jan Cos, een borger binnen Alk-
maer, die met twee schepraden

---

een halve voeten.]

gelijk opmaelden wel 7 ofte 8 voet
hoog als 't noodt deede, waarvan
hij ook octroy heeft becomen van
de Staten van Holland teneinde
binnen zekere jare niemant zoo-
danige zoude mogen namaken.

3553/2144

Uit het bestek enz.

Den 24^e maij 1689 werd besteed het
uitdelven van de Middelsingel van 't
paardewet buyten de Kennemerpoort af
tot aan ontrent het Klarissebolwerk
tot twee voeten beneden de zomerpeil.
De speijse werd gelaten op de Cingel en
op de weg neffens den Houten en door
dezelfde aannemers geslegt.
Teffens werd ook gediept de gragt tussen
de twee Cingels en 't werk met
het drooghouden besteed voor twaalf
gulden de roede, Zijpse dijkmaat.
1698 den 18 januari hield men ver-
koopning van den opstal van de tuynen
tusschen beijde de Doelens, ten einde de
Doelens door een plein aan malkander
te voegen.

[De paginas 3554/2145 t/m 3559/2150 ontbreken in het boek.]

3560/2151

[in handschrift Croll:]

*Vervolg van 't geen hier voor op de kant van pag. 3529
nu 2120 eindigt*

hemselven te houden, mits dan wederomme te
restitueren die vijff ende twintich karolus guldens
dien de voors. Harck gereet ontfangen heeft. Alle
sonder arch ende fraude des toonconde soe sijn hier
off gemaect twee cedullen uuyt een gesneden
door die letteren van A, B, D, E, luydende beyde
van woorde tot woorde alleens, daer die capelmeesteren
ende Harck Almarsz. voors. elcx een off hebben, up
avontuer off die eene verlooren worde, dat die ander
blijvende van waerden wesen sal, off sij beyde present
ende voor oegen waeren ende beyde cedullen die sijn

met die capelmeesteren als bij naemen meester Melis Jacobsz., Pieter Jacobsz., Enghel Enghelsz. ende Michiel Thaemsz., ende met Harck Almarsz., smit, voors. haer alder handen ondergeteykent. Actum den dach ende jaere als boven # (onder stond en was getekent:) meester Melis Jacobsz., Pyeter Jacobss. Setij of liever Saij want 8 regels lager is het alhier Sey (deze laeste toenaem scheen Setijn) Enghel Enghelz. Michyel Taemsz. [**] Herck Almers. (bovenaen stonden de onderste gedeeltens van de voorn. vijf doorgesneden letteren) (op de rugge stond:) het uurwerck is swaer xii^c lvi pont het pont voer yser en oort somma an ghelt i^c xli gulden vi st. Hierop betaelt xxv gulden die hij ghereet ontfangen heeft noch soe heeft hij ontfangen als 't werck upghelevert was L gulden noch soe heeft Pieter Iacobsz. Sey van Harck en wegen ontfangen xxiiii guldens van 't oude uurwerck. Noch soe heeft Pieter Iacobz. van Harck en wegen ontfangen xx gulden xii¹/₂ st. noch soe heeft Harck ontfangen xxi gulden Solvit al betaelt Harck op den xxix dach julius anno XLVIII

Na collatie met het originele contract op een half vel papier geschreven en mij door de heer J.v.d.T. een der regenten van 't mannengasthuis geleent, letterlijk accorderende bevonden binnen Alkmaer op den 29 julij 1758 bij mij aldaer residerende Jan Croll notaris

3561/2152

blanco pagina.

3562/2153

*Aantekening wegens
Maarten Pieters. van Ameijde*

Anno 1574, den 8 maart werd Maarten Pietersz. voor 't uijttrekken der buijtenste palen toegestaan 50.000 steen. out rezolutieboek.

[in marge: Nota: uit de brieven zelf.]

Vervolgens schijnt hij, in de nieuwe stad in de Voormeer aangeleydt, gebout te hebben een huys genaamt het huijs ter Ameijde. Immers hem werd door burgemeester vergunt bij besegelde blijk van den 18 december 1586

dat hij een houtuijn mogt maken
besuyden de Meerbrug, van de platinge
af strekkende tot aan de straat die
buyten de pothuijsen en stoepens breed
most blijven agt voeten en welke
hij niet mogt versparren.
Dit werd hem gegund omdat hij tot zijnen
kosten had gemaakt de plating voor en
bezijden zijn huijs, die anders de stad moest
gemaakt hebben en hem koste 373 gulden 19 : 8
en hem of zijne nakomelingen moest gerestitueerd
worden zoo burgemeesteren naderhand daarbij zig
beswaart vonden.

In 't jaar 1629 werd door Janneke van
der Ameijde, of eigenlijk door Jacob Verschuijre,
coopman tot Amsterdam, met welke zij
gehuuwd was, opgedragen den 24 julij het
bovenstaende huys ter Ameyde met het cleijn

3563/2154

huijsken daer beoosten aen, item twee camers
daerachter bezuyden aan, benefens de
gerechtigheyd tot aan de Westerwalle, ende
Houttille ... staende en leggende ... in de
nieuwe stadt aen de Voormeer en Meerbrugge
belent ... De Meerbrugge ten noorden en
westen en Cornelis Pietersz. ten zuyden.
't Huijsken en de kamers waren verbonden
bij testaement van D^r. Pieter van der Ameijde.
De bovengemelde kamers en 't huys enz.
werden naderhand 1623 of 1624 door Verschuijr
weder verkogt voor de somme van sesduijzent
tweehonderd sevenentagtig Carolus gulden
tien stuyvers tot xl grooten Vlaams 't stuk.
Custingbrief tijt de eerst gegeven 1630
den 24 julij uit welke dit blijkt.

[De pagina's 3564/2155 t/m 3585/2176 ontbreken in het boek]

3586/2177

*Uit des stads papieren
rakende de Hoornsche trekvaart
lade ...*

Op den vi februari 1657 is bij de heeren
burgemeesteren rapport gedaan van de
conferentien met de heeren van Hoorn

gehad over de raije van 't Zandpadt
tusschen de voors. en deze stad ...

Den x^e maart 1657 is goedgevonden den gedeputeerden ter dagvaart te autoriseren om neffens die van Hoorn te verzoeken octroij tot de trekvaart ende Zandpadt.

Den viii junij 1660 es gerecommandeert het bespoedigen ende voltrekken van de voors. trekvaart, ~~twelk ook op den xi april 1658 werd verkregen.~~

Ingevolge van 't bovenstaende werd door de twee steden bij den Staten van Holland octroij verzogt en werd daarop den xx maart 1657 door dezelve Staten goedgevonden dat van desen requeste copie soude worden gegeven aan de leden van haare Ed. Grt. Mog. vergaderinge omme de consideratien van der zelve principalen gehoort, vorder gedaan te worden dat behooren zoude en werd vervolgens octroy verleendt op den xi april 1658.

3629/2220

Uit stads papieren lade

[in marge: 1618. uit een missive door burgemeesteren aan de gedeputeerden ter dagvaart in Den Hage etc. en uit de notelen van den procureur van Olen.]

Die van Berkhout, Grosthuyzen, Avenhorn en Schaerwoude in den jaare 1618 bij smeekschrift ten hove van Holland verzoekende een schutsluis te mogen leggen in de kolkdyk en zelf metderdaat daar eene opening makende, zoo stelde zig Alkmaar daartegen, begeerende dat de opening gestopt en nooit dierglijk in den dijk omtrent Avenhorn zoude worden gemaakt.

[in marge: 1632]

Maar in den jaare 1632

ondernamen die van Hoorn een sluys te leggen in den dijk omtrent Avenhorn. Die van Alkmaar, Enchuijsen, Edam Medenblik ende Purmereijnde, mitsgaders de vredemakers van Berkhout, Avenhorn, Grosthuyzen ende Scherwoudt sig samen gevoegd hebbende, stelden hen daartegen, bij verzoekschrift ten hove, voorgevende nadeel in hunne wateren en neeringe te zullen lijden en verklarende geresolveert te zijn 't werk

3630/2221

Uit stads papieren lade

feytelijk te weeren en beletten zoo daarinne bij weege van justitie niet en werde voorzien, mits welken ende om voor te komen de kwade gevolgen uit zulk slag van regtvorderingen te wagten, zij verzoghten mandament penael daarbij die van Hoorn verboden mogt werden met hun voornemen voort te varen.

Dien van Hoorn werd daarop bij schrijven van den stadhouder volgens besluit van 't hof den 3 may 1630 gelast 't verzogte te doen, of zoo zij tegenreden hadden, die binnen veertien dagen in te brengen en midlerwijl 't aangevangen werk te doen stilstaan.

Vergeefs wierd er bij gecommiteerden van 't Hof den 25 mey en 16 junij gepoogt de verschillenden te vereenigen.

Tegen Hoorn hadden hen neffens de steden als gezegt is, doe al verbonden de voorgemelde dorpen.

De zake bleeff hangen tot in 't jaar 1634.

Die van Berkhout ende die met hem waterden in de Cogge van De Veenhoop hadden een voorregtbrief van Aalbrecht van Beyeren van den jare 1387 de

3631/2222

Uit stads papieren lade xvi

[in marge: Uit de copie der Hande]

uit- en inwating op hunne gronden hen vergunt om dat zij de sluijsen en 't bevissen derzelve in pagt hadden genomen ten eijnde niemant enig water op hunnen grond zoude mogen doen komen. Bij welke hen werd toegelaten waart dat sij gebrek hadden van water, soo mogten sij een werf des jaars water inlaten. Ende dan de sluisen weder toe doen volgens goedvinden van schepenen van den lande ... bij de meerendele van haare gemeente.

De Hoornsche, schijnt het, merkten wel hoe dienstig deze dorplingen hen konden wesen en deden hen daarom zeer voordeelige aanbiedingen opdat ze hunne zijde zoude kiezen. Die van Grosthuijzen, gaven bij schrijven daarvan kennisse aan die van Alkmaar, op den 12 januarij 1634, verklarende met zoo veel ijver als voorheen, bij 't oude voornemen te blijven.

Egter gingen die van Hoorn voort met magt van volk ~~een sluijs~~ op den Enterdijk voor 't overtoom tot Avenhorn ... 't fundament van een sluijs te bereijden.

3632/2223

Uit stads papieren lade xvi

[in marge: 1634]

Wederom vonden de samenverbonden steden en dorpen dienstig zig ten Hove te begeven, en diergelijk verzoek als voorhenen te doen. 't Hof deed ook die van Hoorn aanschrijven volgens besluit van 't zelve van den 26 junij 1634 dat ze geene openingen in den dijk hadden te maken nog een sluijs te leggen, en of binnen xiiii dagen in te brengen 't geen zij er tegen mogten hebben, dog midlerwijl 't werk doende stil staan. Eer die van Hoorn den brief

van 't Hof hadden ontvangen den 29 junij onderwijle, deeden zij, door wel 17 arbeijders, zoo timmerluijden als metselaars enz. werken aan de grontvesten van de sluijs. Vervolgens vermeerden zij de werkluijden, zulx dat er, den vii julij meer dan seventig wierden gevonden alle zeer naarstig om 't werk te bevorderen.

Den viii julij vond men er wel honderd in 't werk, dat zelfs sondaags vervolgt wierd, voorgevende 't metselwerk gedaan te hebben dan x^{en} julij daaraanvolgende.

3623/2224

Uit stads papieren lade xvi

[in marge: Uit de verklaringen voor notaris enz.]

Alles was er met delven, metselen kruijen en timmeren bezig. De majoor ofte wagtmeester van Hoorn met wel vijf ende twintich van sijne soldaten, gewapent met musquetten en sijdgeweer, bewaakte de werkende bende. Ook was er nog meerder geweer dan tot de soldaten van nooden was aangebragt van Hoorn.

De voorgemelde steden, en de vier dorpen als regeerders van de Westerkogge desen handel siende, vereenigden zig nauwer en op nieu. Bij de afgesondenen derselve werd op den xi julij 1634 in Den Hage verdragen, en gesloten dat sijluijden tot uitvoeringe van de voors. processen malkanderen alle hulp ende bijstant souden doen. Ende dat de een sonder des anders consent ... met die van Hoorn noopende 't geene voors. is .... niet en soude accorderen mits dat die steden de vredemakers der voors. dorpen zouden vrijhouden wegens de kosten van de ... processen alreede gevallen ende die nog vallen zouden. En dat deselve vredemakers alleen souden dragen de reijs en teerkosten van hare gedeputeerden.

3634/2225

Uit stads papieren lade xvi

En dat elk zig gewillig bij den hoogen raede in Hollant, in den inhoud van hun contract, soude laten condemneeren.

De condem[n]atie wierd ook gedaan den 29 september 1634.

Op den x julij 1634 werd bij die vanwege 't Hof gearbeijdt de twistenden te bevreedigen.

Den x^{en} julij voors. werd dien van Hoorn door commissarissen van 't Hof wel expresselijk aangezeijt ... dat sijluiden haar moesten onthouden van alle feijtelijkheijden, ende, 't sij dat sijluiden van meeninge waren haare gealligeerde appellaetie te vervolgen ofte niet, dat het henluiden egter .... niet vrij stondt ... met haar begonste werk feijtelijk voort te varen en werd ook bij provisie den xi^{en} geaccordeert dat de gedaagden terstond een of meer uit de haare souden afzenden om teweeg te brengen dat het werk gehouden werd in dien staat als zij het zouden vinden, en dat de deuren van de sluijsen niet gehangen wierden maar alles gestaakt en gelaten voor den tijd van drie weeken.

3635/2226

Uit stads papieren lade xvi

De gedaagdens beloofden bij haare principalen te bewerken dat het voors. soude nagekomen werden. En den dijkgraaf van Dregterlandt burgemeester van Hoorn, een der afgesondene bij hanttastinge aen commissarissen ... dat den dijk ... niet en zoudt werden geopent, eer dat wedersijdse partijen genoeg gedaan, of bij den hoven van justitie, zulx was toegelaten. En zoo 't buijten zijn meeninge gedaan

wierd, dat hij alles zoude doen herstellen.

Voorts begaven de commissarissen van 't Hof zig na Avenhorn, daar zij den 13^{en} julij 1634 voors. aanlandden.

Daar vonden zij volgens order der Hoornsche, 't werk gestaakt, en den gront ende het steenwerk van de zelve sluijs binnens muijrs op de wijte van omtrent thien voeten, ende binnen de deuren ter lengte van omtrent veertig voeten, genoegsaam volmaekt, dog rondom nog niet aengeaardt, ende twee deuren aen de westzijde aengehangen, dog verder niets gemaakt.

3636/2227

Uit stads papieren lade xvi

Hoorn liet egter niet na, daarna 't werk te vervolgen. In wintermaand 1634 deeden zij de sluijs met aarde aanvullen, en de eijnden met hout beschoejen.

Hier over klaagden de eijchers weder opnieu ten Hove, eijschende herstelling en vergoeding, den 2de maart 1635.

Maar in steede van 't vonnis van 't Hof, en 't voorgemelde provisioneel verdrag na te komen, voeren die van Hoorn voort. En in den jare 1642 en 1643 was daarover nog al beweging en deeden in 't begin van julij⁸ 1652 toen de zaak nog hing, nog al wat anders beginnen. Vier der vredemakers zoo van Grosthuijzen als Avenhorn vonden er den schout der stede Hoorn, ... geassisteert met eenige vredemakers van Berkhout, Scherwoude, en Dampster-voogden, die zoo 't schijnt, de partij der eijchers hadden verlaten, met de dienaars van de justitie, hebbende bij haar enige arbeiders omme een gat in de kolkdijk te graven van de watermolens, staende bij Avenhorn

---

⁸ [in marge: den 8 julij]

ten eijnde om buijten water in te laten.

3637/2228

Uit stads papieren lade xvi

[in marge:1652]

't Welk zij vredemakers meende geen werk van een schout, maar van den dijkgraaf te zijn, ende jegens haere ... privilegie, dicterende dat als de polder water gebrek heeft dat sij dan eenmael 's jaers sullen mogen water in laeten door de zeesluijsen. Voorts dat ter selfder tijd, eenige luijden en eenige vredemakers van Avenhorn langs den Waligsdijk na hun werk gaande, door de schout, met geweld wierden gekeert, en tegengehouden. Dog hadden die van Berkhout en Scherwoude, op den xxiii junij van 't Hof weeten te verkrijgen mandamentt van maintenuue, onder voorgeven dat hen bij 't voors. privilege van H. Aalbrecht was toegelaten, bij meerderheit van stemmen water in te laten. En dat zij dat altijd door eene opening in de kolkdijk bij Avenhorn plegen te doen. Egter werden zij doe vervolgens in hun voornemen gestuijt, en 't gat na 't vertrek der gewapende, door die van Avenhorn, terstont gestopt; zulx ook in de jare 1659, in gelijk geval, wierd gedaan.

3638/2229

Uit stadspapieren lade xvi

[in marge: 1659. Nota, tegen dit bedrijf stelde zig ook den dijkgraaf van de uitwaterende sluijsen bij brief in dato 30 junij 1659.]

1659. Op den xx junij werd wederom bij de voors. vredemakers van Berkhout, Dampten en Scherwoude met ... omtren ... 25 huijsluijden... met schoppen en spaden, geassisteert met

den schout der stede Hoorn ende
ses gewapende dienaars, een gadt
gemaakt in de Kolkdijk, wijd
6 voeten lang 5 roeden;
keerende de dienaers met geweld
de genen die daar wilden passeren
en 't gad 7 dagen lang bewakende.
Den xxi^{ste} julij 1659 werd bij de
steden, die op den 29^{en} september 1634
zig willig lieten condemneren, 't openen
van gemelde dijk tegen te staan
in overweging genomen den voorslag
bij die van Berkhout cum sociis
... gedaan om een pomp of duijker
te leggen in de voors. dijk, enz.
En werd geoordeeld dat men
hen in 't geheel 't maken van eniger-
leij opening aldaar, behoorde te
weigeren.

3639/2230

Uit stads papieren lade xvi

1. Om dat die van Avenhorn, de laagst landen hebbende, daarbij zeer benadeelt zouden wezen,
2. Dat de sluijzen, door welke de inlating van 't water was toegelaten, zeesluijzen waren, en gene binnendijxe openingen.
3. Dat ten tijde doe 't privilegie werd gegeven, 't water wel uijte de Beemster, daar vers water was, kon ingelaten worden.
4. Maar dat het zelve egter niet was geoctroyeert.
5. Waarschijnlijk omdat de Avenhorner landen, de laagste zijnde, niet zouden werden overladen by overstemminge.
6. Als die 't privilegie voor haar hebbende zulx niet behoeven te gedogen.
7. En dat waarschijnlijk in 't geven van 't verlot, op Avenhorn was gesien, als die verst van de zeesluijzen, door de inlating aldaar, minst kon worden benadeelt.
8. De vaart op Alkmaar soude ook belemmert worden, zoo men 't

water, door zoo een duijker mogt
aftappen,
zijnde alreede des somers moeilijk
genoeg.

3640/2231

Uit stads papieren lade XVI

9. De prins van den lande had, toen hij
‘t octroij vergunde, visscherijen omtrent
deze landen,
die‘t door‘t inlaten op meer
plaatsen, van water, minder zouden
waardig hebben geweest.

10. Van deze had Alkmaar eene
in erfpagt.

En behoefde derhalven geen
nieuwe waterloop te gedogen.

11. Dat die van de Veenhop en Wester-
cogge, de slooten grontspetende, geen
inlating van nooden hadden.

Die van Alkmaar klaagden
over de onderneming der dorpen wederom
ten Hove; en ‘t Hof (den 1. augusti 1659)
gelaste den eersten deurwaarder heen
te trekken en die van Berckhout enz.
aan te kondigen, ter gemelder plaatse
geene opening te maken; enz. gelijk
hij ook deed op den 14 augusti.

Al voor den 21 october 1659 was
de zake voor ‘t Hof bepleijt, dog in
advijs gehouden.

Den 18 maart 1660 werd voor
commissarissen van ‘t Hof een verdrag
op approbatie der principalen getroffen
dog d’approbatie wilde niet volgen.

3641/2232

Uit stads papieren lade xvi

1660

Volgens dit accoort zoude men, bij
meerderheidt van stemen, de schepraden
van de twee watermolens staende in
Avenhorn, mogen ligten, en daardoor
water inlaten, mits met hooger als

tot agt duimen beneden den zomerpeil.

2. Order stellen op 't ruymen van de slooten in de Westercogge, ende 't wegnemen der pompen waarbij hen door anderen 't water wierd onttrokken.

3. En dat men nooit eenige verdere openingen in de Waligsdijk ofte Colkdyk zoude maken.

4. En zig weersijts in den inhoud van 't verdrag laten condemneren.

1664 den 10 November deden die van Hoorn en Alkmaar ten Hove verklaren, datze onderling waren verdragen.

Dat sijluijden wedersijts ... hun tevreden zouden houden met de sentensien bij desen Hove in de ...⁹ # saeken tusschen de regeerders van de voors. steden zoo in conventie als reconventie uittstaande, ende alreede soo ten

3642/2233

Uit stads papieren lade xvi

principale als op de verzogte provisien voldongen, te wijsen naar instructie van de voors. zaeken, dewelke bij ... verdrag, ofte anders bij appointementen van de voors. Hove, op de termijnen en voet daartoe met den eersten te be-ramen, soude werden vastgesteld, ... belovende de voors. respective partijen, de voors. sententie te sullen ... houden voor een finaal en uytterlyk arrest, zonder daartegen ooit, onder enigerley voorgeven, op enige wijze wat te doen, vrywillig afstaende en renuntieerende van alle middelen daarvan zij hen zouden kunnen bedienen, en tevreden te zijn hun in den inhoudes deser vrywilliglyk te laten condemneren bij den hoogen rade.

---

⁹ [in marge: nota # welke sake dit waren is mij niet klaar gebleken]

Voorts de voors. saeken
op alles te beschrijven by me-
morien en advertissimenten van
regten, en daarvan onder den
voors. Hove te dienen, binnen ...
drie weken, op peyne van versteken.

3643/2234

Uit stads papieren lade xvi

[in marge: 1681]

In den jare 1681 is weder enige
beweging geweest wegen een sluijs,
die de Hoornsche tot Avenhorn
wilden leggen.

De brieven door die van
Alkmaar aan hunne afgesondenen
in den Hage, en vandaar aan
burgemeesteren van Alkmaar, geschreven
waaren gedagtekend den 6-, 7-, 8-,
x- en xi^{den} october 1681 behelsende
de bezigheden en woelerijen op dat
onderwerp, en om den voortgang
van't sluijsmaken te keeren.

Hoorn had beloofd het
graven van een kolk, in 't lant
geenzins de Westvriesche zeedijk
rakende,

't houtwerk van de sluijs
zoude bij de stats timmerbasen
tot Hoorn gereet gemaakt worden.

De metselaars binnen Hoorn
zoude aengeseyt zijn haar gereet
te houden tegen de eerste te ont-
vangen orde

3644/2235

Uit stads papieren lade xvi

de Alkmaarders aanmerkende
dat obediëntie was verklaart
bij die van Hoorn op ende mandaten
van attentaten penael by die van
Alkmaar ende consorten in den
jaare 1635 geobtineert, ende
dat mede by die van Berckhout

ende Schaarwoude in den jaere 1659
obediëntie was verklaart op
het mandament penael bij ... Alkmaar
als doen van den Hove geobtineert
waeruyt ... seer considerable
acten possessoir tot voordeel
tot voordeel van Alkmaar
wierden geaffirmeert, ende ook
op die ... verclaerde, obedientia
by den Hove conditien was gede-
cerneert, en men op dieselve
gedecerneerde conditien executie
konde doen decernereren, ende alsoe
bij wegen van gijselinge de
partije advers constringeren
omme haar te moeten gedragen na
't voors. mandaat penael ende
verclaerde obediëntien . . . .

3645/2236

Uit stads papieren lade xvi

De Alkmaarders, zegge ik, dit alles
aanmerkende, oordeelden zig wel
gedekt en gewapent te zijn.
Dog die van Hoorn stonden
af van hun voornemen, en lieten
't ~~werek~~ de zake steeken. Zoo men meende
omdat zij er niet zagen door
te komen, als hebbende, zoo zij
voorgaven, alle hare stukken
verloren.

[in marge: notelen secretaris A. Schagen.]

In den jare 1684 lag de steen
nog tot Avenhorn omme de sluijs
te maken, dog wierd onder de hand
gepresenteert om vercocht te
worden ..
Uit de notelen van de heer
secretaris Adriaan Schagen, in
de bovengoors. zaken gedient
hebbende.
De landen in de Westercogge ende
andere in Drechterlant leggen zoo
laag dat de Ringsloot van de Beemster
en Schermer gronddroog daer in af-

getapt kunnen werden, en alle navigatie in 't quartier van Alkmaar weggenomen.

3646/2237

Uit notelen van A. Schagen

Die van Leyden allegeerden in zekere conferentie, in 't jaar 1643 dat zij de Stinksloot, (daer den agtkante molen buijten Leyden opstaet, gestopt hebbende, daeruyt in een uure tijt gemalen hadden 328¹⁰ voeten waters, diep ~~uit~~ zij 2 v. 3 d. inhoudende 27130 smal ton waters; daaruijt zij concludeerden dat zij uijt eens boezem van 28100 morgen (gelijk zij de meer begrooten) door 3 molens een half voet soude kunnen afmalen, in den tijt van 158 dagen en 2 uren.

2238/3647

uit een request van Arian Jansz. van den Nyenburch cum sociis als administratie hebbende van 't sterfhuys van mr. Geraert van de Nijenburch aen die burgermeesteren, schepenen ende vroetschappen der stede van Alcaer. blijkt mij dat de voors. mr. Geraert bij de Staten van Hollant gecommitteert is geweest totten ontfang van alle omslagen in Noort-Hollandt vallende en dat dieselve mr. Geraert bij de steden van 't Noorder-quartier tot Hoorn geroepen ende aldaer enige tijdt gehouden zijnde, Arian Cornelisz. Texel, secretaris bij burgermeesteren deser stede in den jaare LXXIII in sijne plaatse is gesteldt om gedurende ... mr Geraerts. absentie die penningen van de omslagen te innen

---

¹⁰ [moderne noot: Naast het bedrag is een vierkant getekend.]

Deze mr. Geraert van der
Nijenburg, heeft ook waergenomen
‘t betalen wegens de fortificatie
der stadt, en vinde ik in eene
copije van die zijne rekeningen

2239/3648

1573

*Uit de rekeningen van mr. Gerrit
van der Nyenburg*

dat an de nyuwe vesten yder hun
aandeel moesten maken of betalen.
onder die dorpen vinde ik bij
namen: Calverdijck, Zuytschermer,
Valkoog, Warmenhuyzen, Akersloet,
Koedijk, Wormer, Hoogtwoudt,
Westzanen, Eerstwoude, S. Maarten,
Enighenburg. De stede zelf
had ook eenige parken voor
haar rekening te maken.

In ‘t begin van augustus
weird aan de vesting bij ver-
verscheyde partijen gearbeydt.
Jonkheer Dirk van Sonoij was
sederd den xxvi^{en} julij totten lesten
in Keulen, een herberge tot Alkmaar
in ‘t gemeen lants affairen.

Uit een extract uit zekere
rekening de anno 1576 nopende
eenige betalinge in ‘t beleg.

[in marge: nota wegens het tinne geldt]

Nog werdt hyer in uijtgeeff gestelt
‘t geene burgermeesteren in ‘t beleg nae den
storm den soldaten tot een dank-
baerheit ende vereering in tinnen

2240/3649

Copie van extract uit een rekening van ‘t jaar 1573

munte aengeselt hebben, waer van
die rotcedullen die rentmeester van
Kennemerlant Hans Colterman
overgelevert zijn mitte quytantien

dien hij burgermeesteren die selve munte
vergoedt heeft, volgende die ordonnantie
van zijn Prinselijke Excellentie van welke penningen
hijer vooren ontfanck gemaekt es,
bedragende ter somme van thyen
duysent vier hondet vierentwintig
gulden, ergo hyer dezelve meede
in uytgeve ... x^m iiii^c xxiiii gulden

lager stond

Somma van den uitgeeff van
dese geheele rekening bedraecht
hier gebrak 't getal....

Die welke tegens den ontfang
vergeleeken es, bevonden meer
uuytgegeven als ontvangen die
somme van
xi^m ii^c xxxvi gulden ii stuivers ix penningen
Hollants.

Hier op gehoort die burgermeesteren van
't selfde jaar in presentie van de gemene
vroetschap opten eersten februarij anno
LXXVI die verclaert hebben het

2241/3650

[in marge: 1573]

Copie van extract uit een rekening van 't jaar 1573

surplus hyer boven verhaelt ge-
comen te wezen.

In den eersten van 't vercofte yser,
clocken, loot ende van die rog
die de burgers aen haer betaelinghe
eensdeels ontvangen hebben.

Nog van de absentie van de
burgers die in 't bellegge uyt waeren.

Nog van de boeten van de Nyeuwe-
gracht ende 't Vriessche bolwerk.

Nog het geene dat etlicke
prisonniers die op de scheepen van
oorloch genomen waeren gecomen
is.

Nog van den impost die de steede
van 't gemeen lant genoten heeft,
breeder blijkende bij 't boek van
Augustijn van Teijlingen.

Noch van Oosthorens moeder
tweehondert gulden.
Nog uytte burgerije gegaedert
tot uuytkoop van een vaendel
knechten bedraegende omtrent drie
hondert gulden.
Noch dat burgermeesteren 't gelt
van de Spaensche soldaeten, bedragende
omtrent hondert gulden uytgegeven
hebben.

2242/3651

Copie van extract ener rekening

En meer andere dingen daer van
die voors. burgermeesteren gheen pertinent
bewijs off verklaeringen weeten te
doen overmits die groote en zeer sware
lasten daer mede zij deur 't belegge
ende andere gemeen lantszaeken
mede beswaert waeren.
Waer op die vroetschap geresol-
veert heeft dat wij visitateurs
dese rekens souden sluijten en teykenen.

2243/3652

Uit een gildebrieff van 't schoenmakergild.

De schoenmakers, in den overval
van den rebellen Geldersschen ende
Vriessen, huerluyder privilegien en
ordonnatien van heure ambochte
gescheurt .. en te niete gedaen zijnde,
weer anderen behoevende: keerden
zig tot de regeerders der stede en
verkregen op den xx^{en} dach in december
1518 weder anderen inhoudende

1. dat geen schoenmaker van buijten
inkomende 't ambagt zoude mogen
beginnen, dan eerst poorter sijnde,
en hebbende gegeven drie rijns
guldens tot twintig stuvers tot behoef
van den autae van S. Crispijn en
Crispiniaen. Een poorter soude geven
dergelijx ende een schoenmakers-
zoon anderhalve rijns gulden,
op die boete van drie pond die

men ... keeren zoude een dardendeel
voirden gerechte, een dardedeel voir
de kercke van Alcmair, end'een
derdedeel voor den autere.

2

2244/3653

Uit de schoenmakers gildebrief

2. De raats hadden 't gemelde gelt
te vorderen op boete van een pont was
voor 't autaar.
  3. yder knegt die aangenomen
wierd moest betalen darthiendalve stuyvers.
  4. yder mogt zijn eigen kinderen leren
zonder iet te betalen
  5. nimant mogt een anders knegt
aannemen voor dat hij door zijn
eerste meester was ontslagen.
  6. zoo imant van buyten komende
bij de deken en raats ... runde of ge-
loyt leer ofte leversmer vercofte,
die zoude wegens 't zelve zoo goet
regt hebben oft een gast wair.
- Verders behelsde de gildebrief nog
verscheide keuren, waar onder deze
volgende.
- Item zoe en zal nyemant gilde-
broeder poorter of gast enige schoenen,
zeemen noch anders noch sloefen noch
pantoffelen moghen vercoopen buijten
die vrijhede van Alcmaer gemaekt
ander dan in jairmarckten ...
- Item datter nyemant van buijten
nog leder ruijch noch geloyt nog vellen

2245/3654

Uit de schoenmaker gildebrief

en sal moghen coopen hij zij poorter
en in 't gilde, dan in jaarmarkten
... Als een gildebroeder of wijf
van den ambachte storf, moesten ze
ter begrafenis gaan en een ziel-
misse hooren op verbeurte van een
halve stuyver tot des outers behoeff.
Yder yder gildebroeder of zuster

sal leezen vijf paternosters en vijf
ave marias als een gildebroeder off
zuster gestorven is ...

Als een gildebroeder of zuster
gesturven is, zoo zullen die raets-
lyuden doen lezen drye zielmissen,
inde tegenwoirdicheit vand dood en
van dat geen datter overloopt
van de halven stuvers dat sal men
in de tegenwoordicheijt des dooden
deelen ... deelen den armen ...

Zoo wie dat sterft uitten gilde
voirs. 't sij broeder of zuster sall
dair ruymen dat gilde voirs. niet
een vollen schuttel.

Als die deeken morgenspraek
gebied ende die omlooper of knecht
gekomen is ende die morgenspraek
gesloten is die dan niet en is

2246/3655

Uit een schoenmakers gildebrief

binnen Deeckens huys die verbeurt
een halve stuijver ...

Item soo wat die gemene gilde
broeders stemmen om te ... ofte
cort ofte enighe tot profijt van den
gilde voirsz. of behoef van d' autair
ende ter eere Gods sal van waerde
wesen naer de meesten stemmen.

....

Alle die ghene die mit heur
vaen niet te kerken en gaen die sullen
verbeuren een halve stuver, tot
behoef van de autair.

..... Item dat een ijgelijck
gilde broeder op sijn stoel sal comen
eeten ten zij dat hij ziek wair
alsdan sal hij gehouden wesen eenen
ander op sijn stede te zenden, en zoo
hij niet en zond, egter zijn aendeel
tot de maaltijt betalen.

Den armen gildebroeder, indien hij zulx
begeerde 't eeten om niet toegelaten.

Meest alle de penningen die
van boetens of anders inkwamen, worden
't auter toegeschikt.

2247/3656

Uit de schoenmakers gildebrief

In den jaars XV^c vierendartich op den xxiiii octobris werd door Willem Janszoon, doe ter tijt schout deser stede.... van die raden van den schoene makers... over ende in den naeme van heure gemeene gildebroeders geaprobeert ende geratificeert al 't geene in de bovenste brief van den jare 1518 hen door burgermeesteren en schepenen gegeven, was toegestaan.

Den ix junij anno XVe twee entachtig is bij burgermeesteren, schepenen ende vroetschap... op 't versoeck van deeken en raets... geordonneert dat voorsch an geene scoenmakers van buijten incomende het ambacht van schoenmaker... sullen mogen opeisen of zij zullen gehouden zijn voor den inganck van 't selve gildt te betalen ses gulden, te weeten vier gulden voor die arme gildebroeders ende twee gulden tot behoef van de arme weeskinderen deser stede.

2248/3654

Lade 19

*Copije accoort
vaart buiten de Geestpoort*

Op huden den xxiii^{en} novembris anno xv^e drijende sestig is bij de meeste stemmen van de vroetschap collegialiter vergaderdt wesende op burgemeesters camer geaccordeert en geresolveert als dat zij persisteren by de presentatie die zijn mijn g. heere de grave van Egmont ende de heere van Bredenrode gedaan hebben, te weten als dat die stede op hoere costen zal doen maeken

een vaert van de stadt off totte meer
toe strekkende neffens de Leet ende
daer en boven noch tot een gratuijtijt
eens de somme van honderd ponden
grooten Vlaems zoe wanneer 't
bedijcken van de meeren geeffectueert
sal wesen, navolgende 't concept van
mijn voornoemde Heeren ende mits dat
die oude vaert zal blijven in haer
geheel onvermindert ende zonder
prejuditie die Coninklijke Majesteit en den Grave
van Egmont een ygelijk in 't zijne
~~beroerende~~ zijn hoogheid beroerende
de designatie van de limiten ende
jurisdictie voor die stadt van
Alckmaer, t' oercoende van desen

2249/3658

hijer van gemaecttwe gescrijften
in papier van date als boven d'ene
getekent bij mijn g. heeren ende
d' ander bij de secretarijs der stede
van Alckmaer uyt den naem der
selver stede als van desen inder
manijeren voors. onderlinge ver-
accordeert ende overcomen sijnde,
onderstont
Lamorael d' Egmont en lager
F. de Teijlingen

Ik vinde in een oude quijtschelding
gemeld, huizing en hofstede over die
Geest, den 15 maart 1412.

2250/3659

Uit lade xiv nummer 34

Copie

Wij, burgemeesteren, schepenen ende
rade der stede van Alckmaer,
oirconde mit desen onsen brieve,
bezegelt mit onse segelen, ende
doen condt allen luyden daer desen

onse brief getoent sal worden, hoe dat wij mitten gedeputeerden van Geestmeramboicht ende scroders geacordeert sijn ende overeengecomen sijn in maniere hiernae verclaert.

Eerst soe sal die van Alcmaer houden ten ewigen dagen tot haren lasten een dyck beginnende van de Vriesche poert van Alcmaer, streckende oest an by de stedevesten neven tot an den Gravedyk toe, behorende altyt die van Geestmeramboicht, hoer privilegien onvermindert ende die warscappen van Geestmeramboicht voirs. haer keuren ende verkueren ende den dyckgrave mit sijn heemraden te beschouwen gelyck den dijk daeran gelegen, belovende voert dat men in desen dijk voirsz. gheen colcksluys off verleet in sullen leggen,

[in marge: in handschrift Croll:]

Zie aentekening 3661, alwaer de naemsredenen van den Gravendijk gegeven worden. Maer in een erfpachtbrief in dato 16^e april 1588, waerbij een gedeelte van de Galgeomloop en Galgedijk in erfpacht uitgegeven word, waervan copie bij de afschriften der Oudorper stukken onder mij, J. Croll, berust, word een stuk land, aen die dijk gelegen genaemt 's Gravensluijs, maer om wat reden weet ik nog niet.

In een extract raport of advijs nopens het verzoek ter bedijking van de Vroonremeer gedaen, gegeven binnen Alkmaer op den 25^e october 1561 door den auditeur Schouten en rentmeester J. Tjepma als commissarissen, te vinden in het marmeren boek in folio met geschreven stukken van de Vroonremeer word gezegd dat ook van de visscherijen van 's Gravensluyse oft zoe men 't nu noempt De Zwijensmeer streckende uuijte Vroonremeer in deselve Zwijensmeer.

2251/3660

Lade 14

noch doen leggen, tenzij bij oerloff, consent ende wille van Geestmerambacht. In oirconde dat men dit willen vast ende van wairden ende onvermindert houden nu ende tot ewigen dagen, soe hebben wij, burgermeesteren, scepenen ende rade onsse stede zegel van zayken hier beneden angehangen opten vierentwintegsten dach van

april anno XV^C negen ende twinteg.
Gecollationeert uijten
principale originale brieve
bezegelt mit groene wasse,
beneden an den voirsz. brieff
uuythangende van woorden
alleens luydende,
bij mij, Geryt Hylles, s.s. curie.
Op de rug stond, met dezelfde
hant, zoo 't scheen, geschreven:
Copie accoort tussen Alcaer
ende Geestmerambacht beroerende
den cingel buijten Alcmaer.

Om dit geschrift wel te ver-
staan dient gelet dat de Vriesche-
poort, hier gemeld, stont ter plaatse
daar heden 1721 de binnen Vriesche
poort staat. Dat zooveel ik

2252/3661

Aanmerking

kan vinden de Geestmerambagts-
dijk, den Omloop geheeten, voor desen
eveneens als die nog doet, bij
de plaats daar 't paardewet legt,
heeft geloopt tot na de beer
agter 't Torenburg.
Bijgevolg dat er een cingel ^{a)}
of dijk heeft gestrekt langs de noort-
zijde van des stats graft, van by de
Vriese poort tot bij den Dijk agter
Torenburg, den Omloop. Zie 3550.

^{a)} [in marge in handschrift Croll:]

Cingel zie hiervan meerder in het extract uit het schrood- en verstoelboek van
Geestmerambagt d. anno 1598 in de ~~mijn~~ verzameling van mij Jan Croll, pagina 1254.]

Den Omloop^{b)} is na mijn mening
dien Dijk die hier en bladz. 3550 en 3551
des Graven Dijk word genaamt.
Den Omloop of Gravendijk omringt
de geheele Outdorperpolder.
Volgens bladz. 3551 ging oulix
de Huigendijk tot aan de Graven-
dijk en zij gaat nog heden tot den

Omloop toe.
Zulx dat men met goet regt
besluyten mag dat den Omloop oulijx
des Gravendijk pleeg te heten.

b) [in marge in handschrift Croll:]

Den Omloop begint ~~daer~~ neffens de Oude Vriesse of nu Binnen Vriesse poort (daer vanouds de Koningsweg (nu voor een gedeelte van de Zuider Reekerdijk bij de gemeene man gehouden wordende), lang 133 roeden, uit den noorden aen toequam) en gaet vandaer oost op, bezuiden ~~Outdorp~~ en beoosten Outdorp om tot aen de Huijgendijk.

Een gedeelte daarvan anno 1573 de Galgedijk genaemt, waarschijnlijk na de galg die er toen op stond. Maer volgens het voornoemde extract uit het oude schrood- of verstoelboek van Geestmerambacht beginnende anno 1564 ~~had deze waren?? bij de verstoeltes?~~ genaemt ~~hoefslagge~~ was deze dijk, nu Omloop genaemt, in verscheide parken verdeeld die wederom in kleinder ~~hoefslag~~ parken, hoefslagen bij de ~~schroderstgen~~ verstoelers, genaemt waren. Het eerste park daarvan uit den westen oost op, was lang ... gaende langs de stads van Alkmaers gragt 't welk ~~die~~ de stad bij de recto gemelde brief ~~contract~~ voor haer rekening genomen heeft. Het 2^e park, genaemt de Molenwerf, was lang 199 roeden 10 voeten. Het 3^e park, genaemt dat Steenvak, was lang 244 roeden. Het 4^e park, genaemt Baeijerslant, beginnende van 't oosteinde van de Groenedijk noordaen, was ~~lang~~ staende dijk en lang ..... . Het 5^e park, genaemt de Leedtdijk, was staende dijk en lang 87 roden 6 voeten. Het 6^e park, genaemt die Leedtwael, was lang 246 roeden 6 voeten. Dan volgde den Huijgendijk. De graef van Holland ~~ix kxxxxxxlangslaep~~ ~~per rechten~~ was ~~recht 35 roeden verlat~~ op verhoefslagen ~~verstoelstaet~~ in 't voornoemde 2^e park met 35 roeden, die 8 roeden en 3 voeten bewesten 't middelste overtoom-

2253/3662

Lade xiv nummer 119

b) [in marge in handschrift Croll:]

wiel benoorden de stad Alkmaer toen leggende, aenvingen of begonnen. Zie mijn voorz. pagina 1254.

Dan volgde het gedeelte door Oudcarspel in verhoefslaegt was, dan Broek enzovoort ~~meer~~ van distantie tot distantie. Weer andere iedereen ~~de graef~~ hoefslag.

En in het westelijkste of laeste gedeelte ~~tot~~ van de Huijgendijk was de graef van Holland met de verkogte vronlanden op 67 roeden staende dijk ~~verstoeld~~. verhoefslagt.

Zie mijn voorz. pagina 1390. Doer dit hoefslag der graef was volgens dito verzameling pagina 1225 lang 10 roeden daer en elders blijkt duidelijk in dat extract uit het schroed- of verstoelboek van Geestmerambagt dat de gedeeltens der ~~dijk~~ dijken in 't schroden of verstoelen genoemt wierden na de persoon of plaets die in zo een gedeelte verstoelt was, zulks dat door des Gravendijk daer hier pagina 3550, 3551, ~~en~~ 3659 en 3661 van gemelt word, ~~moet~~ maer alleen moet verstaen worden dat kleine gedeelte of park van den Omloop en Huijgendijk daer de graef van Holland op verhoefslaegt ~~verstoelt~~ was, hetwelk Eikelenberg niet schijnt geweeten te hebben.

Evenwel word een gedeelte van de Omloop of Galgedijk genaemt de Coninxdijk. Zie 't zelve extract pagina 1236.]

Copie Copiae

Contract Alkmaer en de Huijgenwaerd met Outdorp, 7 maert 1634.

Op huyden den vii^{en} martii 1634 sijn de ondergeschreven gecommiteerden van de stadt Alkmaer ende van de Huijgenwaard ter eenre, ende van de dorpe van Outdorp ter andere zijde, met den anderen in 't vrindelijk verdragen ende geaccordeert, dat deselve van de stadt ende de Waardt voor de onkosten van molengelden, Huijgendijk, zeedijk, Hontsbosch, uijtersluijzen, raaxmaat, Reekerdijk en andere diergelijke zoo ordinaris als extraordinaris omslagen, geene uijtgesondert, over de landen die de stadt en Waardt respectie tot desen dach aen haer genomen hebben tot het maecken van de nieuwe vaert bij de stadt van de Wielen af tot Jan Boyes geleijdt, ende hetgeene daer aencleeft, ende van de ringsloot ende dijken bij die van de Waert gegraven ende geleidt, uitgezondert 't geen van de

2254/3663

Copie contract Alkmaar, Waard en Outdorp

Vroonermeer es gegraven, bij de hoope eens 's jaers de stadt voor de eene helft ende die van de Waardt voor de andere helft sullen contribuieren met de somme van veertien gulden, waervan 't eerste jaer contributie sal weesen voor 't voorleden jaer van 1633. Ende hebben de voornoemde contrahenten belooft ende beloven mits desen elx anderen 't geen voors.

staet, te houden ende doen houden
onverbreekelijk, sonder daer tegens
te doen ofte te laten geschieden in
eeniger manieren, onder alle verban-
den van regt ende rechteren daer-
toe behoirende, des t'oirconde dese
bij de voornoemde contrahenten onderteykent,
ten dage en jaare als voorseijt.
Lager stont getekent.

J. Wesselz.
Q. van Foreest

Mathijs Oudesteyn

A.C. schout
tot Oudorp en
Oterleeq

Willem Pietersz.
Willem Cornelisz.
Ariën Jacobsz.

2257/3666

uit stadspapieren lade 14

Conventie
opmaken van de Voort

Op den 4 julii 1712 werd tusschen
burgemeesteren der stadt Alkmaer, mits-
gaders de regenten van Limmen en
Castricum ... gecontracteert over
't verbeteren van de weg genaemt
de Voort, beginnende van de Voort-
ring tot aan het tweede huijs
in Castricum, volgens 't bestek
daarvan gemaakt. De onkosten
zouden komen van de Voorterbrug
af tot aan de banscheijding van
Limmen toe, ten gemenen kosten
van Alkmaar en Limmen,
half en half. Van de voorseijde
banscheijding tot aan Castricum
soude alles alleen bij Alkmaar
worden betaalt. Castricum soude
eens voor al geven tweehondert
gulden en tot haren lasten nemen
ten ewigen dage de betaling der
verpondingen, zoo ordinaire als
extraordinaire, en de honderste penning, voor

't geene van de landen wierd afgedolven en Limmen en Castricum souden den weg onderhouden ten genoeger contractanten.

2258/3667

Lade 14

De verhooging van de weg wierd besteed. Den aanleg ter breete van 22 voet, het voetpadt daaronder gerekent ... op de kruijn 19 voet. ... Den weg tonrond te slagten. De sloot daarneffens te graven diep 6 voet en 8 duijn beneden het dek van de Voorterbrug tot Limmen over de Schulpvaart leggende. De verhooging moest gedaan werden door de spijsze uit de sloot, het naast gelegen land en uit de weg zelf.

2259/3668

Lade 14

Copie contract

Alzoo jonkheer Egbert Ramp ende Maerten Harmensz., wijnkooper voor haer zelven vervangende haar medeconsorten aen burgemeesteren der stad Alkmaar, hadden verthoont dat zij verthoonders gekoft hebbende 't huijs en erve van jonkheer Arent Bardezius, heere van Warmenhuijsen, staende en leggende ... aan de noortzijde van de Lange Nieuwesloot, voornemens waren 't voors. erff te betimmeren ofte verkoopen om betimmert te werden, volgens zeker model... burgemeesteren geëxhibeert ende tot dien eijnde hadden gestedineert een strook erff, breed vijfentwintig houtvoeten tot een publyke straat, strekkende van de Corte Nieuwesloot af en

gaende benoorden 't voors. huijs
tot aen het erfgen van de over-
timmerde poorte, staende aen de
oostzijde van de Lombertstraet

2260/3669

Lade 14 Stadspapieren

En voorts ter breete van 't zelve
erfgen ende overtimmering door de-
zelve poorte tot in de voors. Lom-
bertstraat; welke poort onder onver-
spart zal blijven en boven be-
timmert als die nu betimmert is.
Item nog een stroock erfs, breed
vijfentwintig voeten van de Lange
Nieuwesloot af tot aen de voors.
eerste straat toe, gaende voor de
huijsen heen die beosten 't Blauwe
Dack zijdwaerts aengetimmert
zullen werden volgens 't voors.
model, mede tot een publyke
straet om te komen op de straet
van de Lange Nieuwesloot over de
Steenenbrugge aldaer leggende,
welkers poorte afgebroken zal
worden tot op een borstweeer nae.
Item tot een publyke straet
te laten blijven en met geen pot-
huijsen als anders te versparren, te
laten het straetgen gaende uijt de
Ramen, zijd an langs de noortzijde
van de Corte Nieuwesloot, mits

2261/3670

Lade 14 tadsapieren

dat de stadt gelieven zoude voors.
nieuwe straten te doen bestraten
en daerover 't gesach te houden
als in regard van de andere publyke
straten geschiet. Ende dat de stat
't haren laste zoude nemen de voors.
Steenenbrugge en de bruggen die

de stadt nog verder daer soude willen
leggen; presenteerden voorts
aen ende ten behoeve van de stadt
Alkmaer voor een redelijken penning
over te doen een bekwaem erf
tot een marktveld, dat belent
zoude zijn met de voors. twee
nieuwe straeten ten noorden en ten
westen, de Corte Nieuwesloot
ten oosten, de Lange Nieuwesloot
ten zijden. Presenterende verders
de voornoemde vertooners alle de verdere
erven te doen betimmeren binnen
twee jaeren ende de zes eerste huijzen
van de Corte Nieuwesloot aff west-
aanwaerts te doen timmeren ten
minsten twee vierkanten hoog. Item

2262/3671

Uit stadspapieren lade 14

De huijsen ende poorten bewesten
't marktvelde met soodanige
gevels als op 't model ... is vertoont,
mits dat de stadt op de voors.
nieuwe getimmerten geen verponding
opstelle in seven jaeren nae
de voors. twee jaeren van de
betimmeringen. Welke aanbiedingen
... bij de heeren burgemeesteren vermogens
de resolutiën van de vroetschap deser
stede in date den vi en xiii^{en} februarii
lestleden geaccepteert zijnde, zoo
werd het waarden van 't erf
tot een marktveld geschikt,
verbleven aan 4 goede mannen
en 't verdrag ondertekent op den
februarij 1644.

[in de marge: uit het contract]

Den 29 juli 1693 werd aan
Reinier Arondaux, stempelsnijder
tot Amsterdam aanbesteed de
stempels met welke vierduizend
vroetschapspenningen gemaakt

konden werden, volgens de tekening bij Romeijn de Hooge getekent.

2263/3672

Uit Stadspapieren Lade 14

De penningen moesten zijn van vijfentwintig stuyvers fijn zilver het stuk.

Den 19 december 1712 werd wederom met Smelsing tot Leijden gecontracteert over 't maken van vier stempels en van vroetschaps-penningen, maar Smelsing in 't voorjaar 1714 komende te sterven, zijnde maar eene stempel gereet en goed gebleven, zoo is daarvan verder niet gevallen.

Copie van extract van resolutiën wegens de vroedschapspenningen.

12 april 1692. R.13 fol. 67.
Is geresolveerd een medailje ter waarde van 12 *stuyvers* te laten maken, om aan de presente vroedschappen te distribueren.

6^e augusti 1693. folio 125 verso
ut supra. een penning tot 25 stuyvers te laten slaan ende voor twee presentien een penning te distribuëren.

16 november 1693 f. 135
Commissarissen gequalificeerd tot den inkoop van silver tot 4000 penningen.

2264/3673

24 december 1704, folio 195 verso, Resolutie 14, ter secretarije in te wisselen de goude penningen tot 33:15: 0 ende silvere tot 25 stuivers, mits sijnde ongeschonden.

11 december 1706, folio 254,
50 nieuwe goude penningen te

doen slaan en het goudt daartoe
in te koopen en vervolgens
voorige resolutie, 27 silvere
tegen een goude penning bij de
vroedschap te mogen verwisselen.
Resolutie 16, januarii
1699, folio 1 verso.

2267/3676

*Uit de Vaderlandsche Historie penningen
van G. van Loon, bladz. 167. II.boek*

Het eene stuk der nootmunten¹⁾, van
welke den schrijver vierdehandersoort soort
is voorgekomen. Heeft het eerste stuk,
van een ruitwijze gedaante, op de eene
zijde eenen burg, zijnde stats het wapen
der stad; daarboven staat eene A, bediedende
Alkmaar en ter wederzijden 1573 dat de tijd
zijner belegering is.

Op de andere zijde ziet men wederom een
A en het jaar 1573 die beyde hetzelfde,
als zoo even uytgelegd is, betekenen. Verder
staat omhoog, in Romeins getal de
waarde van dit noodstuk, te weten vi stuyvers,
voor welke het, staande de belegering,
gangbaar geweest is.¹

II. Het tweede stuk voerdt het zegel der stad,
't gene waarschijnelyk in den beginne, by gebrek
van eenen anderen stempel, zal gebruikt zyn.
In 't midden staat weder een burg stadswapen,
binnen dit omschrift, dat door de onkunde des
tijds waarin het moogelyk lang voor-
heen is gesneden, vrij gebrekkelyk is.
SIGILLUM de ALCMAR. [Zegel van Alkmaar]

III Het

¹⁾ Nota. Aangaande dit stuk heeft mij de heer Kornelis van Alkemade geschreven
dat hij 't op brieven met een papieren ruit is gezien. Ergo is 't geen noodmunt.

2268/3677

III. Het derde stuk heeft alleenlyk den burg tusschen het
jaartal 73, zonder eenig ander bijwerk.

IV. Gelijk men op het laatste alleenlijk stads wapenschild tusschen de letters **1 S**, betekenende eenen stuyver, gestempeld ziet, hoewel ik aan zijne egtheyd twyfele, om het bovengestelde kroontje.
Nota zie van de noodmunt in't octavo boekje van't beleg, gemerkt V bladz. 57.

Uit oude k[w]ijtscheldingen.

1442 Daags na St. Catrijn een vrij huys ende erve staande aen dat oestende van die kerck t'Alcmaar streckende voer an die Breede straet ende after doergaende aen die Nieuwesloet. bladz. 4480.

1443 20 mej vercoopt Doeve Jansz. aen Jan Adriaen Jansz. sinen broeder een halve acker mitter halver hofstede die Persman plach toe te behoren, gelegen bijnnen der stede van Alcmair bij die Coninxwech.....lenden af zijn... die cleijne akker an die noortside 4481

2269/3678

1412 den 15 maart een halve weide lands uitgeseit die huisinghe mitter hofstede alsoe die...betunnt is, die Jan van Haerlem dair in staande en leggende heeft, belent dat gasthuis van Alcmaar aan de westzijde.....
- binnen der vrihede van Alcmaar over die Geest.

[in de marge: V]

1483 den 7 maart... drie kameren ende erven staende an malkanderen op den Nuwensloot bijnen Alkmair.

1566 ... de Vuik tot Outdorp en een huis op de noordzijde van't Lutkoudorp tot Alkmaar.

1574 den 20 november betuigen burgermeesteren dat hen bij zijn Fürstliche Genade de goeden van't papengild zijn gegunt, te melden een huys en boomgaard...opte Koninxweg opten hoek van de

Papenstraat.
1668 den 14 november word in een brief van
schout en schepenen van Koedijk
genoemd Claes Jansz. Amels
buurman op de Vroonjer geest
binnen de Koedijker ban.

2270/3679

[blanco pagina]

2273/3680

Uit een notariale acte.

Op den 26 novembris XV^c en
sesenseventig compareerde voor
...Guiliaume vanTriere ¹⁾ de Jongen,
openbaer notaris tot Alkmair,
Cornelis Pietersz. Oterleek out omtrent
xxxii jaeren, capiteyn van de Jonge
Schutterije deser stede in den belegge
deser stede,... regtelyk verdaagd
zynde, ten verzoeke van IJsbrant
Lourisz. Wildeman ende heeft verklaart
.....onder presentatie van eede, hoe dat
de voorn. IJsbrant Lourisz., adelborst
onder zijn vaendel en capiteynschap
was geweest en zig durende 't beleg, en
daarna altijd, zig willig en dapper
in de grootste gevaren had getoond,
en in den storm gestadelijk tusschen de
Wortelsteeg en Rooden Toorn geweest, zijn
volk aangemoedigt en den vyandt daar
met een leeuwenmoet helpen beschieten
en verdrijven.
Ten zelven dage werd ook verklaart
door Jan Thomasz....Anthonis Dierten en
Pieter Jansz...alle burgeren en schutters
van de Jonge Schutterije...ten verzoeke van
dezelve IJsbrant L. Wildeman even 't zelve
als boven is gemeld, en verklaerde Jan Thomas.

¹⁾[in marge, in handschrift Bruinvis: Trier?]

2274/3681

alleen, dat bij de Vriesepoort, hij Wildeman aan zijn zijde staande, gelijk ook de anderen deden, betuigende dat hij zig over en weder, daar 't meest van noden was, met groote gewilligheid had laten gebruiken.

2277/3686

Copie contract
Uit stadsgeschriften lade 14

Alsoo die heeren burgermeesteren ende regeerders der stede Alckmaer voorgenomen ende oik onderhanden hebben te maeken twee steene brugge vorent de plaetse daer t'houten bruggetgen heeft gelegen bij de Roothoorn, diennende tot geryffelycken invaarten van den schuijten ende huijsluijden ter voors. steede ter marckt comende, ende over sulcx (onder coreckie) aldaer wel vereijsschen soude meteen gemaect te werden een waterpoortgen met een brugge tot geryff van deselve huijsluijden. Soo hebben wij schout ende schepenen van Oudtdorp met onse volgers ondergeschreven, gepresenteert ende presenteren bij desen soo verre 't voors. poortgen mette brugge nu meteen ter voors. plaetse gemaect wordt, die voetwegh over die Oudtdorper landen te onderhouden, die laage plaetse te verhogen, die breghouten wel te onderhouden ende versorgen ende het wegghen besuyden 't huijs van 't windtaes totte brug die geleijt sal worden, puntich ende claer te maeken ende te houden dat mense 's wintersdaeghs bequaemlyk mogen gaen zoo lange geduurende als deselven brugge ter voors. plaatse leggen sal. In oirconde van deesen hebben ick Eglen

2278/3687

Contract *lade 14.*

Adriaensz. schoudt tot Oudtdorp voors. ten versoucke van mijne schepenen (hier ondergeschreven) die zelfs geen zegel en

gebruijcken, mijn zegel hier onderaan ge-
hangen ende bij deselven schepenen met
heure volgers onderteijckent actum desen
achtentwintighsten junij anno XV^c vier-
ende negentich.

Handwritten document snippet showing names and signatures in Dutch. The text is written in brown ink on aged paper. It includes several names and signatures, some enclosed in rectangular boxes. The names are: Claes Willemz. zoon, Jong Aeriensz., Reijer Gerryts zoon, Jan (merck) Jansz., bij mij Cornelis Aeriensz., Cornelis (merck) Dircxz., and Pieter Arissz. zoon. There are also some illegible words and symbols, possibly representing seals or initials.

Claes (merck)Willemsz.

Jong Aeriensz.

Reijer Gerryts zoon

Jan (merck) Jansz.

bij mij Cornelis Aeriensz.

Cornelis (merck) Dircxz.

Pieter Arissz.

beschouwer

2279/3688

Copie contract tusschen
de stede Amsterdam en Alkmaar
met de dorpe Wormer en IJisp
wegens de zluys in de Beemster-
dijk tot Knollendam. Lade 14.

Opten dach van huyden compareerde
voor de hoven van Hollant Hillebrant Jansz.
den Otter burgemeester, meester Pieter Colijn
vroetschap ende meester Andries van Naerden,
pensionaris, gedeputeerde ende gemachtigt
der stede van Amsterdam verthont Gerytsz.
burgemeester Anderies Pietersz. Sel gedeputeerde
ende gemachtigt der stede van Alcmear ter
eenre Ende Pieter Dircxsz. ende Aernt
Jacobsz. gedeputeerde ende gemachticht
van den dorpe van Wormer ende Ghysp
ter andere zijde, ende verclaerde die voors.
comparanten elcx in den naem als vooren
dat zij luyden deur tusschenspreecken

van meester Frachoy's Coebel, radt van den voors. hove, als daertoe gecommiteert zijnde, veraccordeert ende overgecomen zijn dat die burgemeesteren ende regeerders der voors. stede van Amsterdam en Alcmaer van nu voortaan ten eeuwigen daigen tot heure costen en laste leggen ende

2280/3689

Copie contract

onderhouden zullen in de Beemsterdijck tot Knollendam een sluijs zoe wijt en diep als hem luijden dat oirbaer ende goetduncke zal, mitsgaders aen elcke zijde van de sluijs drie voetstempele nae de oude keur, op sulcktanige keure ende schouwe gelijk men d' ander sluijs inde voors. Beemsterdijck leggen, keurt, schout en onderhoudt zonder den voors. sluijs in den Knollendam voirdert te beswaeren in 't schouwen ofte lasten dan die ander sluijs in den voors. Beemsterdijck leggende, sullen oock die voors. van Amsterdam en Alcmaer die voors. sluijs, indien 't noot worde mogen verleggen tot hoire costen in den voors. Beemsterdijck, daer 't henlieden in toecomende tijden oirbaerlycxste duncken zal, ende in 't selve verlegge zullen die voors. van Amsterdam en Alcmaer useren van sulcktanige recht als die van Wormer ende Gysp als nu useren, te weten zullen bij den schout ende heemraden van Wormer en Ghysp mogen doen keuren een ander plaetse om die voors. sluijs te leggen ofte verleggen sonder daer van eenige erfve ofte airde ofte andere yet te betalen, sullen oock die voors.

2281/3690

Copie contract

sluijs dicht houden ende sal dicht wesen tot Sinte Pietere dach ad cathedram, ten welcken daigen men dien eersten schouwdach houdt op dien Beemsterdijck ende die sluijs dair inne gelegen, insgelijcx van zijnte Geertruijden dach dat men die

tweede schouw houdt ende meijdach dat men die derde schouw houdt tot sijnte Mertijn Sansse dair aan volgende; ende zullen die selve sluijs op stempelen ende open houden mogen, indien 't de voors. van Amsterdam en Alcmaer belieft, als die koeyen ende beesten uytter weijde ende op 't stal zijn zullen. Ende 't gat dair die ende sluijs van Knollendam in de voors. Beemsterdijck gelegen heeft, dat zullen die van Wormer ende Ghysp tot heuren costen sluijten ende tot eeuwige daigen dicht onderhouden gelijk zijluiden den Beemsterdijck doen ende zullen die voors. van Wormer ende Ghysp tot heuren lasten dragen ende houden 't jaerlycx profijit dat die kerck van Wormer plach te hebben van 't visschen in der voors. Knollendamse sluijs, welcke sluijs voertaen wesen ende leggen tot commoditeyt ende gerief van

2282/3691

Copie van contract

den gemeenen vaerende ende reijsende man, coopluiden ende andere wie die zijn, die daer deur tot allen tijden vrij, vranck ende onbelet sonder yet te geven zullen mogen vaeren. Ende indien die voors. van Amsterdam ende Alcmaer belieft, zullen mogen bij de voors. sluijs op ten voors. Beemsterdijck een huys stellen tot hoeren coste, om daer inne te stellen een man die de toesicht ende bewaernisse hebben zal tot de voors. sluijs, sonder eenigh erf daer 't huijs op staen zal te betalen, ende rhenunchieerden die voors. Wormer ende Ghysp mits desen van alle recht ende toeseppen dat hemluiden competeert ofte tot eenighen tijden zouden mogen competeren tot 't leggen ende onderhoudenisse van de voors. sluijs ten ewigen dagen, ende versochten die voors. bovengenoemde persoenen ende gediputeerden elcx in der qualiteijt als 't men hun in de in 't gundt dat voors is gecondempneert te wese gehoirt, welck versouck ende

confessie heeft 't voors. hoff den voorn.
comperante elcx in der qualite als

2283/3692

Copie van contract

boven in 't gundt dat voorts is gete-
dempneert ende condempneert mits
dese gedaen in Den Haige onder 't zegel
van justitie hier aengehangen op ten
xxiiii^e dach in meye anno XV^c en
negentwintich bij heere Jan van
Duivenvoerde, Heere tot Waermond,
ridder meestere Jan Benninck , Franchoy
Coebel, Hugo van Assendelft, Willem Pijnss.
ende Reijnier Vrindt, raadtsluijden in
Hollandt. in kennis van mij

Adam Thijssz.

Wij Jan Mathijszoen, Garbrant Willemz.,
Claas Pieterzz., Claes Garmis, Pieter Gerbrantz.,
Andras Janz. en Pieter Janzoen, schepenen in
Wormer ende Jhisp, oirconde en belijden voor ons
en voor onse naecomelinge en geburen van
Wormer en Jhisp, voorts dat dese sluijs
daer mentie afgedaen wort in dese brief
hier boven, verclaert nu en ten eeuwige
dagen boven open. In kennisse des waerheijts
tot versoeck en begeerte der stede Amsterdam
en Alcmaer, soo hebben wij schepen voorn.
onse dorps zegell van Wormer hier onder en
doir desen acti troulix angehangen in 't
jaer ons Heren duijsent vijfhondert en
eenendartich op ten laesten dach in maye.

2284/3693

Uit stads papieren lade 14

Aan de brief van die van Wormer
en Jisp, hier voor bladz. 3688 te zien,
hing een zegel van groen wasch
op 't welke een moriaanshoofd
stond verbeeld, en om den rand,
met ouderwetse ~~duitse~~ letters, een
omschrift, ten deele geschonden door
den tijdt, dog van 't welke nog
leesbaar was

Van Maerten Pietersz. Vermey,
in de geschiedenis van 't beleg
bekent, vinde ik een handschrift
in 't welk hij zig zelf noemd
Maerten Pietersz. van der Ameyde.
Zoe noemd hem ook zijn graf-
schrift in de Groote Kerke.
En zegt hij in dat geschrift
dat door de waersluijden van
Geestmerambagt, door hem genoemd,
gekogt is hout tot het repareren
van de Munnikebrug in juni 1580
en dat zij ook 't maken van die brug
aan hem hebben besteed, lade 14.

2285/3694

lade 14 no. 107
uit de acte van accoord

Den 1 januari 1690 werd tusschen
burgemeesteren van Alkmaar en
en Jan van der Heijden, en Jan
van der Heijden de Jonge, geacordeert
dat de van der Heijdens zouden
leveren drie groote kopere slang-
brandspuijten; binnen vier maanden
te leveren.

Dat zij de brandkeur van
Alkmaar bij ontwerp soo ver als
na eisch der slangbrantspuiten zouden
veranderen, om daar na te werden
gearresteerd.

Het volk onderwijzen en ver-
deelen, en opgeven welke der oude
brandgereetschappen dienst of ondienst
konden doen,
en de gemelde spuijten onder-
houden en repareren,
ook niet alleen na datter brand

is geweest, maar zoo dikmaals
burgemeesteren dat begeerde, overkomen
en 't werk besorgen;

2286/3695

alles voor den tijd van xx jaren,
de eerste twee jaren 180 gulden 's jaars;
de overige jaren voor 160 gulden yder,
dog dat burgemeester om de eerste x
jaren zullen af mogen.
Yder spuijt zoude de stad kosten
700 gulden van koop.
Dit contract is weder
vernieuwt den 27 october 1711.
Toen waren daar de zuigpompen
volgens nader uitvinding, bijgevoegt.
En werd hen doe toegelegd
188 gulden 's jaars.

uit een extract uit de rezolutien der
vroedschap

8^e may 1688. R.12 f 203
commissarissen brandgereetschap
13 december 1689. fol. 265. rapport
commissarissen. De heren burgemeesteren werden cum
plena geauthoriseerd met de brand-
spuitmeester te contracteren.
15 october 1699. R.14. fol 23.
vier zuigpompen tot de brand-
spuiten te koopen.

2289/3699

Frans van Teijlingen

Oude Zeedijk 47
Overdij 145
Outdorp 3

Philips Ronx ontrouw 11 : 12.
priesters ongebonden 236.
Poelweijd 121.
Quakelbrug buijten Alkmaar 192 : 254 :
Regente van 't kapel 150.
Roo molen bij wie gestigt 165 :
Snijders autaar 077.

ziekhuijs buijten Alkmaar 171.

In een ander protecol van deselve Van Teijlingen vinde ik, op 't jaar 1575. een capelrije op 't Heilig Geest, alias Smits of S. Eloys^x, autaar, binnen de parochiekerk, waar van stigters en begevers waren, die van 't geslagt van Thorenburgh.

^x volgens het 1^e deel van Batavia Sacra in octavo was de H. Eligius of Eloy, biscop van Noijons, de eerste geloofsverkondiger in Vriesland, ook een kunstig goudsmit en uitermaten gauw in allerhande smeedkunsten, aldaer pagina: 2, tot 5 breeder be van hem.

2290/3699

Uit de schriften van het Middelhof
Copie

1

Karole bi den gracie Gods, etc. Den eerste onse deurwaerder of sergant van wapenen hier op versocht, saluijt. Wij hebben ontfanen die oetmoedige supplicacie van die burgermeesteren, scepenen ende regierders onser stede van Alcmaer over ende in den naeme van de gemene porteren ende ingesetene van dien inhoudende, hoe dat binne den voerscreven onser stede van Alcmaer gelegen sijn onder andere conventen noch drie susteren huijsen of begijnenhoven te weten Sinte Cathrine, Marien Magdalene ende Onsen Vrouwe bagijnhove, die welke 't anderen tijden in 't jaar MIIII^c en XXX, 't welc is omtrint hondert jaar geleden doer importuijn vervolch en grote begeerte ende sollicitacie van onseren tresorier van Hollant ende andere, bi manieren van seker accoert transactie ofte overcoemste¹ gemaect mit d' supplianten voersc. en regierders der voerscreven onser stede, inhoudende diversche puncten, onder andere hebben vercregen gehadt als dat die voerscreven drie bagijnhoven souden vri wesen ende bliven van alle ongelden ende excijsen ende anderen contribucien ende bovendien mede mogen doen heurluijder neringe, en als men ten tijden van den voerscreven accorde transactie en contract binen onse

voerscreven stede van een vat biers niet meer en
gaf dan vijf groten vlaams en dat die voerscreven
drie begijn hoven mede geloefden geen persone
t' accepteren ende poorters kinderen van Alcmaer

[in marge in handschrift Bruinvis: Zie kort bij Boomkamp bl. 73.]

[¹ in marge in handschrift Croll: Zie copie van deze zogenaamde overkomste in de
verzameling Eikelenberg, pag. 2630, nu 1175 (Croll)].

2291/3700

Uit de schriften van het Middelhof

ende gheen personen van buijten dan bi advys
van die van de gerechte onse voerschreven
steden, so hebben die suppliant voersaten
lichtelicke die peticie van den voerscreven
begijnhoven en henluyden intersessours geco-
descendeert ende hem luijden te wille geweest,
mits dat die voornoemden onse stede ende heuren
poorteren ten voornoemde tijden weijnigh
preiⁿdiceerden, zonder nochtans daertoe te hebben
advijs of consendt van voersaten heere ende
vrouwe van de voornoemde stede, nu ist soe
dat overmits die groote sware lasten van onse
beden subvencien, gemeene landsrente ende anderen
ordijnarijse ende extraordinare lasten daer onse
voerscreven steden meede belast en beswaert is
ende om die selven lasten te vervallen sij supplianten
ende heur luijden poorteren nu ter tijt en seker
lang jaren van elc vat biers hebben moeten
betalen tien stuvers daar van dat die voerschre-
ven drie begijnhoven onwillich sijn excijse te
betalen ende mit de supplianten contribuieren
onder dexel van de voerscreve prentense contracte
daer van si lieden genome hebben bezegelde brieve,
geen consideratie noch regard nemende dat
die lasten van onse voerscreven stede van Alcmaer
nu ter tijt ongelyc meerder sijn dan sij waren
ten tijden van de voernoemde contracte en dat
arger is die selven begijnhoven niet wille
agtervolgen noch vobrenge heure gelofte
hebbe henlluijden tot meer stonde vervordert gehadt
uutheemsche personen, geen poorters, noch poorters-
kinderen wesende, te ontfangen in hoven
conventen sonder advijs te hebben van der

2292/3701

Uit de schriften van 't Middelhof

supplianten of die van de gerechte directelyke contrarie 't voernoemde contract, immers dat noch meer is, worden hem de arme poorteren die de last van onse voornoemde stede alleen dragende sijn, huer luyden neringe te benemende ende te ontrecken midts dat sij lieden selven op gestelt hebben ende opstellen broutouwen, weefgetouwe brouwende, wevende ende alrehande neringe doende gelyck der supplianten waerlike poorters, zonder ter cause van dien mit hemluyden supplianten ende haer lieden poorters te contrubueren, 't welc hemluyden supplianten coempt tot groot agterdeel en preiudicie ende noch meer soude en worden hemluyden hier inne niet voorsien van onse behoorlike provicie ende remedie van justicie, also si supplianten seggen ons daer omme zeer oetmoedelik bidden. Zoe ist dat wij die sake voerscreve aangemerct u ontbieden ende bevele daertoe comitteren midts desen dat ghi tot versoecke van de voornoemde supplianten doet scarp bevel van onse wegen ende op sekere grote pene jegens ons te verbueren, die regenten ende onderwinners van den voornoemde drie begynne hove, dat si voordan haer bier ende ander neringe en hantierungen excijs betalen als andere poorters en dat si de voerscreve brieve van contract leveren in handen van de supplianten gecancelleert, hem luyden en elc van hem daer toe bedwingen bi alle redelike en tamelike wegen van te bedwange en in gevalle van oppositie

2293/3702

Uit de schriften van 't Middelhof

weijgeringe ofte vertreck, dachvaert, d' oppos[ue?]r. weijgeringe of vertreck ende voorts te procederen ende sy ordonneren alsoe 't behorende sal ver-scrive ten voornoemde daghe die voerscreve

van onsen raden in Hollant wes si hier
in gedaen sult hebben, den welcke wi
ontbieden bevelen ende comitteren dat si
parthien die gehoort doen ende admistreere
guet cort recht ende expedicie van justicie
en op sulc versoec als die supplen ten dage
dienende voer hem luyden sullen willen doen
ten eynde si van den voernoemde contracte ofte
conc. bi huere predecesseurs gegeven gerezeviert
worden, mitsgaders van alle andere faulte
ende negligencie bi hen hier inne gebesigt,
voorsiende daer op den voornoemde supplianten parthien
daer jegens gehoort van sulcker provicie ende
remedie van justicie en oec van gracie als
si bevinnen sullen ter materie dienende,
en gelycker wys si ons in hoerluyden consciensie
raden soude te wesen van doene want ons
also gelieft niet jegenstaende enige ondeug-
delike brieve vercrigen ofte vercriegen ter con-
trarie. Ghegeven in onse stede van Mechelen
den ix dach in maerte in 't jaar onse heeren
dusent vyf hondert ende dertich en van onse
rycke van Spangen van beede Secil[ië]
ende andere tyde onder screven by den keyser ter
raden van den raden, Nicolai

overmits dat die van Sinte
Magdelenen seyden hem te willen
beraden, soe heb ic hemluyden gedaght
voor myn heren van den Raden in
Hollant de eersten rechtdagh

2294/3703

Uit de schriften van 't Middelhof

na Kersmisse naest comende
de voormiddage, ten welke dage
si luyden seiden te seggen reden
en 't ware van obediencie oft
opposten nae inhoud den mandaet
daer dese copie van luyt. Actum
t' Alcmaer an den regente
den xix^{en} dach in decembri
anno XV^C XXXI.

*Uit de schriften van 't Middelhof
volgens aantekeningen van pater
le Roy.*

Rudolfus, bisschop van Uijtregt, staat toe aan de nonnen 't verkiesen van een Biegtvader uit de order der Minnebroeders Anno 1452.

1538 is de Capellanie van St. Andries aan St. Gangolfs autaar overgebroght in 't convent van 't Middelhof.

't Middelhof is tegenwoordig St. Elisabeths Gasthuijs

2301/3710

*Uit de gildebrief van
St. Nicolaas gild*

In 't jaar 1505 op den 26 junij werd op 't verzoek van deken en raade van 't St. Nicolaas of 't Coomans gild, dat doe zoo 't schijnt nog geene ordonnantie had, door de heeren van de wet, eene gildebrief gegeven, behelsende in 't wesentlykste.

Dat men 't gild zoude houden op den dag van der apostelen verschijninge.

Dat niemand binnen de vrijheid van Alkmaer, met kleijne schalen zoude mogen wegen of met kleyne maat meten of kruyderijen te koop houden, dan die in 't gild zouden zijn.

Niemand buyten de gildgenoten zoude ook door de stadt met zijne kleijne koopmanschap mogen omgaan, of te koop zitten, nog ook te koop houden te weten peper, genver, kaneel, muscaten of andere kruyden.

Des zaterdags en in de jaarmarkten uytgesonderd.

't Zoude staan aan delen en raats en
de meeste stemmen der gildebroeders staan,
iemant in 't gild te nemen.

't Ingang geld zoude zijn 24 stuyvers
insgelyx 't uytgang geld.

1613 den xiv julij werden aan dit
gild nog eenige nieuwe articulen gegunt
en was het doe nog in standt.

2302/3711

Uit het egte handschrift van
de Rijkronijk van Melis Stoke,
berustende thans, 1723, bij den heere
Schijnvoet, schout van 't aalmoese-
niers huijs tot Amsterdam.

Aan de woorden, 'in eene scrive
suverlike', die men vind in den druk
van de heer Alkemade in Floris
de V, bladt 104 ¹, volgt in 't
handschrift van Stoke, dit,
zijnde 't zelve in de gedrukte
niet te vinden, namelijk:

Daar blever doet op den velden
1200 die men telde
ende d' ander sonder omme sien
gingen dapperliken vlien
die in den krijg niet en waren
volgden hem al sonder sparen
en sloegher menigen ter doet
ongetellet in der noot.
Hoethoutwoude word al verbrant
ende berooft ende geschant
van menigen goeden ende waren.
De conink hadde 27 jaaren
begraven geweest Hooghoutwoudt
.....

In Willem de II zegt hij dat de koning bleve
in 't jaar 1260, dog dewijl hij zegt dat het
lijk 27 jaaren begraven had geweest, zoo
blijkt hier een mislag, want 27 en
55 is 82, zulx hij in 't jaar 1255
is verslagen en niet 1260.

¹ [in handschrift Croll: of in d' mijne gedrukt anno 1620 in Florens de 4e , folio 33. Een ander uittreksel uit dit zelve handschrift van de Rijkronijk van Melis Stoke nopens het overspel of verkrachten door graef Floris de 5e met of aen de huisvrouwe van Gerrit van Belsen gedaen, is te vinden in Hoogstratens woordenboek op Floris de 5e, pag. 105.]

2303/3712

Indaginge op comissie van ducq
d' Alve van eenige personen, etc.
Zie ook de acte van duc d' Alva 3719 B hier aan
volgende.

Wij commissarissen ondergeschreven
uijt cragte van selere commissie
by de Excelencie van duc d'Alve gouverneur
en capitain generael van deese
Nederlande hebben geauthoriseert ende
authoriseren mits desen Bertelmeus
van Teylingen schout der stede van
Alckmaer te dagvaerden daar men
gewoon is publicatien ende dagvaer-
dinge te doene binne de voorschreven stede
dese navolgende persoonen te com-
pareren op den x^{en} junij naestcomende
voor excelencie van duc d' Alve ofte die
gene die zijne excelencie daer toe gelieven
te deputeren. Actum den xvii mej
anno 1568.

[in marge in handschrift Bruinvis: Den hieragtervolgende lijst houd die voor juister dan bij
Boomkamp 159 - 160, aan Marcus ontleend.]

2304/3713

Pieter Cornelisz.   )
Aelbert Geertsz.   ) predicant
Philips Cornelisz. alias
Grooten Philips
Sijbrandt d' Backer
mr. Arnoldus Rosenberger
Heyns sone met zijn wijff
Cornelis Pietersz. Coninck
Andries Hendricxz.
Cornelis Valckooge, snijer
meester Laurens, d' lantmeeter

Adriaen Doedese
mr. Naninck van Foreest
Dirck van Foreest,¹¹ cum uxore
mr. Willem Fransz., doctor
Guilliams van Triere
Bruijn Gerretsz.
Jan de Boer
meester Ghijsbrecht Cornelisz., schildere
Willem Lambrechtsz., boeckbinder
Colijn Anthonisz., schutter

Thomas

2305/3714

Thomas d' snijder	Cornelis Jansz. van
Jan Pietersz. Say	Nijenburgh
Willem Jansz., steenhouwer	Symon van Schorell
	Dirck Martensz. van
Claas Jacobsz., timmerman	Schagen, suijvelvercooper
Jan Fransz., booncuipj	
Paulus Adriaensz.	
Claas Hendricxsz., wevere vriese	
Claas Adriaense Rijbrantse	
IJsbrant Cornelisz. van Schorel	
Guilliams Mostaert	
ende was onderteijckent Charles Smijtre en	
Johan van Hallio.	

In dorso stont

Indagingh van eenige persone (waeronder
Cornelis Jansz. van Nijenburge gestelt wert)
bij Bartelmeus van Teijlinge, officier van
Alckmaar, uijt last van ducq d' Alve gedaen
na voorgaende clockegeslagh in may 1569.

Na gedane collatie tegen de
principale deses, is deesen daarmede
accorderende bevonden opten xxix^{en}
decembris XVI^c vier en seventigh, bij mij
binnen Alckmaar residerende.

Cornelis Kessel

1674

notaris publicq.

2306/3715

---

¹¹[in modern, onbekend handschrift in potlood: Jan van Foreest, Dirk zonder vrouw]

Men laet eene ygelijcken weten
dat Bartelmeus van Teijlingen, schout
der stede van Alckmaer, als gecommiteert
bij commissarisen van de hertoge van Alve,
iöck gouverneur en capiteijn generaal
van des Co. Ma^{ts} landen van herwaerts
overe van desselfs Ma^{ts} wegen, heeft op heden
den twintigsten dag van maijo anno
XV^c agt en sestigh doen dagvaerden en
dagvaert bij desen Pieter Cornelisz.,
Alaert Gertsz., predicanten, Philips Cornelisz.,
alias Grooten Philips, Sijbrant d' barbier,
mr. Arnoldus Roosenberger, Heijn sone
en sijn huijsvrouwe, Cornelis Pietersz. Coninck,
Andries Hendricksz., Cornelis Valcooge, snijer,
meester Laurens de lantmeeter, Thomas de snijer,
Jan Pietersz. Saije, Willem Jansz., steenhouders,
Claas Jacobsz., timmerman, Jan Franse,
booncuijper, Paulus Adriaensz., Claes
Hendrixsz., wevere vriese, Claas Adriaensz.
Rijbrantsz.

2307/3716

Rijbrantsz., Ijsbrant Cornelisz. van
Schorel, Guillame Mostaert, Adriaen
Doedese, mr. Nanningh van Foreest,
Dirck van Foreest, Jan van Foreest
en zyn huijsvrouwe, mr. Willem Franse,
doctor, Guillame van Triere, Bruijn
Gerritsz., Jan de Boer, mr. Gysbreegt,
Cornelisz., schilder, Willem Lambrechtsz.,
boeckbinder, Colijn Anthonisz., schutter,
Cornelis Janse van de Nijenburgh,
Sijmon van Schoorel, mitsgaders
Dirck Martensz. van Schagen, suijsel-
vercooper, hen absenterende en andersints
latirerende, te comen en compareren
in persone binne drie weecken eerst-
komende, te wetene op den thiende
dag der toecomende maent van junio
voor de voors. hertoge van Alve off
dengene die Zijn Ex^e daertoe zal
committeren omme hem aldaer te
comen purgeren, verantwoorden en
ont-

2308/3717

ontschuldigen van heure absenteringe,
verloopinge, vlugt en latiteringe op pene
dat denselve tijt overstreken sijnde en
bij gebreke van heure comparitie men
tegen hen sal procederen soe in sulcke sake
zal bevonden werden te behoiren, welver-
staende, indien zij compareren ende hen
purgeren van de lasten die men hen sal willen
opseggen oft opgeseijt sal hebben, dat in
sulcken gevallen hantligtinge van alle
heure goederen hen costeloos sal verleent
worden gelijck in sulcke sake na regt
en redene bevonden sal worden te behoirene.

Ick, Bartholomeus van Teijlinge, schout
der stede van Alckmaer, attereren mits desen
bij den eede gedaen in 't stuck van mijn offitie,
dat ick desen cedulle van citatie ten
voorschreven dagen nae voorgaende clockgeslagh
voor alle den volcke aldaer present wesende
van 't

2309/3710

van 't stadthuijs hebbe doen off-
lesen ter presentie van schepenen
hieronder geschreven t'oirconde ons subsig-
nature desen xx^e majj 1568.

B. Sijmonsz., J. Brouwer, P. Nijerop,
IJsbrant Allertsoon.

Naer gedane collatie tegen
sekere simpele copia gedateert
en onderteckent als vooren
is desen daermede accorderen
bevonden op den xxix^{en}
desembris 1674 bij mij binnen
Alcmaer resideren[de]
Cornelis Kessel
1674
notaris publick

Nota. Deze publicatie is gedaan den

20. majj en de indaging (3719) B was
gedagte kent te Antwerpen den
laatsten augusti 1568.

2310/3719

[leeg]

2311/3719 B

Uit een copie authentyk, begrepen in een
verzameling van meer diergelyke, aen mij
geleent door de heer Jacob Maurits, Amsterdammer.

Sententie van bannissement ende confis-
catie van goederen jegens vier ende dertig
persoonen, voorvlugtig uijter stede van Alkmaer
veu par monseigneur le duc D'Alve .....
.....les defaultes obtenu par
le procureur general de Sa Ma^{te} Impet. de
mandement criminel et demandeur d'une
part contre Piere Cornelisz.¹ alias grooten Philips,
Sijbrant le barbier, mr. Arnoult Roosenberger,
drossaert de la ville, et pais de Vianen, Heyns
soone, Cornille Pietersz. Coninck, Andrieu
Heijndicksz., Cornille Valckoge, cousturier,
mr. Laurens de landtmeter, Thomas le
cousturier, Johan Pietersz. Capsaije, Guillaume
Jansz., tailjeur des pierres, Nicolas Jacobsz.,
charpentier, Jan Fransz. boon cimillier,
Pol Adriaensz., Nicolas Heynrix, Tisseran de Foize, Nicolas Adriaens Rijs[brant], Ysebrant
Cornelisz.
de Schoorel, Guilliame Mostard, Adriaan
Doedesz., mr. Nanninck van Foreest,
Dierick et Jehan van Foreest, mr. Guillaume
Fransz., docteur en medecine, Guillaume de
Triere, Bruijn Gerritsz., Jehan de Boer,
mr. Gijsbrecht Cornelisz., peintre, Guillaume
Lambrechs., libraire, Colyn Antheunisse,
Cornille Jansz. de Nijewborch, Simon de
Schoorel, mr. esconneur de la ville de Haerlem et

¹ [in handschrift Bruinvis: Aelbert Gerritsz. .... Philippe Cornelisz.]

2312/3012

Dierick Martensz. de Schagen, tous de la ville de Alcaer, Adrien Cornelis, alias Roodhooft, ridder Thomasz., Jan Huijck, Adrien Jacobsz. et Frederick Bartolomeeusz., du en Schorel et Camp, adjournez a comparoir en personne par devant Son Ex^{ce} pour eulx benis, purger de leur fajte absence et latitation de cause des troubles, passer d'evenement contumaez et deboutez ~~de~~ de toutes exceptions et deffenses ~~par~~ ~~eccesor~~ d'aultre. Veues aussy les informations exhibers par le procureur-general, ensemble le actes et exploitz ij jointz et par especial l'acte du deboutement desh adjournez et toutes exceptions et defences. Son Ex^{ce} duydant le profit desd[ites?]deffaultz et deboutement Bannyt les[dites], adjournez et **chuy** d'eulx perpetuellement et au jamais hors de tous les pays et **s^{ries}** de Sa Ma^{te} sur la haut et confisque tous et quelqcongenes leur biens meubles et immeubles au prouffit de Sa Ma^{te}.

2313/3013

Fayt en Anvers, le dernier jour d'aung[u]st 1568 auxx soubzscript per ordonnance de Son Ex^{ce} et signé J. de la Torre. Du coste estait escript prononche le 2e de septembre 1568, em bas estait escript: collation et faicte a son original reposant en mains de moy, secretaire, soubzscript et accorde de mot a aultre par moij, subsigné. J. de la Torre.

2314/3014

[Deze navolgende bladzijde is geheel in het handschrift van Croll.]

De brug leggende over de Scheisloot van de Egmonder- en Bergermeeren, ~~theure~~ is zijn naem van Barndebrug schuldig

aen de brand die dezelve ondergaen heeft, want
uit twee op papier geschreven bestekken van gelijke inhoud

(behalven dat het
hoofd van het eene waerin tweederlijse handen ~~dat~~ met eenige doorhalingen voorquamen aldus
was:

*Besteck van die Barrendebreg in die Egmonder-
meer over die vaert twisschen die Grafelijckheit van Eg-
mont ende Breederode,*

terwijl het ~~hoofd van~~ 't andere ~~dat~~ door een andere hand zonder eenige doorha-
lingen geschreven en met dit hoofd voorzien was. ~~aldus luidende werden.~~

*Besteck van de affgebrande brug leggende over die Scheij-
sloot van de Egmonder- ende Bergermeeren)*

is mij gebleken

dat dezelve brug, na voorgaende opveilinge, door Pieter Jansz.
Cuijper, timmerman, ~~is aengenomen volgens~~ op den 10^e aprilis
1590, ter presentie van Antonis Willemsz. Sonck, rentmeester
van de graeflijkheit van Egmont, ende Jacob Geertges, Adriaen
Rabbi ende Arent Claesz. als molenmeesters van de bedijckte
Bergermeers landen, volgens 't gemelde bestek aengenomen
is binnen den tijt van maius maent ~~XXXXXX~~ voor de somme van
vierhondert ende vijftich gulden, in twee termijnen te betalen, te maken en 't houd, dog geen
ijzerwerk, daertoe te leveren.

Agter het gemelde in 't net geschreven bestek stond door de gewezen penningmeester van de
Bergermeer, Adriaen Hendriksz. Rabbi, aldus geschreven:

'Hier op den 9^e september 1590 by Antonis Sonck, rentmeester van de graeff-
licheijt van Egmont, voor d'eerste termijn voor d'een helft betaelt i^e xii½ gulden,
noch by Claes Lambertsz. van wegen die van de Bergermeer voor die we-
derhelft van den selfden termijn ten selfden dage betaelt l. gulden
en noch ten selfden dage by denselfden betaelt xv gulden xii stivers.

Het tweede articul van die bestekken luide aldus:

'Voorts soe zijn die twe middelste weken geheijt elcx met drie paelen waer-
van beijde die middelste ~~tekort~~ te cort affgebrant sijn die welcke
elcx met een eijndt opgelast moeten sijn met een tang.'

[in marge: Claes Lamberts. was toen collecteur van de Bergermeer.]

2315/3720

Uit oude kaarten.

In den jaare 1621 in april was in de
Egmondermeer al begonnen de Woglumsbuurt,
't huys te Brakveld en vier huisjen,
en was de Barndebreg toen al gemaakt.

Kaart van Dirk en Gerrit Langedyk.

[in marge: Nota.

Het neffens staande schrift dat wel een verklaring gelijkt, stond eveneens in 't gemelde memoriaal. Ook was 't zelfde begreepen in een los papier dat mij daar neffens werd gegeven, dog van een andere hand geschreven en zonder blijk van wie of waar.]

Uijt een memoriaal van
Yzak Haringhuijsen, landmeter,
te voegen bij mijn aantekeningen 2294.
Dat de jurisdictie buijten en bewesten der
stede van Alkmaar van outs van de bedijk-
kinge van de Egmonder - en Bergermeer
gelimiteert is geweest als volgt:

Eerst aan de noortzijde van zeeker
wielken ofte laagte, leggende in de Waalkamp,
ende van daar voorts westwaert
raijende op Wimmenummer kapelle, over
zeekere campe lands, genaemd 't Voorstuk,
eertijts toekomende de Reguliers van
Heijloo,
op welk voorstuk eertijts in 't meten
van de banne van Alkmaer, Bergen ende
andere daaromtrent 't baeken gesteld is
geweest bij meester Simon, de landmeter,
als op 't scheidt tusschen de jurisdictie van
Alkmaer en Bergen,

2316/3721

streckende de voors. raije uit den oosten
of noordoosten naer den zuijdwesten, aan
de noordzijde van de boskens in de voors.
Bergermeer, genaamd de Ougst, 't Blaeuwe
Bosch ende Huijgenbos, tot de boskens
in deselve meer, genaamd de Keyzer ende
Keyserin.

Ende aan de zuydzijde der voors. stede
is de jurisdictie van dien gelimiteert ge-
weest van den steenen kamer en de hooge
boom daeraen staande, beneden de Geest
in Vernebroek, aen 't huijs van eenen
Wilbort Jansz., raijende mede van daar
op Wumnummer kapelle, strekkende mede
deselve raije aan de zuijtzijde van Groot
Engeland, voor 't noordwestwaerts op

tot aan de twee voors. bosjens de
Keijser en Keyzerin.
Binnen welke limiten gelegen zijn
't voors. Groot Engelandt, en oude Jaepen-
bosch daaraan leggende, Thijmans-
bosch met Vernebosch, zekere kleijne
boskens genaamd Huijgenbosch, Schiltbos,
't Blauwe Bosch, den Ousten Bos, 't Drenkel-
bosch en eenige kleyne boskens.

2317/3722

Uit hetzelfde memoriaal.

[in marge in handschrift Bruinvis?: meer dan Croll B. 371]

De Kolversweijd is begonnen te beplanten
op den 6 maart 1684 en geeijndigt
op den 10 maart met 194 olmboomen,
20 voet van malkander Hontsbosse
maat, 13 april de elst aldaar.
De Weijd, tegenwoordig de Mandemakers-
weijd genaamt, was bij meting van Haring-
huijzen den 18 april 1687 groot, binnen zijn
kanten, vierhonderd twee en twintig en een
halve roed.
De slooten werden gemaakt wijd 16 voet,
in de bodem 6 voet,
diep 4 ½ voet.
Besteed 4 may 1686.

1686 de Wagenaarsbrug vermaakt en
de plating tusschen de Vrieschepoort
en 't Paardewet gemaakt.
1687 de Garenmarkt gemaakt.
1688 de Riddersbrug gemaakt.
1687 den 2 julij bevonden de kroft A
en bleekerij buijten de Geesterpoort,
groot 2263 roeden Hontsbosch maat.
1688 den 7 junij en 31 julij besteet het
uitdelven en rijden van de middel
cingels, zoo benoorden als zijden de
Geesterpoort, tot 2 voet beneden de
zomerpeyl. Nog den 9 september
bij de Kermerpoort begonnen maar

1689 voorgezet
en werd de spijsse gebruikt om den
grond van de kroft A. en de bleekerij
te verhoogen.

2318/3723

Uit brieven van opdracht.

[in marge: Nota. Op gelijke bedingen werd den 9 januari 1622 een erf op
't eijland opgedragen en schijnt dat men dit wegens al de erven
heeft gedaen.]

1623 den 28 augusti verklaarden burgemeesteren
van Alkmaar dat in september 1613 verkocht
was, en droegen derhalven op: een erf, groot
het ¹/₄ deel negen roeden tien voeten tien duim, op 't Feneetse
Eijland, doe al betimmert zijnde, op conditien
dat den cooper dat moest betimmeren binnen
's jaars, en geen minder huijs daar op setten als
van twee vierkanten hoog, de wurmte ten
minste hoog zijnde boven de straat tussen de
twintig Hontvoeten,.... met de gevel aan straat
ende de cantelen te dekken met hart steen
met zijn naaste gebuuren te... timmeren op
gemeene muren, ...ten minsten twee steen dik,
dog zoo ymant met deselve dikte niet genoegde,
die zoude op zijn eijgen grond die mogen ver-
stijven tot zijnen koste.

Men zoude in 't huijs nooit tapperij of harberg
mogen houden.

Den eigenaar moest voor altijd onderhouden
de plating neffens zijn huijs en 't maken
der straat voor aangaande 't arbeidsloon,
zullende de stad de steen en 't zand leveren.

Den 14 maj 1657 is dit huijs opgedragen aan
Ysak Pietersen Moerbeek.

1693 den 26 mej door Jan van Zanten aan
Pieter Maartens. Schagen.

1709 den 11 february aan de weduwe van
Pieter Maartens. Schagen.

2319/3724

Uit de quitantie.

Tomas Pietersz. Baart tot Alkmaar,
de Kronijk van Egmont gedrukt hebbende,
en daar van vereert hebbende aan de
regenten van Egmont-Binnen, werd daar-
voor vereert 12 gulden, den 4 junij 1631.

Uit het request gevoegt bij de
remonstrantie hiervoor bladt 3514 = 2105
te vinden.

Bij dit request vertoonden de weduw en erfgenamen
wijlen Dirk van Teylingen, rentmeester der graven van Egmont, in den jare LXXVIII
deser werelt overleden, den Staten van
Holland hoe dat hij, overledene, 't rentmeester-
schap xlvi jaren bediend hebbende, door de ver-
andering in 't Huijs van Egmont, door 't ge-
vangen nemen van den grave Lamoraal,
gevallen, zijne rekeningen van de jare 67 tot
78 beijde incluys nog openstaende de supplianten
onlangs gedaan hadden voor gecommitteerden
daartoe bij den Hove aangesteld en in 't
doen van welke rekeningen zij, supplianten,
sustineerden hen verscheijden arbeytsloon recom-
pensen etc toe te komen, bij den voornoemde Van
Teylingen verdient.... daarvan sy meenden, dat
hen liberale begrootinge behoorde te volgen,
't geen de bevonden gecommitteerden als
bepaalde magt hebbende, niet konnende doen,
nog te exerceren, zoo keerden de supplianten
hen tot de Staten, versoekende dat hen
geliefde zij, supplianten, van de voors. elf

2320/3725

jaren administratie sculdig blijvende omtrent
viii^m iii^c lxxx £ van xl grooten, zijnde de
zaken van Egmont nu werden gealtereert,
te doen quijscheldinge van ii^m iii^c lxxx £ ende
van de resterende vi^m ponden hemluiden te
verlenen alterminatie van twaelf jaeren te
betalen bij egale portien ofte ... anders.
Hierop werd den xxiiii octobris XV^c negen
en tachtig voor apostil gegeven
dat ter somme van drie duisend ponden betaald
zouden worden aan Anthoni Gerrits
superintendent van de goederen van
den voirs. huijse van Egmont, ende dat uijt
't verloop van de renten staende op de

domeinen van Kennemerlant etc....
den supplianten verschenen ende competerende,
surcherende voorts de executie van 't overige
agterwesen tot dat men anders zoude bevelen.

Uit de acte van pardon

Op den 30 julij 1570 's morgens na de hoog-
misse en processie, werd ter presentie van
de heeren schout, burgermeesteren mitte geregten
gepubliceert bij mij der stede van
Alkmaer secretaris F. de Teijling, zegt
de ondertekening, het pardon tot Madrid
gegeven (ter zake van de voorledene
troubelen) den xvi november 1569.

3018/3726

in den jare 1494 maandags na
Martijns translatie is
voor de eerste maal begeben
Een vicarije op St. Nicolaus ofte
Schipper autaar aan
Hr. Jacob Pietersz., welke vicarij
opgeregt was door Pieter Ma-
thijsz. Deselve is naderhand
in 't jaar 1573 den 16. maart na de dood van Jan Jacobsz.
Rufus gekomen in handen van
Jacob Mathijsz. die dezelve
gegeven heeft aan Kornelis
Poulusz. ten jare en dage als boven.
Dese Jacob Mathijsz. overleden den
16 novembris 1584 ende de voors.
Cornelis Poulusz. den 7 maart 1585
en is alzoo gekomen in handen
van Albert Jacobsz. de broeder
van de voorzijde Jan Rufus.

[in marge in handschrift Bruinvis: 3 oct. 1560 legateeren Willem Jansz. Steenhuijs en Maartje Jacobsdr. zijne vrouw, aan de fabriek van de parochiekerk 10 pond, de huisarmen 100 gl. , de weeskinderen 100 gl., 't Elisabet Gasthuis 50, 't mannengasthuis ten behoeve van het ziekenhuis 50 gl., de Leprosen 50 gl., het H. Geesthuis voor zijn gasthuis 6 gl., 't Kapels gasthuis 6 gl. a 40 grooten. 8 april 1575 werd door mr. Klaas Jansz. getransporteerd aan zijne neef van het recht van begeving van eene vicarij op het smids- of H. Geest-altaar gefundeerd bij juffr. Christina Klaasdr. Van Torenburg.]

3019/3727

[links (verso) een leeg blad]

[blad zonder nummering]

Gildebrief van S. Pancras

[in marge in potlood in onbekend handschrift: handschrift van Herck]

Ick Jan Jansz. Baliuw van der Nijburch
doe cond allen dient behoort, hoe dat voor mij ge-
comen sijn goede mannen van Sinte Panraes, mij
toe kennen gevende dat sij begeren ende beloven
een schut tot eeren Godts ende die heilige
ridder ende martelaer Sinte Panraes te schie-
ten na de papegaey op Sinte ... dage,
ende daerbij consente ende verloff, dat schepenen
van Sinte Panraes op dier tijt, als Ariaen
Arisz, Maerten Dircksz, Pieter Taems, Bou-
wen Aris ende Jacob Claesz, met hare waer-
schappen hier op verdaecht, genoemt Dirck Gerritsz,
Henderick Rieuwertsz, Claes Jansz, Maerten Maer-
tensz, ende Cornelis Cornelisz, als gemachtigde van
die dorpe van Sinte Panraes consenterende ende
gevende die schuttebroeders in tegenwoordicheit
van Jacob van Zanen haren schout, ende met
andere bueren alle deser punten na beschreven,
ende alle dat een kooren schut inhoudende is, soo
veer als sij 't machtig sijns ende dese goede schut-
tebroederen belooven ende wilcoren alsulcke
keuzen te onderhouden als hier als hier nae volgen.

3051

In den eersten soo sellen alle schutte broeders gaan in
processie met haer palpaloer ende een booch, of een
bout in haer handt op Sinte Panraesdach ende Hey-
lich Sacraments dach, op een boet van een schelling,
ende dit hoofschut sal ingaen Sinte Panraesdach
na die vesper, ende daechs daerna tve schieten als
voorsz. is

Item die booch ende bout sullen vrij wesen onder
die papegaey. Welverstaende sonder daer recht off
de doen, oft daer ymant seer gedaen worde, alsoo voor
dat sinisterlijck, ofte sonder arch toegaet, ende ander
doen.

Soo voir den Deken mit sijn Raedts kiezen in der voorsz.

schut die hun goet raat dunkt, die sal daer moeten ingaan op een boet van xxxiii stuyvers soo veer als hij 't wesen soude:

Item, waert datter iemant op 't voorsz. schut ofte schuttebroederen schandelijk sprak, men sal hem corrigeren tot goetduncken van de deken met den raets.

Item, een ijegelijck broeder als men die papegaey schieten sal, sal daer moeten bij wesen, ende helpen rechten op die boete van iii stuyvers. Ende des morgens als men gaet die papegaey te schieten, sal elcx sijn palloer an hebben, ende een booch over sijn hals, off bouten in sijn handt op een boete van iii stuyvers.

Item, een ijegelijck broeder sal schieten ten minste eens na de papegaey, ende blijven soo lange want hij geschoten is, op een boete van iii stuyvers.

Item, Deken ende Raedts sullen uijtreenen ende besorgen die kosten alle jaren, ende alser gegeten is op den lesten dach, sal men dat costgelt rekenen ende

[deze pagina heeft geen nummer]

betalen met de ganck, off op die viertiende nacht daerna op de helfte meer. Ende der derden dage als daer is gegeten, soo sullen die oude Deken ende Raden ander Deken ende Raeden kiezen, off sij sullen selff blijven, op een tonne bier van xxii stuyvers. Ende dat kostgelt sullen Deken ende Raeden uijtpenden, dat onder hen gereckent is, met den Schout als wilcoor ende maecksel, mit geen recht te keeren, die Schout vijf schellinck voor sijn ganck, soo dick als hij daer recht af doet.

Item, wanneer datter gegeten is, soo sal een iegelijck broeder sijn mes den Deken **gexen** op een boete van een schellinck.

Item, waert datter eenigh broeder brack can off pot, off eenig dinck, datter in den huijs is, hij salt self betale, op een pont was.

Item, waert datter eenich broeder uijt haestigen sin een messe toech op een ander broeder, off een vuyjstslach gave, off anders quaet dede binnen den tijt dattet hoff duert of dat men morgenspraeck houdt, of ander vermaken heeft, die verbeurt

xx stuijvers in 't schut, ende een pont was voor Sinte Pancraes en mijn heer sijn boete.

Item, niemant te belasten mit bier in't gilt op een stuijver.

Item, geen cock of Raedts te belasten des ochtens om spijs of om drank voor die maeltijt op een schelling.

Item, een iegelijck broeder sal komen ter kercken daeghs na datter geschoten is, en houden daer een zielmisse van den geenen die uyter schut gestorven sient, en offeren daer voor op een stuijver.

[in de marge nast de volgende bepaling: A]

Item, niemant sal voor dattet hoff duiert mogen thijs gaen, sonder oorloff van den Deeken ende Raden, op een boet van een schellinck.

Item, als daer een sterft, soo sal een igelijck daer off over offeren, ende die Deken ende Raedts sullen voor die ziel laten doen xxx zielmissen, ende dat sullen betalen die gemeene broeders op een boet van drie stuijvers.

Item, niemant in het schut te gaen, die Deken sel heimelijck een omvraegh doen, en naer dat hem imant wraeckte, soo soude hij daer uijt blijven bij goetduncken van den Deken ende Raedts. En waer datter iemant waer die den gemene broeders dunkten dat geen mitbroeder en is, die mach men uijtsetten sonder verbuernisse ende hij den verbuert een tonne biers ende een pont was.

Item, niemant in't water te werpen, of sonderlinge schandalisatie te doen, ten sij bij Dekens konsent, op een pont was.

Item, waert dat een broeder sijn ander broeder bade op zyn dach binnen een mijle; dat en mosten sij hem niet weijgeren, op een boette van twee stuijvers ende die Deken met den Raets sullen die ge-

[deze volgende bladzijde heeft geen nummer]

meene broederen een eedt doen in die kerck, of een igelijck bijsonder als sij reijsen sullen. Ende als sij op haer broeders dach reijsen, off als men hooftgilt houdt

of tonne drinkt, of morgen spraeck houdt, off mit een dood ter kercken gaet, soo sal een igelijck sijn palloer an hebben, op een boet van drie stuyvers. Een igelijck die aflijvingh wort, is schuldich drie stuyvers in't gilt.

Item, soo wie Coningh wort die sal hebben sijn cost vrij, als men heeft met sijn wijff. Ende die Coninginne sal hebben een camelaer, ende daer vooren sel de Coninck geven die papegaey op sijn selfs cost.

Item, de gemeene broeders sellen morgenspraek houden des somerdaechs voor vastenavont, ende dan sal een igelijk broeder komen op de boet van 2 stuyvers. Ende de Deker ende Raedts sellen elcx een man tot hem nemen, ende ordineren alsulke nieuwe palloer als die mannen goet duncken sal. Dat palloer sullen Deken ende Raedts an hebben op Beloken Paesch daerna, op een boet van een stooter.

Item, een igelijk broeder daer na te maken op die boet voorsz. voor dat men schiet goedts tijt, omme die ordinantie van schieten te houden, als Deken en Raedts ordonneren, op een pont was.

[volgende bladzijde heeft geen nummer]

Item, daer en moet niemant in off uijt die camer gaen mit spijs off mit dranck, het en sij bij oorloff van Deken ende Raedts op een stuijver.

Item, daer en moet niemant spijs off dranck uijte gilde dragen; noch daer en moet niemant vreemde luijden inhalen off roepen of anders op een boet van 3 stuijvers, het en zij bij consent van Deeken ende Raedts

[in de tekst volgt cursief: // hier was den principalen brieff gants uijt, ja soo duyster dat men van drie of vier regelen geen of weynigh woorden conde bekennen . Ick sochter omtrent dit uijt.]

Waert dat het gildt hem te buyten ginge contrarij de oude custuime, ofte de tonne te drincken op alsulcke andere plaetse als Deken ende Raedts geor-

donneert hadden, soude verbeuren 10 stuijvers.
Noch wasser in diergelijke saecke te verbeuren 5 stuijvers, en een pont was voor Sinte Panraes etc. Waert dat d'eene broeder van d'ander gelt nam op een comanschap off ander wedde of op 't schieten na die papegaey, dat sal de verlieser aen den winner moeten betalen, en men salt inwinnen

[volgende bladzijde heeft geen nummer]

als willecoert gelt op die verbeurte van een schellinck aen de schout, soo dick als daer recht overschiet. Soo daer imandt sieck waer off een broeder van nootseacke niet komen en mochte, ofte van huys ware, soo soude hij een in sijn plaetse setten mogen, wanneer men schieten sal, sonder verbeuren; doch sulken als de Deken ende Raedts goet duncken sal. Een iegelijck broeder sal hem tegens de ordonnantie niet te buijten gaen noch haer behelpen met eenige geestelijcke ofte wereltlijcke rechten, ofte met eenige subtijle vonden, die men daer sou versieren mochte, maer doen ende onderhouden als na goede ouder costuime ende usantie, alle dinck sonder arch ofte list, ende opdat dit alles bij de gemene broeders van waerde mochtde werden ~~xxxxxxx~~ gehouden van woort tot worde, hebben wij die van den dorpe voorsz. gebeden den eersamen Jan Jansz. onsen bailjuw van der Nyburch, ende Jacob van Zanen onsen schout, die de concenteringe van dien gemaect met den voorsz schout, d'selve gesien ende gehoort

[volgende bladzijde heeft geen nummer]

heeft, geboden, dat sij dese brieve over ons besegelen wilde: 't welck wij Jan Jansz. bailjuw van der Nyburch ende Jacob van Zanen geeren gedaen hebben, ook om die bede van de gemeene schuttebroeders, ende hebben onse zegels hier elcx onder aengehangen in 't jaer ons heeren duijssent vijffhondert seven en twintich, den derden dach in januario.

[het volgende stuk is cursief geschreven:]

Den bailiuws zegel hing noch onder aen in rooden wasse afgedrukt, met een hoeck van

des schouts zegel in groenen wasse.

[Vanaf hier neemt Eikelenberg de pen weer over:]

Tot dusverre is de bovenstaende gaijschutters
gilde brief nageschreven in den jaare 1671
door Simon Klaasz. dorpschrijver van Sint Pancras
en na zijn afschrift in den jare 1714 in winter-
maandt uitgeschreven door Kornelis van Herk
onderbestierder der Latijnsche schoolen tot Alkmaar
die ze, neffens mij heeft nagezien en bevonden
met het eerste afschrift overeen te komen
op den 4 van wintermaandt 1714.

In de bijvoegselen door gemelde Simon Klaesz.
daer bij gedaan, zegt hij op 't woort hof, neffens
A te vinden, dat ten tijden van 't schrijven deses
Briefs, hem door een regent van Noordscherwoudt,
Sijbrant Kornelisz. geheeten, oudt omtrent 80 jaaren,
gezegd was, dat deszelfs vader, die was van
Kalverdijk, hem verteld had, datter in dat dorp

[de volgende bladzijde heeft heeft geen nummer]

drie hofjens naast malkander waaren: soo
noemde men te dien tijde de drinkhuijsen, daar
men voor geldt kon drinken een hof. In
de eene gingen mans en wijven, in de ander
vrijers en vrijsters, drinkende dagen aan een
en hebbende haare gilden: en't heugde
hem nog datter in Noordscherwoudt een
huys stont dat men 't gildhuijs noemde
daar soodanige gilden plegen te vergaren.

[in marge in potlood in onbekend handschrift: Drebbel.]

In de Boekzaal van Erope of anders
in de Republijk der geleerden van november
en december 1714, bladzijde 457 word in
de kantekening gezegt.....Digby ver-
haald ook van hem (te weten Drebbel), dat
hij het balsemachtig zout uit de lught
wist te vergaderen, en de menschen wonder-
lijk te verheugen door de flesch met dat
zout te openen.

NB. Dese man evenwel
heeft den ouderdom van 35 jaren niet
bereijkt. Vid. Digby Orat. de vegli. plant.

en zelf Morhof tom. II, lib. II, cap. 2, 5,13.

In den text zelf op dezelve bladzijde stont.....Gassendus verhaalt, dat Drebbelius verrekijkers kon maken, waar mede men de steden in de maan onderscheydentlijk kon ontdekken.

3737

COULSTRIA

Domus ab usque Guilhelmi Bavari
avo nomine conditoris clara tribus
tibi versibus fata mea, iisque innexas
fatales temporum vices explicatas dabo.

RosseMII fVrlas eVersa, et perDIta sensI. 1515

HIspanas sensI, DIro tVrbante tVMVLtV. 1573

Vt phoenIX CatsI stVDIlo MorItVra reVIXI. 1646

3060/4400

Georg Egmond bisschop van Utrecht, de bezorgmoeder ende susteren van 't clooster van St. Anna, anders 't Witte Hof in Alkmaar. Uw verzoek behelsde hoe gij nog maar met u 9 kloosterzusters waert zijt, alle hoog van jaaren, ja eenigen stokout, niet meer kunnende de kost beschaaren om d'ouderdom en voor uw en des kloosters onderhoud, voor was ligt in de kerk, ende reparatie, alles in allen maar uit uw inko[m]sten des jaars trok 60 Caroli gulden of daaromtrent. Doch zoo't u vrij stont een stuk lands in 't Overdye onder Alkmaar geleegeen, groot ter wijde van 6 koeijen, bij u wel gekocht maar nog niet aangeschreeven ter kerklijke vrijheid ('t geen tegenwoordig voor 11 of 12 hondert Caroli gulden zoude kunnen verkogt word) waar van gij 's jaars maar trekt 37½ guldens Caroli, alsmeede den tuin, ziekehuis ende boogaart [hierboven staat: hofje] (hostum infirmariam et hovelum) wel

aan u convent leggende, maar zoo nodig niet, als belast 's jaars met 3 guldens Caroli ook door u gekogt ('t welk bij openbaare vijling wel 500 gulden haalen zoude) opentlijk den meest lovende te verkoopen ende op te draagen, zoude dus de inkomsten ende preuen van uw convent veel vermeerderen, en gij zoo behoorlijker aan de kost geraaken.

Gij dan verzoekende onzen toestant an 't gezegde te moogen verkoopen. Wij ter uwe beede geneegen ende door geloofwaardige mannen onderregt dat de verkooping van 't gezegde grootelijx tot vermeerdering van de jaarlijxse inkomsten des convents zoude dienen ende dat gezegde tuin, ziekehuis ende boogaart also welke is met een tussewijte van uw convent afgescheide, zoo noodig niet zijn, ook zoo men 't een tegen t'ander (voordeel tegen nadeel) reekent der kostbaar als profijtelijk.

Wij staan dan toe de verkooping van gemelde stuk lands groot ses koewijd en van tuin, ziekehuis ende bogaart met hun emolumenten aan den meest openbaar daar voor biedende.

Behoudens dus de gelden uit die 2 verkooping koomende met weeten en raad (Satu consilio & anisamento) van onsen Provisoor van Kennerland tot jaarlijk losse inkomsten (redimibilis) ten dienst des zelve convents uitgezet ende besteed worden. ('t geen hierop volgt meenen wij zal willen zeggen en zal het overschot der inkomsten tot verzeeking des convents te allen tijde opgelegd worden in de kist der weeskinderen van Alkmaar) welken nogtans noit zullen kunnen

3061/4401

van daar gelost worden, tenzij ons of onzen algemeenen geestlijken steedhouder 3 maanden te vooren daar van verwittigt, waar die te lossene gelden, in deszelve stede houders of zijns daartoe afgezonden tegenwoordigheid opnieuw zullen aangelegd ende uitgezet worden. Behoudens dat de onkosten van gezegde verkooping ende van deeze onze vergunbrief ende diergelijke, maar ook niet meer, van de kooppenningen afgetrokken worden. Anders is deeze van geenen waarde. Gegeven onder ons zegel hieraan gehangen 1554.26. octobris te beveelen.

Lamzweerde

PM

't Zegel glad en gaf zoo ook de brief, doch met veel verkortende schrijfwijze.

2352

U

Flores Biss.	1386. 15 maart
Nicol. Abt Egm.	1477. 24 nov
Georg Biss Utr.	1554. 26 octobris

2373/4877

Afschrift

Van eenige aantekeningen begreepen in zeker boek door verscheyde handen geschreven; maar dragende op 't voorste bladt den naam van Gerard van Vladeracken, behelzende behalven den namen van de regeerders van Alkmaar die er van tijdt tot tijdt zij geweest, ook kortelijk eenige geschiedenissen en doorgaans overeenkomende met de

aantekeningen van Jacop Dirksz. Wijnkooper door ons elders gemeld, namentlijk betreffende den tijd voor den jare 1630. Den tijd daar na was op gelijken voet door die van den geslagte van Vladeracken zoo ik agte vervolgt.

Afschrift

4878

In den jare 1665 is de steene sluijs in de vesten gemaakt bij 't Monnikerbolwerk, genaemdt de Malgatbrug.

1666 is gemaakt de steene pijp in de vesten bij de verwerij.

1666 heeft jonkheer Gerardt van Vladeracken regeerend burgemeester tot zijn eijgen costen doen vermaken en verlagen de brug bij de brouwerije de Boom, die nu gemakkelijker voor wagen, paerden en menschen is te gebruiken.¹

1679 den 24 december is tot Alkmaar overleden den rector der Latijnse schoole Reijnerus Nieuhusius, ende in deszelfs plaets gesuccedeert de conrector Vesalius Mobachius.

1679 is de Langestraet met klinkertsteen bestraat, ende kegelsteen weggenomen.

1680 is tot Alkmaar Synodus gehouden. En zijn verscheijden straten de groote kegelstenen uijtgenomen, en met klinkertsteen wederom bestraat.

¹ Zie van deze brug het memoriael van Jan Heymenberg, lade 14 folio, 78, 79 en in mijn aantekening folio 3501.

1680/4879

[in marge: 1680]

Met de kegelsteen is den weg buijten de Schermeerpoort bestraet. Alsmede van de Nieuwepoort of tot aen de stadt toe, de weg met kegelsteenen bestraat.

Nog is de steenen brug bij 't Pesthuijs afgebroken, ende verlaagt door 't maken van een houte brug met ysere leuninghen.

1681. Den 31 maij is in de vroetschap der stadt Alkmaar geresolveert twee Fransche juffers wonende in 's-Gravenhage te verzoeken tot Alkmaar metterwoon te komen, daar de Fransche school op te zetten en de jeugd te onderwijzen, mits dat men haar soude geven vrije impost en een somme van ...

Ten selven dage is geresolveert dat de heer ontfanger Lourens Schagen, uijt de schrijverschappen sal hebben te betalen aen de regenten van 't Vrouwegasthuijs, tot betalinge harer grootste en krijtendste schulden, bij provisie de somme van 1260 gulden, dog bij de heren commissarissen den staat

4880

Afschriften

van 't zelve huijs nader te onderzoeken, alzoo 't zelve ruijm 6000 gulden ten agteren is.

1681 in maij ende in junij sijn vijf huijsen bij de stad aangenomen en afgebroken, staende aen de kaasmarkt, aen de Waag ten noorden aen, tot vergrootinge der kaasmarkt, en sijn bij schepenen getaxeert in 't geheel op 13131/13/8, dog bij de stadt de 40 ste penning betaaldt.

Den x of xi julij is de heer mr. Adriaan Schagen pensionaris der stad Alkmaar bij zijn Hoogheit den Prince van Oranje geelingeert tot heemraed der Uijtwaterende Sluijsen.

1681 zijn de platingen aen 't Eijlant in de stad vernieuwt tot laste der huijsen, yder beneven sijn huijs zelfs te betalen het arbeidsloon, de roede tot ... ; de stad de materialen te bekostigen.

1681 is in 't Mannengasthuijs eene groote verwijdering ontstaan tusschen de regenten ende proveniers, 't welk voor burgemeesteren gebragt zijnde, word raadzaam geagt eenig middel tot

4881

slissinge te zoeken. De zaak werd in de vroedschap gebracht, en goedgevonden eenige der onrustigsten uijt het gasthuijs te koopen. Ingevolge van dat besluit zijn burgemeesteren met agt proveniers overeengekomen, dat ze uijt het huijs zouden gaan, mits genietende agt ten honderd van haar betaalde penningen tot een lijfrente.

1681 werd mr. Mathijs Schoof Admiraliteit voor 't tweede jaar daarin gecontinueert.

En ten zelven dagen den 31 januarij den pensionaris mr. Adriaan Schagen jaarlijx voor zijn diensten, boven zijn gewoone wedde toegevoegt de somme van driehonderd gulden bij raatsbesluit.

1682 den 26 januarij zijn door 't .... onweer veel dijken doorgebroken als in Holland, Zeeland, Brabant, Vlaenderen ...

1682 in februarij zijn de boomen
geplant op de Breestraat van 't
eene eijnd tot het ander.

4882

In januarij¹
1682 hebben de agtbare heeren
burgermeesteren met advijs van de vroed-
schappen aengesteldt een Duijts-
stadsschool waer in de jeugdt
dagelijx ter schoole kan gaan sonder
eenig geldt te geven, voor de onver-
mogende burgers en niemant anders.
En is tot schoolmeester aangestelt
meester Maarten Karsen, mits jaerlijx
genietende de somme van
driehonderd gulden eens van de stad.

1682 zijn de boomen op des stads-
veste geplant van de Vrieschepoort
af tot de Munnikkemolen toe.
En is van de Nieuwepoort af tot
aan de stad toe een straat gemaakt
van kajjsteen.

1683 in augusti is buiten de Kennemer-
poort van de poort af tot aen Ropjes-
kuijl toe, een straat gemaakt.

In september 1683 zijn de lantarens
door de gantsche stad Alkmaar voor
de eerste maal aengestoken.

4883

1683 in meij, was er een ziekte
onder de koeien en eenige paarden,
zulx die beesten onder haer tong
op de slinker zijde eenige blaren
kreegen, om welke te geneesen men
die doorschraapte met een zilver
werktuig. Dan wiert der zout in
gewreven, en de plaats vervolgens
eerst met asijn gewassen daar-
na met honig gesmeert. Dit
tijdig genoeg gedaan zijnde storven er

geen beesten aan. De kwaal vloog uijt Zuïdholland na de kant van Alkmaar daar zij zig omtrent den 29 april al verspreijde en in 't etmaal drie uren, zoo men zeijde voortloopende duurde maar negen dagen.

In december 1684 en in januarij 1685 zijn alle de klokken behalven de poortklok uijt de Waagtoorn gehijst en naer Amsterdam gesonden omme gesmolten en geruijldt te werden tegen nieuwe klokken.

In 't jaer 1685 is de Hofstraaterbrug weggebroken en een nieuwe in de plaats geleijdt.

¹ [in handschrift Bruinvis: In februari 1682 begon deze school, zie Croll B bl. 415.]

4884

1685 in de somer is de Houten van de Kennemerpoort tot aan de nieuwe poort in de breete vrij veel vergroot, insgelijx ook de Koningsweg, en den Dijk met kleijne steenen geleijdt.

1686 is van de Vrieschepoort tot aen 't Paerdewet een straet van keijsteenen geleijdt, mitsgaders ook een nieuwe plating aen de wal. Is mede in 't zelve jaer Ropjeskuijl bestraat. Ook twee nieuwe bruggen op de oude vesten, op de zelfde plaats daer de oude gelegen waren, als de Wagenaarsbrug en Brillesteegsbrug.

1687 is de garenmarkt staende op de Breestraet afgebroken, en een nieuwe veel heerlijker dan de voorgaende geweest is, geboudt, op de zelfde plaats. In 't zelfde jaer de klokken die men van Amsterdam verwachtende was, geprobeert zijnde, bevonden niet te accor-

deren van toonen, soo zijn de heeren
van de stadt Alkmaer genootsaekt
geweest haere klokken tot Antwerpen te

4885

te besteden; en hebben die 1688 van
Antwerpen ontvangen, en in de
Waagtoorn doen hengen.

1688 is de Singel die int midden
van de vesten lag tussen de Kermer en
Geesterpoort uijtgegraven, en tot
een vestingragt gemaakt.

1689 vroeg int voorjaer is het landt
van buijten de Geesterpoort af tot
aan de verlaatjens leggende in den
Houten met boomen beplant en aen
den Houten getrokken.

1690 is de tooren staende op de
Groote Kerk bijna teenemael ver-
nieuwt, als mede de oude klokken
daar afgenomen en bijna altemael
nieuwe wederom in de plaats ge-
hangen, mitsgaders ook vier nieuwe
wijzers aen de toorn voornoemd ge-
daen, daer te vooren niet meer als
een wijzer, te weten aen de zuijdoost-
zijde van de tooren was.

1691 meester Adriaan Baart pensionaris
der stadt Alkmaar geworden pensionaris
der stad Delft, is op den 21 april....
door.....de vroetschap pensionaris der
stadt Alkmaar geeligeert meester Dirk
de Groot, jaerlijx op een tractement
van duijssent gulden.

2382/4886

Dirk de Groot den 10 junij 1691
overleden zijnde werd in zijn plaats
tot pensionaris gesteld mr. Nicolaes
Kien, op gelijke wedde van 1000 gulden.

1692, den 18 september, namiddag
tusschen twee en drie is met heel stil

weeder is in de stadt van Alkmaar
geweest eene .....aerdbeving, die
ook in de naburige landschappen
wierd gevoeld.

In de vergadering van .....de
Staten van Holland en in ordre
gezeten compareren als volgt

Zuydhollandt

De heeren Edelen

Dordrecht

Haarlem

Dellft

Leijden

Amsterdam

Rotterdam

Gouda

Gornichem

Schoonhoven

Schiedam

Den Briel

Noortholland

Alkmaar

Hoorn

Enckhuijzen

Edam

Monnickedam

Medenblik

Purmerendt